

Menantius mutus de camerino, Alexandro de bartholaciis
 de monte plmi, salutem plurimā dicit. Suscepi nuper amicorū
 optime Alexāder ac patrie tue honor & decus cōmuni iuvenū
 medicine studentū utilitate ductus opuscula duo corrigenda pul
 cherrima quidem maximeq; cognitu necessaria: quorum alterū
 de pulsibus: alterum de urinis inscriptum est. Hanc emendatio
 nem meam cum alicuius docti peritiq; iudicio subiicere uellem:
 tu mihi occurristi hac dignis censura. Noui enim iam pridem in
 genii tui acumen: atq; summam euz in aliis rebus omnibus: tuz
 in hac medendi arte diligentiam atq; periciā. Huc accedit no
 ster amor ac mutua beniuolentia, qua effectum est. ut tuum poti⁹
 q̄ alicuius alterius examen subirem: Probe nanq; scio te (ut
 uerum amicum decet) ab omni simulatione atq; adulatione ali
 entum esse: ac precipue in hac re: que si recte perfecta fuerit: non
 dubito quin & utilima & gratissima studiosis iuuenibus sit futu
 ra. Quere perlege queso hec duo opuscula atq; castigatōes me
 as diligenter perpēde: nec non ut tibi uidebitur: corrige: quo au
 dactius ea impressoribus transcribenda tradere possimus, vale.

[1464]

Aegidius 15XIII. 213, 202

Quatuor sunt membra principalia: quibus hu-
mani corporis machina firmis basibus et su-
damentis roborata consistit. scilicet cerebrum, cor, epa-
tes et testiculi. Dicunt autem principalia non quia ad e-
orum horum interruptionem sequatur interruptio, et de-
structio naturalis. Ablatis enim testiculis ab hu-
mano corpore: quavis deformet corpus: et in

femineam degeneret naturam: non ideo infirmis: nec statim subest
negatur. Sed ideo principalia dicuntur: quia toti corpori dominan-
tur et principantur: secundum dispositionem et secundum moderationem virtutum. Se-
cundum dispositionem principantur: quia si in unum concurrant crases prin-
cipiorum profectae: secundum eas totum corpus disponet. Secundum virtutum
moderationem: quia in cerebro principat virtus motiva et sensibi-
lis: et principaliter in corde fundatur virtus vegetativa et spiritualis. In
epate principat sive dominat virtus augmentativa et nutritiva: in
testiculis luxuriat et iocundat procreativa et generabilis. Ita-
rum quatuor virtutum communio: et utilitas et latius patens ceteris est
nutritiva et natura prior. Nam ante infusionem suam motus in corpore ex-
perit. Cum enim corpus humanum sit fluxibile et tributarium dissolu-
tionis: necessario deficeret: nisi virtus nutritiva deperdita restau-
raret: et toto tempore unionis anime ad corpus operaretur et universam
existentiam comital. Unde iugis et inseparabilis comes et socius
nature: et magis intrinseca et fidelis est. Unde cum virtus nutri-
tiva non possit operari sine fundamento cui imitatur. Et epa-
tes sit eius
principale subiectum: vel fundamentum convenit epa-
tes prius esse fo-
mum ceteris membris. Et corpus edificium ab epate tanquam a funda-
mento primo consurgit. ideo epa-
tes prima radix corporis iudi-
catur. Virtus vegetabilis et si sit dignior quia corpus ad altiore lo-
cum vel gradum provehit: et ipsam vegetabili splendore illustrat: tamen
natura posterior est. nec est corpori coequalis. Et si illud operet
ante infusionem anime existit tamen et semper bene actionem suam exercit.
Ante infusionem anime vivit corpus non anima nec animatio: sed vegetatio

Quatuor membra principalia
epa-tes

Quatuor membra principalia
epa-tes

sicut arbores spiritu uiriditatis uegetant: toto uero tempore ma-
 tatis aie et corporis spiritualis uirtus aduegetat uel negociatur
 super mebru in quo fundata est: et uirtus illa dignitate uel eminē-
 tia ē in corde. Sed natura et tempore formatōis posterior. Vir-
 tus motiua et sensibilis excellentior est pcedentibus prelatōe di-
 gnitatis. Solum enim militat anime. Item ab anima procedit: s; ē
 tempore et natura posterior. Nam ante anime infusionem uirtus
 hęc est impedita. Nec ualet operari: ppter ea enim ex infusione ani-
 me contrahit. Sicut autē uirtus sensibilis posterior ē: et temporis
 rōne: et nature conditōe. Sic et mebrū quod est huius uirtutis fun-
 damentū. postea est formatū. Quarta uirtus que ppagatiua est
 et generabilis ceteris uirtutibus indignior est: natura et tpe posterior
 indignior: quia nō est subālis corpi: nec adeo nēcīa: nec ad nature
 spectat essentia: sicut ceterae uirtutes: sine quibus et earum etatibus nō
 potest cōtinuari essentia: et potest dici pōr ex nā hūane pplexiōis
 et pōnis. posterior tempore et natura quia talis uirtus ad digerēdū
 nō mouet in corpore ante infusionē anime nec post infusionē ipi-
 us nisi in tempore puberatis ossibus medulla repletis: augmen-
 tatis hūoribus: confortato calore naturali. āpliatōis meatibus cau-
 sa coitus. etatis feruore cōcurrētibus. Tūc qdem hec uirtus ex-
 cellens et egregie ad sue opatiōis ministratōz uel ministerū ex cō-
 rū humiditate puocat. Hęc autē opatio est effrenis sicut aliaz
 uirtū. Cū enim effrenato cursu hec uirtus aliquāto tpe suaz conti-
 nuat actionē: enervat corpus et tabescit et in defectū declinat cor-
 pus. Unde certū est qd hec uirtutis opatio nō est ita subālis natu-
 re et necessaria: cū ex sua cōtinua actione corporis pariat defectū:
 et aiale corp⁹ iugit et indefinēnt expirat: inspirat et respirat et aīma
 vegetabili illustratū stinue mebra digerunt: appetūt: etinēt: et ut
 ab aliquibus supfluis corpus mūdēt: stinue mouent. Sunt ita
 q; huius uirtutis hī effectus magis effrenes et magis uolētī et ne-
 quaq; Virtus generalis effectus: cui⁹ opatio in multis suspēdit:
 in quibus ad petrā continentie puuli allidunt. In aliis uo. x. p. f.

ppagatio nra qm dicitur
hominu

frigidā testiculoz crassiz tal' actio impedit: qā ex causis ad coitus
cōcurrentibus priuant. inde est: q' hec virt' nature nō uenit: nisi
pp' ppagationē vt rez genera per multiplicationē particulariū
ne intereat seruant. Homo. n. nō cōtinue durat: o3 ergo: vt p'
maneat successive virtuti ppagatione suū membz simile τ cōfor'
me: principalib' ceteris indigno: τ postremo tpe sibi formā τ spe
ciem vendicant. **L**um itaqz cor τ epar tanto pncipis preiudicio
pferant: iō fm crases istoz mēbroz teste **Gal.** in tegni: **T**otū
corpus disponet τ nō a cerebro nō a testiculis asserit **Galienus**
totū corpus suā trahere dispōnē. sed cordi tm τ epati hoc debet
inde est q' veterū phoz studiosa intentio ad hoz membroz na
turas τ habitudines inuestigādas fuit maxie laborari. sed nō po
tuerunt meli' ppendi τ exp'ssius inuestigari qz iudicio pulsūz et
discretionē vnaqz. **F**idel. n. fideli testimonio dispōnem epatis
τ membrozū sibi coicantiū dilucida. **P**ulsus vō cordis habitu
dinē: vite tenorē: spiritū assentiā declarat. **D**e doctrina vna
rū variū τ multiplices tractatus reperiunt pp' quoz cōfusionem
libellū none editionis pponētes sub volumine breuitatis struxi
mus: vt scholarū nostroz eruditionē sulerem' τ cōi vtilitati in
seruirem': qui liber incor'ect' τ incastigat' a nobis est elapsus.
Subito. n. in lucē pdiit: τ nō expectans tēp' edictionis legitimū
fact' est abortiu': ut nō defacili posset renocari euz iā in manus
pluriū venerit scriptura mala attrit': τ dedignat' abscondi: est in la
biis singuloz qui qzuis eum palā liuoris morib' obtrectent: ex
eo tm suā locupletant paupertatē τ penuriā: τ sui intellect' reficiunt
ariditatē. **D**octrinā pulsū pauci aut nulli dederūt perfectā: vel nī
diminutā dederunt sciam. **Gal.** vō ex multa plixitate voluminū
τ libroz varietate: τ verboz plixitate cōfusionē induxit: τ verita
tem turbauit. **O**mnis. n. cōfusio nouerca est veritatis. **E**ustachi'
in pantegni de doctrina pulsū intēdēs multas varietates τ diffē
rentias pponit: que p sui multiplicatē vix pnt cōprel. endi loq'
lis rōnis humane. **D**ibileret' aut sub tanto breuitatis volumine

H

Sordium?

quid q' dicitur pro est
in nouem dicitur

Evstachi?

Spilaxer?

p̄dictozꝝ p̄fusione studuit coarctare q̄ caribdim p̄fusione volēis
 effugere in sillā obscure bienitatis: que obscuritas est inimica do
 ctrine. vñ liber p̄bilareu indicio meo a p̄sortio hozꝝ librozꝝ: ⁊
 artis dign⁹ est p̄phanari. Lex tñ nos meliorē eligentes semitaz
 bienitate ⁊ p̄fusione abhorētes de pulsuū differentis cōpenētes
 libellū ex vtroqꝫ cōtempamentū facim⁹ vt medio critate seruata
 scbolariū nostrozꝝ q̄ doctrine nostre edulio cibant̄ intelligēte ser
 uiam⁹. Scribim⁹ aut̄ sm̄ artificii metricē pōnis sine rōnis vt ver
 ba nexib⁹ pedū ligata sub sigillo memorie fideli⁹ claudāt ⁊ cer
 tior doctrina operet. Ab h⁹ operis vestibulo planeticos ⁊ fal
 sos discursos monachos q̄ nomina religiōis abutētes pelle mo
 nachali remota de h⁹ artis mysterio p̄sumim⁹ vt p̄phanari. Tali
 bus. n. h⁹ opis secreta nolum⁹ p̄phanari: nec margarite spargēde
 sunt porcis: nec phie mysteria diuulgāda sunt impitis. Q̄es g⁹
 tales sic submouem⁹: vt que cape intellectū nequeūt ad ea legen
 da videant̄ indigni. Que vō in aliquozꝝ librozꝝ p̄ncipiis inuesti
 gari solēt: in h⁹ opis etiā principio inuestigāda occurrūt. s. que sit
 auctoris intentio: q̄ eā intentiōis: que vtilitas. ad quā ptem phie
 expectet: qui mod⁹ agendī: que libri diuisio: qui libri ordo tractā
 di: qui titulus. Intētio auctoris est in hoc ope doctrinā tradere
 de pulsibus cōpendiose ofidendo imutationē pulsuū ⁊ eas imu
 tationū ⁊ genera ⁊ diuis. Cā intētionis est cōis omniū. s. vtilitas
 ⁊ latinitatis indigētia de doctrina pulsuū. Vtilitas est p̄ntiuz hu
 mani corpis dispōnum cognitio: ⁊ futuraz p̄cognitio: ⁊ p̄terita
 rum rememoratio: ⁊ hoc tā in sanis q̄ in egris ⁊ in neutris. Li
 ber iste p̄ maiori pte pertinet ad phiam ⁊ mediante phia ad na
 turale sciam. s. ad physicā. Mod⁹ agendi est diffinitiu⁹ ⁊ diuisi
 uis. Diffinitiu⁹: q̄ oia genera pulsuū diffinit ⁊ significatiōes dif
 ferentiaz determinat: q̄ ad diffinitinā pertinet doctrinā. Diuisi
 uis: q̄ oia genera pulsuū in diuersa p̄tis ⁊ cause imutationum
 in diuersis spēs trina sectiōe distribuit. Diuidit̄ ergo i tres p̄
 ctiones liber iste. in prima agit generalit̄ de decē generib⁹ pulsuū

*cecidit in sillā cupiung
 in tñe cōsistit in vñ*

W

Con p̄phanos

h̄c ad q̄ p̄ntes

Intētio

Con Intētio

Vtilitas

Diffinitio

mod⁹ agendi

*Signozꝝ gustū demonstrat
 p̄notat*

diffiniendo ⁊ de quꝫqꝫ considerationibꝫ sꝫm qꝫs differētie pulsus
discernuntur. Secundo de speciebus generum ⁊ de circūstantiis
⁊ causis ex quibus pulsus nominatur. Tertio asserit principalitꝫ
de significationibus pulsuum. vnaqueqꝫ tamē partito suum ha-
bet ordinem tractandi sibi specialem ⁊ proprium: quod ex littera
erit manifestum. Titulum erubesco exponere; quia: **P**ascitur
in vitis linoꝝ post fata quiescit: Cum suus ex merito quemqꝫ tu-
etur honor. Sed ne huiꝫ libri auctoritas in laudeꝫ detractoris in-
fanda tituli mutatione conuertatur: ne alius grana que nō semis-
nant colligere presumat: demisso vultu ⁊ verenda fronte tituluꝫ
supponimꝫ: vt detractor falsigrafus nostrā monetā ingenii ⁊ la-
boris: alia imagine ⁊ adulterina: effigiare nō possit. Tunc ergo
sit titulus talis: **I**ncipit liber magistri **E**gidii de pulsibꝫ metricæ
compositus. bis habitis ad litteram accedamus.

Titulus

Incipit liber magistri Egidii de pulsi-
metrice compositus.

Ingenti vires modicis conatibus impar
 Materies onerosa premit pplexa figuris
 Ardua difficilis nodosa imperniis paruis.
 Ardua mollimur nulli tentata priorum.
 Qui tanti prerupta maris transire volentes:
 Non freti ratis officio vel remigis vsu.
 Sed pedibus metricis ⁊ sicco calce vadam⁹:

Artificis tractum fidis in concina recusat.
 Verbaq; iunctura non articulata decenti.
 Nexibus arctari metricæ compaginis horrent.
 Quanto res grauior quanto minus apta resolut.
 Ad veniam tanto proclini⁹ esse meretur
 Ipsa rei grauitas siquid peccauerit auctor.
 Offensam culpe lenat absolutq; reatum.

Incipit cōmentum magistri Benilis de
 Fulgineo super tractatu pulsiū magistri
 Egidii.

Ingenti vires. Auctor more recte scribentis operi
 suo prescribit proemiū in quo leges ⁊ debita proemiū
 decenter exoluit. Captat enim benignentiā auditoꝝ
 cum ostendat vix oratione metrica tractari posse. Tractat⁹ vti-
 lis est valde ad doctrinam. Materies. Attentionem
 excitat vbi arduatatem materie prolixitatēq; insinuat. In vtroq;
 vō docilitatem venatur quod ex littera perpendimus. Capa

teria est de pulsum diuersitate. **O**nerosa .i. grauis & diffi-
 cultatis molle comprimens ingenium tractandi. **P**remittit.
 Aires ingenii huiles & debiles respectu difficultatis. **P**er-
 plexa .i. intricata & inuoluta ad naturam reducitur. **F**igu-
 ris .i. variis contrariis dictis in mutationibus & significatio-
 nibus pulsum quibus ipsa materia figuratur. **A**rdua diffi-
 cilis. **H**ec omnia inculcant difficultatem operis: & hic exci-
 tat attentionem. **N**ulli tentata .i. nulli precessorum nostro-
 rum ausi sunt aggredi tanti prolixitatem operis: & arduam pe-
 dibus metricis innodare. **Q**ui tanti perupta .i. materie p-
 funditatem que mari comparatur propter confusionem. **N**o-
 freti rati .i. profaice orationis. **P**rofaica oratio assimilatur
 rati & metrica pedum vadationi. **M**ateria pulvis est profunda
 & comparatur mari per quandam methaphoram. sicut eniz nau-
 ta in mari in navi firmissima existens profunduz maris securius
 penetrat q̄ si pedes ire presumeret. Sic animus mare tractatis
 tam confuse materie remigio profaice orationis melius & secu-
 rius pertransit q̄ si inde pedibus metricis orationis eandem ma-
 teriam aggrediretur transmeare. **S**idis inconcinna. **A**lia
 methaphora per quam difficultas operis datur vel ostenditur tra-
 cta est a citbara & fidicula: que si cordas habeat dissonas & incō-
 tinuas: nec plectro artificis bene preparatas siue temperatas: ad
 tactum nullam reddit consonantiam. Sic etiam hec materia tan-
 tam habet verborum inconsonantiam & incontinuitate q̄ ex eis
 metricis orationis resultare sonoritas vix poterit. **Q**uāto res
 grauior. **P**er hoc petit veniam si aliquid peccauerit in tra-
 ctando excusans se a difficultate materie.

De plone cordis & forma & dpositione & de officio eiusdē.

Loci vite sedes vitalis fida caloris

Mansio: nature basis vnica sol microcosmi

Unificet thalamus: tronus ⁊ penetrale vigoris
In quo fonticulus scaturit qui fomite puro
Membra regit vegetat auget disponit adurat.
Hinc stabiles numeros ⁊ physica vincula requiras.
Ex quibus humane constant fundamenta vite.
Ex sementinis hanc incolit insita caulis.
Et sibi germanam reddit vis ignea sedem.
Unde datur membro species cognata calori.
In conum consurgit apex: terrestria fundant.
Edificantq; basim sursum leniora feruntur.

Cor vite. Sinito proemio aggreditur propositum principale
vt tractet de materia puluū sed anteq; aggrediat suam materiā
⁊ puluum distinctionem quedā preambula premitit ⁊ antecesso
ria ad principale: quibus lector ad intelligentiā sequentium pri
prior expeditioni accedat. Dico itaq; differit de complexioe
cordis ⁊ de forma ⁊ compositione ⁊ officio eius qd a plone ⁊ for
ma trahit originē. Et nota q; supremus artifex disposuit pvide
cuncta. ⁊ cor quasi quēadmodū solem in medio microcosmi lo
cauit ipsumq; valde calidum ignitum rotundum concauū ⁊ con
uexum stabiliiuit faciendū quia est fundamentū calidi naturalis
⁊ vitalis: spiritus domicilium: cuius beneficio totum corpus ca
lescit ⁊ vegetatur. Omne enī calidū teste Philastrato velociter
mobile de natura. Cor enī necessario oportuit mobilitati acq
escere vt per eius motum vitalis spūs infunderet in mēbris cui⁹
infusio vniuersum corpus habet vegetare ⁊ viuificare. rotundū
est sed tamen nō expresse sed permanet in modum conī disposi
tum: quia rotūda forma amica est ⁊ consentanea motionis. Scē
tit nāq; Obs: q; omne rotūdū de nā sui ē mobile vel volubile.
Item forma rotunda perfectior est ⁊ incompactibili magis vi
cinatur ppter carentiam angulorū. Dicit. n. Constantinus in li
bro oculoꝝ: q; forma rotunda in laterib⁹ est elisa circūquaq;

declinans non habens angulos in quibus contineatur superfluitas praestitura lesionem que si haberet angulos in quibus macula superfluitatis adhereret: cor esset trigonum vel alterius forme: et in angulis rubigo adherens causam dissolutionis praestaret. cor est conuexum et concavum: ut intra suae concavitatis cellulas sanguinem cum spiritu naturali sibi ab epate missum acciperet et vitalem spiritum in se liberius contineret: et ut etiam aerem a pulmone spiritum promptius attraheret et ad temperandum calidum innate estuationis. nam si esset intus solidum et expers conuexitatis mediarum partium interpositione impediret constrictionem ex qua confurgit dilatatio. Interdicta vero dilatatione et constrictione nulla vitalis spiritus per arterias exsufflatio fieret: et ita naturali officio intra cor necessario deficeret. **C**or vite .i. sedes vniuersalis vitificationis domicilium. **C**orda mansio .i. fidelis habitatio. **C**aliditas caloris .i. spiritus a quo omnia membra calefiunt. **C**aliditas vnica .i. fundamentum. sicut enim fundamentum est id quo edificium inimitur: ita tota microcosmi machina corde tanquam firma basi et praecipua roboratur. **C**aliditas non sola sed principalis. Sunt equidem aliae bases microcosmi: sed haec est praecellens ut a principio .i. primo docum^o ubi quatuor principalium membrorum multa discussum. **C**or sol microcosmi. Sicut enim in maiori mundo qui dicitur macrocosmus solis beneficio omnia irradiantur illustrantur calefiunt et confortantur: et augmentanda augmentant: terre nascentia ad conceptionem et partum vocant. quando vero absentat a nobis ad oppositam regionem: et ad antarcticum delegatur cardinem: et quando nubes sua oppositione nobis suum furantur aspectum: inferiora suo fraudantur beneficio et aer tristis et caliginosus damnatur ob absentiam caliditatis. Simili modo a sole nostri corporis: id est cordis omnia membra calefiunt vegetantur ad nutrimentum et ad reparationem deperditarum partium inuitantur. Et si nubes fumositatis ipsius obtenebraret: vel alia causa repentina inmutet:

ad eclipsim pperat corpus humanū: & luce vegetationis p̄uat.

¶ **Viuifici thalamus.** In thalamo luxuriantur & iocundat̄ homines: lasciuūt & recreant̄ tristes & inopportunos & supersticiosos absentant. Similiter in thalamo cordis in quo celebrantur animo nuptie & nature viuificis spiritibus mediis tanq̄ seruis & vernaculis ministrantibus nature anime matrimonio gaudēs ex oblectamento temperantie hilarescit & confortat̄ nubere; melancoliā & rancorem eliminat. & sanguine puro & sincero sue re creationis adipem fortif. Ideoq; iure cor thalamus vitalis spiritus & vigoris dicit̄.

¶ **Tronus.** quā sicut in trono principantur reges: sic in corde regnat & suum imperium tenet calor naturalis.

¶ **Penetrabile.** Secretior pars domus est. & cor est corporis humani pars secretior ad quā tanq̄ ad magis clausam aliis partibus extinctis vis mortificationis tardius erumpit vnde mors describit̄ extinctio caloris naturalis in corde. sic eni potest vita debellari: nisi eius turris principalis obseruet̄.

¶ **Letera** membra quasi mapalia & appendentia castro: quib; abruptis principatus vite nō derogat̄.

¶ **In quo .s. corde.** **¶** **Scaturit .s. ebullit & estuat.** Riuorum & aquarum est de terra scaturire: que de terra extra impetose salunt & erumpunt. Aqua nā q; feculenta limi viscositatis ligata non scaturit. Calor quidem in corde scaturit ad similitudinē aque salientis. Ecce q; fonticulus. i. vitalis spiritus cum sanguine mūdo defecato: fons ingiter manans: saliens in corporis vitam: nec arefcere potest nisi cum violentia siccanerit mortis: qui .s. fonticulus membra regit tanq̄ presens & patronus corporis & cor ea sustentat.

¶ **Vegetat.** .i. viuificat sua infusione vel natura mediante per mēbra.

¶ **Auget.** quā vigore vitalis spiritus & animalis naturali mediante corpus nutritur & auget̄. Cum enim mortificatum est corpus: & a vitali spiritu destitutum non nutritur. Qualiter vō in anime in fatione nutriatur corpus: & ante infusione spiritus vitalis & aialis montipedensib; solucndū relinquam; vt inde modicū exeret̄

¶ Disponit .i. totū corp⁹ sue p^olōni assimulat ⁊ s^ofortat: ut totū totaliter acceptū. nā ossa nō p^ont p^omo mutari a sua crassi: cui⁹ sint frigida ⁊ sicca: sed ptes toti corp^o coēs: qđ plen⁹ in tegni⁹ d^oz dīci. **¶ Adaurat** .i. enemat ⁊ refrigerat ⁊ attracti aeris mulcebitate ptempat. aliter eni totū corp⁹a uehementia estuatiōis cādelicēt: nisi aer attract⁹a corde ⁊ aspirat⁹ a pulmōe siabello sue euētatiōis ipm demulceret. **¶ Hinc** .i. ab ipso corde tāq³ a fundamēto nature. **¶ Tu requiras** .o phisice rimato^r. **Stabiles numeros ⁊ physica vincula** .i. ppōnes firmas que in nūeris attendunt: ⁊ physicales modos ⁊ inuisibiles gūpbos quib⁹ aīa est corp^o irretita. Est. n. certa mēsurā ⁊ certa pportio^r nū meta in q̄ qualitas cordis in toto corpe ⁊ i quolibet alioz mē bioz calor d^oz excedere: que si infra illā metā subsistit magis q³ natura possit substinere: vel suā metā transgrediat: vita destruit^r. **¶ Phisica vincula** .i. vitalis spūs nālis ⁊ aīalis: quib⁹ medi antib⁹ aīa cōiungit corp^o. illi nāq³ spūs l³ in discretis locis bēant generari: tñ in corde robur: ⁊ inde confortatiōē recipiūt. ex caliditate etiā cordis ⁊ nāli spū virtute caloris depurato in corde vitalis spūs reperit^r ⁊ aīalis. **¶ Ex semētine** .dixerat cor esse solē corp^o: ⁊ fundamētū caloris nālis: nūc assignat quare ita sit. **¶ Quia vis ignea** .i. nālis calor attract⁹ ex p^omis pponentib⁹ que cause semētine sunt ⁊ originales: hāc sedē cordis inhabitat. ⁊ quodā federe germanitatis eam sedē deuotius amplectit^r: licz eni in qualibet pte corp^o sit calor: tanq³ regitūus toti⁹ corp^ois cor: tñ sibi q̄si firmā ⁊ stabile appropriat mansionē. **¶ An^o daf**. **¶ Probat ex forma cordis**: cor esse naturalis caloris habitaculū: h³ siquē formā pineatā ⁊ cono similē in imo grossū ⁊ rotundū q̄ dam latitudine orbiculari difusā: sup^o vō tendentē in acutū: que forma rei accomodata ex vtute igneitat^o ignis nāli motu suo tē dit ad altū vel i acutū. Ex grossiorib⁹ g^o p^otib⁹ ⁊ aquosiorib⁹ pl⁹ grossicie^o ⁊ terrestitatis habētibus: sit in imo cordis ampliatio equose ptes impeditē a terrestitib⁹: nō sequūt motū intime p^ostri^r

etionis. Ex alterutra ergo partiū contradicōe ei⁹ ps inferior: gros
 sa quadā orbiculatiōe rotundat. Ignée ergo ptes & aeree sursum
 raptè impetu caloris raptu ppe leuitatis ascendētes: tēdentes in
 acutū cordis summitatē in modū conī vel piramidis cōstitunt. s; }
 obliquit̄ quare cor in hūano corpe sic dispositū est: q; fm di pōnez }
 cordis cor in summitate grossū est: & inferi⁹ acutū. Unde fm dispo }
 sitionē istā rō p̄dicta ifrigit. Ad hoc dicim⁹ q; s; grecos homo }
 dī antropos: q̄si sursum cōuersus: & assilat arbori inuerse. sic enim }
 arbor inuersa h; radicē cōstitutā sursum: & a radice ramos proce }
 dentes ifer⁹: sic homo cerebz que ē radix toti⁹ corporis habet }
 superi⁹ ortū. cetera vō mēbra a cerebro tanq; a radice mediātib⁹ }
 neruis pgredientia h; cōstituta deorsū: ita fm dispōnis h⁹ ordinē }
 cor in supiori pte obtusū ē. inferiori vō respectu h⁹ ordinis acuti⁹ }
 est: s; naturali ordie positionis inspecto: cū ois radix debeat sup⁹ }
 poni & rami eleuari erit fm hunc nature ordinē cor in sumo acu }
 tū & in imo grossū & obtusū. ¶ Basiz .i. fundamentū substan }
 tie cordis: qd̄ ex terrestrib⁹ ptib⁹ in imo residentib⁹ cōpositū est. }

Jo. hūano in
 reb⁹ imēpim

De motu cordis

Effreno rapitur motu: nunc surgit in arsim:
 Tunc aduersa thesis ipsum premit emula centri.
 Continuo motu res feruida posset aduri:
 Deficeret: traberetq; sui dispendia motus.
 Sed pulmo madidus: crudiq; humoris alumnus:
 Multis distinctis cameris fouet ignea cordis:
 Blando concepti spiraminis ore fiabello.

¶ Effreno. Postq; egit auctor: de cōplexione & forma cor
 dis & officio: ostendit hic motum eius. Ad hoc sciendū q; sunt
 tres mot⁹ i hūano corpe. Prim⁹ nature tm̄: secū⁹ aie: terci⁹ aie
 & nature simul. Ad op⁹ nature effrenis ē & necessari⁹ irrōnabile
 & violentus ex quo incepit: desinere nescit: donec compleatur.

Unde reprehendimus errorem quorundam qui assererent motū
 cordis fieri per quosdam nervos descendentes a cerebro: ad la-
 certos pectoris: quos lacertos ipsi nervi movent. Lacerti moti
 movent thoracē: et secū trahunt pulmonem: pulmo motus com-
 uet cor: quia ab aula mee speculationis arbitror esse in sufficiendū
 Motus enim cordis ut ait Galienus naturalis est: nec ē in ho-
 stra potestate: ut possit differri: ut motus anime. Motus anime
 voluntarius est et ratio subiacet uoluntati: et ratione moderat: et
 administratur per nervos et spiritum animale: qui anime neuus
 culas et pambulus est. Hunc motum possumus differre et retar-
 dare prout uolumus: sicut motum manus uel pedis uel alterius
 mēbrī. Tercio motus qui medius ē: pulmonis et thoracis: est ibi
 partim naturalis. Unde ex toto non potest differri necessitate in-
 ducente legem motionis: partim uoluntarius est. unde ad tempus
 differri potest et uoluntas arbitrium sequitur: quando statum sus-
 spendimus: et ab inspiratione cessamus. In eo. n. q. differri potest
 pcedit ab ania et uoluntari in eo q. ex toto differri nō potest. s. ne-
 cessitate respirandi in actū reduci cogit: a natura pcedit: et vltis
 Non ē itaq. pportionalis motus cordis motui pulmonis: motus
 enī cordis p̄us duplicat uel triplicat q̄s motus pulmonis uel thora-
 cis p̄pleat semel: motus thoracis est pportionalis motui pulmonis
 Et motus cordis nō respōdet motui pulmois. verū ē si dexteram
 manū sup leua mamilla applices uel si pulsū in arteriis discernis
 naturā: p̄p̄ies triplicem motū prius cordis. q̄s semel p̄fici motus
 pulmois. S. motui arteriarū pportionalis ē motus cordis. Ad o-
 to nāq. corde mouet arteria tota. sicut moto baculo in maū: mo-
 uet manū et etiā baculus in sumitate in medio et in principio: videtur
 enī alicui arteriā moueri sed posterius q̄s cor cū nō moueat nisi
 ex motu cordis. Spiritus enī uitalis qui cor dilatat et arterias nō
 potest esse simul in corde et in arteriis: s. tractu temporis a cor-
 de in arterias diffunditur: Unde motui cordis dilatatio ar-
 teriarum successiua esse uidetur. quod soluant montipedenses

Huius animi motus
 totus

motus totus

Motus naturalis

Motus itaq; cordis qui s^m assignatā rēz efficiens est ⁊ neces-
 sarius duplex est. Alius ē simplex alius compositus. Simplex
 qui tantum consistit in dilatatiōe uel tñ in constrictiōe. Qui ex
 dilatatiōe ⁊ constrictiōe consistit compositus ē ⁊ constat ex con-
 contrariis motibus. Diastoles dilatatio ⁊ arsis sunt idem. Sisto-
 les uero constrictio ⁊ thesis sunt idēz. Et est diastole motus cor-
 dis ad extrema. Sistolē ē cū cūstantiū partiū reductio ad centrū
 Impetus ergo cordis ⁊ uehemētia spūs in p̄lectis opat dila-
 tationem: ⁊ tñ durat dilatatiōis motus quātū p̄mittit impet⁹ car-
 lois ⁊ uehemētia siue uolentia spūs impellentis. Diastolē ita-
 q; operat caliditas iudicēs ebullitōz ⁊ spūs ipellēs cessante itaq;
 aut lāguētē uolētia ipulsiōis f̄mittit mot⁹ dilatatiōis. Et tūc ex-
 c̄restri substantia cordis propter uehemētia partium extremā-
 rum ⁊ granitatem earum fit compressio cordis ⁊ extremarum p-
 tium adinuitem reductio. Motiōis uero cordis uarie ⁊ diffe-
 rentes sunt cause: que a nobis quatuor esse dicuntur. Tercia
 cordis complexiō. Forma eius ⁊ compositiō cū terrestri sub-
 stantia ⁊ spiritus cum fumosa superfinitate innatus. Quarta cau-
 sa potest dici siue esse spiritualis uirtus que a tribus precedenti-
 bus procedit. Sed qualiter ex spiritu impellente tanq; ministrōz
 ⁊ calore tanq; artifice fiat dilatatiō pleni⁹ ostendemus. Sanguis
 per concauam uenam ab epate cum naturali spiritu per dexterā
 cordis auriculā ingrediēs cordi mīstrat: in cuius cōcauitate san-
 guis receptus locū calidissimū inueniēs incipit ebullire ⁊ ebulliēs
 resoluūt ⁊ rarificat in fumū ⁊ spiritū. Differt aut̄ fumus a spiri-
 tu. Spūs enī subtilior ē: fumus aut̄ grossior. Et ē spūs in ignē ⁊
 aerē medi⁹ igne obtusior ⁊ aere subtilior. Fum⁹ ē in aquā ⁊ ae-
 rē medi⁹: aere grossior ⁊ aqua subtilior. Fumus itaq; ⁊ spirit⁹
 generati in corde p̄uā rarefactōis āpliorē locū occupāt ⁊ cordis
 cōcauitatē replēt ⁊ distēdūt. inde fit cordis dilatatio. Q; aut̄ cōp⁹
 rarefēm maiorē locū occupet p̄bari pōt ante rōe ⁊ exē°. Dicit
 ei ar̄. ex uno pugillo aq; multos fieri pugillos aer s; b: idē sūt ex

Diastoles dilatatio 2. motus
 Sistolē respiratione 2. motus

uno grossius pulvis

an. g. m. d. b. i. n. p. o. l. e. s.

aliis. **P**rimū argumentū potest adduci. Si castanea integra ignito cineri apponatur calor ignis humiditatem castanee in fumū resolvit: fumus resolutus multo maior ē quāttate quā habuit massa ex qua generat: vnde maiorem locū occupat: et locū in cortice et castaneā replet et distendit. Et cū intus nequeat contineri quia inittit ad uaporationē. ex quadā uolentia sursum mouet: et secum castaneam deportat: nec eam repmī pmittit: donec erupto cortice euaporet. Similē sit cordis dilatatio: ex fumo et spū ampliorē locū q̄ sāguis occupātib⁹. Sed constrictio cordis ex sola eius ponderositate efficit: sicut ad depressionē castanee sola eius grauitas sufficere uidet. Cū enī motus cordis s̄m dia- stolem et sistolem s̄plex sit causa: calida complexio: compositio: spiritus cum fumo inato. sciendū q̄ uirtus opatiua que est quā- ta causa p̄cedit ab hīs tribus: que sic describit. Uirtus motiua est motus cordis et arteriarū rē. Obicit de compressionē cōdis uidet q̄ nō sit opatio uirtutis: Nam q̄n incipit p̄ssio: uirt⁹ opati- desinit nec iam aliquē motū exercet. Itē: nec uirtus pōt opari nisi aliquo spū mediāte: s̄ in p̄ssioē nō mouet spūs: nec p̄ ipsū cōpressio fit: s̄ potius ex coherētia p̄tū cordis: q̄d cū sit grauis. substātie uirt⁹ sue grauitatē deorsū deprimīt. Nō ḡ opatiua uir- t⁹ ē motio cordis et arteriarū s̄m dia-stolem et sistolē et s̄m dia-stolē t̄m q̄d obuiat auctori. Hoc argumentū soluēdū relinquamus hīs qui i talib⁹ negotiāt ut habeāt materiā litigād. Hīs explanatī- lram exponam⁹. **E**ffreno. idest uiolēto et necessario et na- turali itellige de p̄posito motu qui ptes applicat: cū subdit **N**ē id est q̄n surgit. **I**n arsum idest i dia-stolē ex calōē ebu- litō: faciēte et ex spū ipellēte **N**ūc id ē aliquādo completa dilatatione: cessante impulsione spiritus. **T**hesis. id ē sistole **A**duersa. quia contrarius motus dia-stoles. **P**remittit ip- sum. s. cor ex coherētia et grauitate partium. **T**hesis. di- co. **E**mula. idest familiaris et amica. **C**entri. id ē ue- ritatis cordis. **C**ontinuo. dixerat cor effrent et uiolēto rapti

Subm. Infirmit.

motam, vñ cum sit calidū ⁊ in desinēti ⁊ in frenato motu agitet :
 posset inflamari: ⁊ incandescere: maxime cū sit calidū ⁊ ignitum
 Est ibi pbyysicalis method⁹ q̄ solida corpa maxime sint calida
 ex motu calefiunt nec tñ calida: imo etiā que frigida sunt: ⁊ ter-
 restria. In quadrigis ⁊ molendinis circa axem vbi voluit rota
 ex impetu effrenate volutionis ignē accendi videmus. Qd si fu-
 erit in corde humani corpis deficeret ⁊ discrimen dissolutionis
 incurreret: qd ne fiat natura pomida ⁊ discreta ⁊ in cunctis suis
 opationibus sedula: dispensatrix pulmonē constituit: tanq̄ famu-
 lum ⁊ camerariū cordis: qui ventilabro cōcepte aereitatis ⁊ ten-
 pat cordis feruorem: ⁊ igneā eius faciē siabello blande enētatio-
 nis emulcet. ¶ Sed pulmo madidus. q̄ est pblegmatis rece-
 ptaculum: ⁊ multa eliquatione humectat. ¶ Crudiq; cruoris
 .i. pblegmatis qa ē crudus humor: ⁊ p̄m̄us indigestoz: vt dicit
 Aristoteles ⁊ Ysaac in libro vinarz: Spumositate sanguinis sibi
 attrahit pulmo ab epate vt inde pblegma faciat: ⁊ calidū suū cō-
 tempet. ¶ Multis cameris .i. casulis ⁊ spongiositatib⁹ qb⁹
 incameratus est: vt intra sue camerositatis ventriculos maior ē
 quantitas valeat cōtineri: ⁊ fidelius ⁊ diutius retineri, nam si pla-
 na esset sibi conuexitas ex ps spongiositatis aer intus cōcept⁹ stati-
 extret nec stabilem haberet mansionē: sed ex quo est calor came-
 ris cōcauis intricatus diutius cōmorat: cui⁹ diuturna commemo-
 ratio cordi necessaria est plurimum ad temperamētū ⁊ refrigeriū
 inspirationis. .i. aeris inspirati.

*Form. q̄ pulmo fin. 7.
 est hancumque p̄tomy.*

De causis mortis cordis.

Cordis forma crasis sumus vis spiritalis
 Vernula virtutis tribuens spiramina membris.
 Sunt artis. cause thesbi ex sola grauitate
 Perficitur: dum depimitur substantia per se.
 Hunc regit ⁊ celebrat nature regula motum

Luius vis anime membris infusa vigorem.
Suscitat et reliquos virtutis tempore vsus.

Cordis forma. Que sunt cause motus cordis: dicit quarta distinctio que sua luce ex precedentibus veditavit. **F**orma. que ad eius rotunditate: que forma mobilitati congrua est. nam omne rotundum est mobile de natura. **C**rasis .i. calida eius proprio. omne namque calidum de natura velociter mobile: sicut omne frigidum tarde mobile. **S**ummus. Ex sanguine resolutio generatur: per partium rarefactionem: vni ampliori locum occupans inflat cor et dilatat. **V**is spiritualis .i. extrinsecus in ipso corde. **A**lternata virtutis. Spiritus vitalis minister operationem secum defert: et virtutem spirituale. **T**ribuens spiramina. .i. spiramina vegetationis toti corpori infundens. **H**ec omnia predicta cause sunt **A**rsis .i. diastoles. **S**ed thesis. que est extremam partium reductio ad centrum. **P**erficiat. ex sola gravitate et coherencia et terrestreitate substantie. **C**um deprimat. .i. in motu proprie gravitatis: nulla spiritus impulsionem ad hoc operante. **H**unc regit et celebrat. Dixerat auctor motum cordis esse effrenem et necessarium: quod fit a natura tantum. **I**nde videtur alicui quod soli nature attribuendum esse motum cordis: et quod omnino a virtute anime alienum. ideo ostendit quod quis fiat a natura principaliter: tantum vigore sue formationis sortitur ab anima. scilicet probat quod motus cordis tantum ex anima procedit. **D**icit **L**o sciatum in pantegui: quod virtus quedam attinet nature tantum: et de naturalis **A**lia est que corpus vivificat et cor dilatat et arterias: et iterum restringit que ad animam attinet: et de spiritualis. **T**ertia est que sensum et voluntarium motum perficit. scilicet animalis. et ex hoc videtur quod virtus spiritualis que cordis motum operatur: tantum procedit ab anima. **A**d hoc dicit **C**onstantinus cum dicit virtutem spirituale ad animam pertinere: non ideo dicit: quod vita et primordium sue essentie sumat ab anima: sed quod ex infusione anime suam perfectio exequitur actionem. **A**n te enim infusione anime inerat tantum secundum habitum. sed anima infusa est secundum actum. unde ex infusione anime omnes virtutes corporis in suis explendis actionibus fortiores existunt.

De descriptione pulsus.

Innatum recreet vt mulcebis aura calorem:
Et p. oculi absentent fumose ymbacula nubis:
Spiritus vt digno reparari fomite possit:
Exarsti atq; theli confiat motio cordis:
Que pulsus faciat ⁊ vite consona fiat.
In pulsu resonant tenor: ⁊ concordia vite:
Sin zugie vitalis amor modulamina cordis.
Intima temperies: animi secreta voluntas:
Angma: paroxissimus: status ⁊ py odicus error:
Dorborum cretici motus: quid fata minentur:
Quid possit lachesis: quicquid parat exitialis
Antr' opos: ense necis dum fila sororia rumpit.
Urine fraudes aperit discretio pulsus.
Lertificatq; fidem: pulsus confirmat ⁊ vnt.
Judicii genus in speciem censura reducit.
Et pulsu dubio medici mens pendula mutat.

Innatum: Quid sit motus cordis: ⁊ quib⁹ causis cōcurrē
 tibus fiat: ⁊ quid operet motū cordis: aut aīa: aut nā dixit: quis
 aut ex motu cordis: aut ex causis motū cordis opantib⁹ pcedit
 pulsus: iō insinuatue ponit descriptionē pulsus. **E**n̄ tota h⁹ op⁹
 doctrina de pulsib⁹ s̄tutur: ex rōne ppositi tenēt pulsus assigna
 re descriptionē. describit a **P**ho sic: Pulsus est motio cordis
 ⁊ arteriaz rē. hec aut diffinitio intelligenda est p cām: nō p esse
 tiā suā: sicut sunt multe diffinitiones h⁹ artis. Pulsus. n. nō ē illa
 motio que est in corde cū ipa sit singularis: ⁊ pulsus sit in arteriis
 a corde remotis. motus tñ cordis cā est illius motionis que ē in
 arteriis: ⁊ q̄ est pulsus. sicut. n. ex motu arboris sequit mot⁹ fron
 diū ⁊ fructū: nec tñ vn⁹ est sed ali⁹: ⁊ ab alio fiat. sic ⁊ in pulsū:
 monēt. n. cor: ⁊ dilatat. ex e⁹ motu vitalis spūs ipellit: ⁊ ipulsus

arterias mouet: quaz mot⁹ est pulsus. vñ pulsū sic possum⁹ diffi-
nire: Pulsus est motio ex diuersis motib⁹ pposita in mēbro cō-
cavo ⁊ arterioso facta a motu cordis ⁊ quarundā arteriaz. pce-
dens a virtute opante spū mediāte. Pōt etiā dici q^d definitio
physicalis est p essentia vt pulsus sit motio pposita ex motu cor-
dis ⁊ motu arteriaz. Ex diuersis nanq³ motib⁹ pōt cōflari vna
motio cōposita. hec itaq³ motio cordis erat motio que est pulsus
⁊ motio arteriaz. Sitr erat ps eiusdē. Ille ergo q tangit pulsū
sentit ptes: nō ergo sentit motū cordis. sed istud ppendit ex mo-
tus arteriaz cognitiōe. Litterā expone talit. ¶ Motio talis.
que pulsū facit est pposita ex motu arteriaz ⁊ cordis. ¶ Con-
fiat .i. cōponit. ¶ Ex arsi ⁊ thesi .i. dilatatione ⁊ sistole. .i.
motio cordis ⁊ arteriaz cōposita sūm diastolē ⁊ sistolē cōsiderat^r
sequit. ¶ At mulcebris. Hic assignat vtilitatē pulsus. vnde
hec clausula nō ē de definitiōe s; ad vtilitatis expōsiōnē ānexa ē
sic in definitiōe physicali adiungit^r hec clausula ad ifrigidatiōnē
caloris imati. Est aut vtilitas pulsus vt suo motu calefiat corpus
⁊ ex aere inspirato a pulmone spūs vitalis reparet. illi⁹. n. attra-
cti aeris ps euaporat p poros corpis: quedā a calore consumit^r
q^dā a cordis restrictiōe in pulmone expirat: q^dā retēta subtiliat^r
⁊ depurat: ⁊ ex ea vitali spūi ānexa ⁊ adiuncta vitalis spūs repa-
rat. ⁊ hoc est. ¶ At mulcebris aura .i. aer inspirat⁹. ¶ Re-
creat .i. emulceat ⁊ contempet. ¶ In natū calorē. .i. natu-
ralē q alr estuaret ⁊ incenderet. Nota duplex est calor innatus
vñ cōtractus ex p^mis cōponentib⁹ ⁊ est principalis q in mortuo
subiecto a subā nō recedit: q iugis est ⁊ comes ppetu⁹ asse⁹ sub-
iecti que violētia mortificatiōis nō pōt subuertere. Caro. n. leoui-
na q^uis sit mortificata tñ colerica est ⁊ calida in q^rto. ⁊ i corpe
suscepta dissoluit ⁊ febrē p^uocat. vñ hec nō est nisi ex calore ina-
to. Est ⁊ ali⁹ calor imat⁹ h^{er} ex influētib⁹ ⁊ infusiōe spiritūū et
humoz: ⁊ est actu tñ: q subām relinqt. ⁊ iste ex aere recreat^r: ⁊
ditempat: ⁊ nō ali⁹. ¶ Ambracula fumose .i. supfluitates q

recepte in corpore obnubilarent et obumbrarent vitalem spiritum.
Absentem .i. exsufflant a corde ad pulmonem: et a pulmone
 exteri⁹ emittant. **Hic** potest quiri quomodo sufflam⁹ suspendim⁹ quo ae
 ra cor attrahit: in quo supfluitates expellit. **Et** quod in spiramine sit
 attractio aeris: quod aer per tracheam arteriam ad pulmonem transmittit:
 et in pulmonis cavernulis suscipit: nec ad cor aer ille totus trans
 mittit duplici de causa: tum quod cor totum aeris attracti ad pulmonem ca
 pax non esset: cuius pulmo est capax tanquam macer m⁹ebz: tum quod eius
 parte in se continet: ut h³ aer ab exterioribus non attrahat: cum cor inue
 niat aerem in pulmone quem posset attrahere. et quomodo pulmo reple
 tus sit aere: et cor habeat in se sufficientem aerem quo possit foni: vnde
 videtur quod longo tempore possit teneri aer nullo mediato suffragio ab
 aere exteriori: tamen hoc fieri non potest: quod cor semper in contractione que
 successiva est dilatationi fumosas supfluitates emittit: que transmissae
 ad pulmonem si non possent exsufflari nec in corde retineri iterum ad
 cor reuolunt et reciprocate vitalem spiritum ingrossarent: qui naturaliter dicitur esse
 subtilis. vnde ingrossato nimis spiritu: nimia dilatatio cordis fit et ex
 tremis gaudium redire prohibent. **Si** .n. est nimia subtilitatio spirituum
 quibusdam est causa mortificationis. vnde nutrit in aere grosso: si transi
 rent ad regionem calidam in qua defecatus est aer cito morerentur:
 quod spiritus vitalis nimis subtiliat: et praefatam debilitat. nec potest cor
 dis grossicere ad plenum dilatare: indeque syncopizant: et syncopizan
 tes suffocant. inde est quod pisces nutriti ex grosso aere aquae ab aere
 extracti ad ipsum aerem qui subtilior est moriuntur. sed quidam tardius
 ut anguille: quidam citius ut allecia: quidam medio tempore ut lucii et bar
 belli. **Et** quare hoc fiat inuestigent socii? **Similis** dico nimia spiritus
 vitalis ingrossatio praefatam debilitatem facit incurrere mortem. vnde boves de
 Lybia si transierint ad aerem spirituum non diu vixerent: nec nos in ae
 rem eorum diu possemus vivere: propter eandem causam: quod spiritus vitalis
 ex inspissatione vel inspissatione que praefatam suscipit: corumpit
 et ideo inspissato et implente latera cordis spiritus: cor in moderate dila
 tat: quod cum metae suae dilatationis excedit impedita constrictione:

facit ad interemptionē aialis. Sunt. n. due cause mortificationis imoderata. s. dilatatio et restrictio. sicut. n. corp⁹ aialis dilatationē nisi debitā hēat. viuere nō pōt: et sequat restrictio et restrictioni succedat dilatatio: sic ex impedimento vel imoderantia dilatationis et restrictionis piculū mortificationis incurrit. Et vt uiuat humanū corp⁹ nō sufficit inspiratio nisi respiret. hec aut fiūt s^m vicissitudinē dilatatiōis et restrictiōis cordis. inde est q^d ex risu et nimio gaudio multi pp^t nimia dilatationē syncopizāt: et syncopi p^{se}uerante moriunt. Dū. n. p^{er} imoderata dilatatione fumose sup^{er}fluitates impedita restrictio nō exsuffiant: sed in corde retinent: retente inspissant vitalē spm̄: qui d^{icitur} esse subtilis: q^{ui} inspissat⁹ p^{re}c^{ter} modum extinguit: sicut ignis ethere⁹ igniens aere⁹ qm̄ motus ignis cois ad grossiorē descendit aerē. dū. n. ingrossat nā subtilis egredit⁹ et extinguit. Sumit ignis in stupa accēsus in ore ioculatoris tenet⁹ q^{ui} ex flatu et anhelitu ingrossat et anteq^{uam} egredi possit extinguit. Simili rōne ignis exiēte aere nimis bumido et plumoso vix pōt ardere: q^{ui} ex aere plumoso inspissat. Etia^m ex gaudio fit syncopis alia rōne: q^{ui} ipedita exsufflatiōe vitalis spūs nō pōt reparari aial: quo deficiente cessat sensus et voluntari⁹ motus aialis. Naturalis etiā calor in corde ex fumosis sup^{er}fluitatib⁹ retentis anihilat: sicut ex gaudio fit syncopis et mortificatio qm̄q^{ue} pp^t imoderantia dilatatiōis. ita ex tristitia et terrore plurimo accidit pp^ter immoderantia restrictiōis. Lū. n. laterales ptes cordis imoderate pstringunt exclusa vacuitate. iō. in corde null⁹ aer recipit: nec fit respiratio aeris: q^{ui} est necessaria ad tempandū feruorē cordis et vitalē spm̄ recupandū. Hec vō oia variant intendunt aut remittunt s^m d^{icitur}as cordis. quoddā. n. cor molle ē et tenex et lapsaz bz substantia tale cor gaudio sup^{er}ueniēte ex obediētia suaz ptiū ampli⁹ dilatat: et uebementi⁹. Et boies talis cordis facil⁹ syncopizant: et forti⁹. Et si pstituant in balneo aereo carēte respiraculis syncopi cito p^{er}clitant. habētes vō duz cor et fresre et opa cum ex gaudio syncopizant tardi⁹: quia duricies cordis resistit

dilatationi immoderate. Sed ex tristitia adueniente citius syn-
 copizant & fortius: q; duricies partiu & grauitas tuat excessum
 restrictionis, huiusmodi habetes cor: duz valde si ingredientur
 fomace vbi est aer subtilissimus ppter dilatationem metalloz vehe-
 menter syncopim incurrunt: ex defectu dilatationis: q; vitalis spi-
 ritus in duro corde d; esse grossus, & a subtilissimo aere valde
 subtilitatis no pot latera cordis ad modum debite dilatationis p-
 pellere. Unde conuenit q; pueri citius syncopizet q; viri. ¶ In
 pulsu resonant. Insumata pulsus diffinitione: o; utilitate pul-
 sus declarare. s. declaratio assilentie & habitudinis corpis tempe-
 rati vel eius distempantie: vel discretio passionu & affectionu aie
 delucidatio temporu: & acutaz egritudinu: distinctio futuraz cri-
 sinu: vel ad bonu vel ad malu cognitio vite & mortis: abradicatio
 fraudu: & delusionu vine certificatio. que oia ex snia littere me-
 lius clarebunt. ¶ Tenor .i. subtilitas vite & integritas & eius
 cocors conunitas s^m naturalē legē corpis ipsius. ¶ Resonat in
 pulsu .i. manifestant per pulsum. sicut. n. per sonu declarat cla-
 ritas metalli: & cymbali bonitas vel malicia. sic per pulsum quasi
 per quendam sonu: q; in ipso pulsant arterie ex motu spūs impellē-
 tis declarat distempantia vel tempantia humani corporis: & no
 solu per pulsum ea cognoscunt. ¶ Sed amor .i. pax & fide-
 ratio vniuersalis. ¶ Sinzugie .i. vite humane: que per quadā
 sinzugia & pportionalē cocordiam quattuor elemētoz in corpore
 sistit. per vitalē sinzugia pot intelligere admirabile copaginem: &
 matrimoniale pponem vel copulā inter corp^o & aiā. ¶ Ado-
 dulamina .i. temperamenta no solu cordis: sed interioru mēbro-
 rum: que corde bene se habete fortiora & tempantiora sunt: sicut
 eo male se habete languet & fatiscit. ¶ Secreta voluntas .i.
 passiones & affectioes aie: sicut gaudiu ira tristitia animositas ti-
 miditas auaricia liberalitas: qm immutat pulsum: & etiā per pul-
 sum declarant: q;uis distinctio taliu sit difficilis. In gaudio eni
 q; cor mediocriter dilatat ppter temperamentu affectionis: et quia

sanguis: tempatus est humor: q̄ in gaudio mouet: cor paulatim
z tempate ab interiorib⁹ ad exteriora diffundit: vnde pulsus tē-
perato p̄cessu in magnitudine augmentat: z mediocriter inf for-
tem z debile z velocē z tardū sibi vendicat. Nō. n. multa refrige-
ratio necessaria est p̄pter caloris temperamentū. In ira q̄ calor
impetuose ab interiorib⁹ ad exteriora diffundit: z cholera esiuo-
sa est: q̄ in ira mouet: ideo ex ira repente pulsus in magnitudinē
surgit: z impetuositate cholere puocatus neglecta formidine ve-
locitatem z frequentiam assumit. vnde si talis efficiatur pulsus p̄-
ter naturam corporis: sine febrib⁹ irritamento: sine corporis exerci-
tio: colligi potest: quia talis ex ira fiat. Et ira significat maxime
cum ira sit feruor cordis rē. In quo ex desiderio vindicandi: cū
vindicta fiat per exteriora: extra calor proumpit furiosus. Hic
vō pulsus qui fit ex ira fit fortis magnus frequens z veloc: tamē
inter mollicie z duriciem fit mediocris. In tristitia z timore pul-
sus parui z debiles fiunt: quia calor ab exterioribus ad interiora
reducitur: z ex motu melancholie que dominūz habet in timo-
re pigritatur calor naturalis z sanguis: z confoitato motu melā-
cholie z sedes z segnis z quasi congelatus efficitur: vnde pulsus
paruus debilis z occultus tam interiore magno q̄z in tristitia p̄-
pter motum subitum terroris: z tristicie liuorem: Sed si timor ali-
quantulum durat z moretur quousqz virtus debilitetur: z spirit⁹
torpeat z pigritef: fit pulsus vermiculosus: deinde formiculosus.
In terrore vō cum calor naturalis subito intra propellitur: vir-
tus modo quasi timida fugit: modo quasi se defensura reuertitur
ex duplicitate talis motus fit pulsus veloc tremens z inordinat⁹
Si ergo timor perseveret pulsus pulsui tristi similis redditur. Sed
si tardauerit quousqz debilitet: fit pulsus vermiculosus. Ex ma-
gnitudine z audacia naturali contracta. z ex humida z feruenti
natura cordis fiunt pulsus magni z fortes. Et ex pusillanimitate
z timiditate fiunt pulsus parui debiles. Ex liberalitate z largita-
te magis aperti z temperati: ex auaricia contrarium. **U**lu

gma. Non solum passionēs anime per pulsum innotescunt. Sed quattuor tempora egritudinis acutē: et qualitate paroxismo- rum: et quantitates pary odium. In principio egritudinis acute fiunt pulsus magni et veloces: minus tamen q̄ in augmento propter cruditatez humoris. Et quia calor ex multa materia oppressus eam non sufficit ad plenum resolvere in augmento egritudinis calore iam adulto materia amplius solui incipiente et inualecente calore pulsus maiores et fortiores occurrunt. In statu pulsus ad magnitudinem et velocitatem pulsuum accedunt propter acumen caloris. In declinatione tepescente calore minorantur pulsus et tardi fiunt. q̄ antez declinatio fiat: sic cognosces. Si precesserit crisis: vel si etiam sine omni crisi materia est consumpta: quia sepe contingit eam febrili calore consumi sine alia purgatione: et tunc eger incipit esse compos sui: tunc est declinatio morbi: et tales pulsus boni sunt. Si vero nihil bonum precesserit: et eger sit mente stupidus et debilis. et sensibilitatis diminutio: tales pulsus pessimi sunt: q̄ ex defectu morbi non fiunt: sed natus re. unde dicit Philaretus: Rari pulsus semper sunt difficiles.

Hoc pro pulsum
et ad nym morbi

Augma. id est augmentum egritudinis. In augmento intellige principiu. **P**aroxismus. id est exacerbatio egritudinis proprie cum sit in acutis: quia oxī dicuntur: id est acute: ideo paroxismos habent. pulsus instantiam paroxismorum indicant: quia tunc fastidiosus magis et vebementior erit. **S**tatus. id est status pary odi. **E**t pary odicus error. id est accessio interpolata quantum ad interpolatas: que per circulares et pary odicos motus resolvunt. Pulsus interpolatam febrem significat quia cum continet suam velocitatem et frequentiam. Sed ceteris temporibus lacessit: et ceteris temporibus inualecit. habet se tñ ad significandum interpolatam. **A**d or bonum critici motus. id est determinationes acutaz q̄ crises dicunt. **Q**uid minel fata. Tria sunt fata. i. tres pce cloto lachelis et antropos. Cloto ē motio b̄ nō eē ad eē: et ē generatio.

lacheis ē pductio s^m d^m unitatē existendi. Atropos ē corruptio
 .i. egressio a substantiali statu sine conuersio de esse ad nō esse. tota
 vis vel facultas parcaꝝ in pulsu exultat. **U**rine fraudes.
 Hic ponit vltima vtilitas cōsideratiōis pulsus: qꝫ nature iudiciꝝ
 per ipsum certificat: ⁊ p ipsum fraudes vine ⁊ veritas aperit.
 Urina nanqꝫ cōsiderata fallit medicū: nisi eius iudiciū per pulsū
 certificet. Nam si pulsus vine cōsentit: tunc est iudiciū vine bonū
 Si autē dissideat malū est. Cū. n. pportio adsit signoꝝ vnit iudic
 ciū. i. ad vnitatem iudiciꝝ reducit. **V**enus in spēm. Urina
 qñqꝫ appet rubea ⁊ turbulēta in colore ⁊ subā: ⁊ distempantiam
 significat corpis. .i. calorē: ⁊ iō egritudiēz significat i genere: sꝫ qꝫ
 tal' pōt apparere ex mltis causis: sic ex febre vel apāte vel ex rui
 ptura vene vel epatis calefactione: vel ex inordinato exercitio:
 sanguine plus iusto finēte: qꝫuis significant egritudinē in genere
 tū nō determinate ⁊ diffinite significāt eā. Sed adhibita significa
 tione pulsus: ⁊ cōsideratione gen^o specificat: determinat ⁊ declarat
 que sit egritudo in specie vtrum febris vel alia. ⁊ si febris vtrum
 continua vel interpolata.

Incipit principale ppositum de decē generib⁹ pulsuum.

Quinqꝫ modis pbat artificis solertia pulsus:
 Ex quibus elicif numerus generum duplicatus.
 Ex forma motus tria: magnum: forte: citatum:
 Adolle parit plenum: calidum: substantia membri:
 Ex quibus ⁊ primis series senaria surgit.
 Spissum constituit mora: que discriminat artes:
 Qui pede dactilio passim declinat ab alto.
 Et qui deficiens surgit: viresqꝫ resumit.
 Ex collatina thesium ratione notatur.
 Tanqꝫ precipuis adiuncta nouissima primis:
 In quibus est motus discors: vel consonus vnus

Ordo: vel aduersus numeri ratione notatus.

Executis quibusdā antecessoribus & p̄patoriis necessariis ad subsequēs. s. de officio cordis & forma & p̄p̄one de intentione & causis intentionis. de diffinitione pulsus: de utilitate cōsiderationis pulsus. bis inquam diligē p̄tractatis aggredis auctor p̄ncipale p̄positū vt instruat doctrinā de pulsū generib⁹. Sunt itaq; genera pulsū diuersa: & diuerse pulsū differentie s̄m diuersas differentes me^c consideratiōes. & sunt decē genera pulsū: & quāq; cōsideratiōes. **A** quinq; n. cōsiderationib⁹ decē genera pulsuum oriunt. **P**rima consideratio me^c attendit circa p̄prietatē motionis arterie. nam motio arterie est talis: que est magna: parua: mediocris: vel fortis: debilis: vel mediocris: vel velox: tarda: vel mediocris. **A**b hac p̄ma cōsideratione q̄ circa p̄prietatē verticē tria genera pulsū attedunt & nascunt. **P**rimū genus pulsuum est magn⁹ puus & mediocris: vt sub vno genere tria colligamus quoz eadē est disciplina. **S**ecūduz gen⁹ fortis debilis & mediocris: que s̄m sub vno genere reputant. **T**ertiū gen⁹ est qd ab eadem cōsideratiōe trahit originē. s. velox tard⁹ & mediocris. **P**rimū genus pulsū diuidit in longū curtū & mediocre: latū strictū & mediocre: apertū occultū & mediocre: quoz omnū significatiōnes cause & diffinitiones patebūt ex l̄ra vel ex l̄re consideratiōne. **S**ecūda cōsideratiō verticē s̄m cōsistentiā organi. s. arterie que est organū & instrumentū pulsus est. aut arteria b⁹ cōsistentie: quia ipsa ē dura mollis & mediocris: vel plena vacua & mediocris: calida frigida & mediocris. bec p̄prie p̄tinēt ad arteriā. pulsus nāq; p̄prie nō d̄r calidus mollis: nisi gr̄a arterie: q̄ talis sentitur. **A**b hac cōsideratione sumunt tria pulsū genera: dur⁹ mollis & mediocris: plenus vacuus & mediocris: calidus frigid⁹ mediocris. **T**ertia cōsideratiō pulsus sumit a diastole & sistole: id ē s̄m spaciū qd attedit inf dilatationē & cōstrictionē: l̄z n. cōstrictio nō occurrat sensui tñ p̄ spaciū & morā q̄ ē inf dilatatiōes cōstrictiōis morā

1ª omnia q̄s intentionib⁹
d̄tē generen pul-sonū
1. cōm motū.

2ª cōm p̄prietatē

3ª cōm p̄prietatē

ppendit: q̄ si sit magna: sit pulsus p̄nus: r̄ r̄arus. Si parua sit fre
quēs. Ab hac itaq; cōsideratione elicif̄ septimū gen^o. s. r̄arus fre
quens r̄ mediocris. Dicit Cōstantin^o in pantegni q̄ septimū ge
nus ex pte quietis est: r̄ adducit auctoritatē Gal. dicētis: Pul
sus in dilatatione r̄ cōstrictione getes h̄z duas. vnā cū pulsus in di
latatione sua extrema digitorū p̄cutit. r̄ hāc exteriōrē vocat quie
tem. r̄ hanc sensibiliē inuenim^o. Quies sc̄da est cū pulsus in con
strictione ad centū suū redit. r̄ hec ges nō est sensibilis: q̄ nō fa
cile sensu cognoscit̄ vel p̄cipit̄. s̄z cōstrictionis mora ex dilatatiōe co
gnoscit̄. Quarta cōsideratio versat̄ circa collationē aperte more:
r̄ occultā p̄portionē eaz. Si. n. plures sint aperte more. q̄s occul
te pulsus est incidēs. i. p̄p̄ maioratiōnē sui in noticiāz sensus nisi
cadens. Si aut̄ sint plures occulte q̄ aperte d̄f pulsus decidens
.i. a noticiā nostri sensus cadens. Et hoc est octauū gen^o q̄d na
scit̄ a quarta cōsideratiōe. s. incidens r̄ decidēs. Et nota ad hoc
q̄ incidentia r̄ decidētia pulsū determinet. nō oportet octo vel
nonē motiones cōsiderare: s̄z vsq; ad centesimā p̄cussionē in cō
sideratione p̄grediendū est vt collatiōes moraz ad moras: occul
taz ad aptas: fortū ad debiles melius p̄p̄dat̄: nō. n. si vna mo
tio fortis sequit̄ r̄ alia debilis sequit̄ r̄ itez tertia fortis r̄ quarta
debilis iudicand^o est p̄p̄ hoc pulsus decidēs: q̄ prima fortis et
sc̄da debilis. Nā eadē rōne cū sc̄da sit debilis: r̄ tertia fortis seq̄
tur: erit pulsus incidēs: q̄ debilis tēdit ad fortē. r̄ sic posset p̄bari
q̄ idē pulsus esset incidens r̄ decidens. Ad hoc dicim^o q̄ i ea
cōsistentia in qua videt̄ pulsus p̄manere diutius: talē eū indices.
Quod sic cognoscens: si pulsus in decē percussionib^o sentit̄ r̄ in
vndecima deficit: deinde ab vndecimo computes si in quarto ab
vndecimo deficit d̄f decidens: r̄ talis tendens in defectū p̄ quod
dam gradus magis r̄ deficiendo mortem significat. Si v̄o defi
ceret i octauo postea in vndecio ab ea decidit̄: r̄ si postea tardi^o
deciderit: donec deficiat: talis incidens est. r̄ significat nām plus
afflictā: morbo iam p̄m̄ supato resurgere r̄ valere. Quia

Consideratio attendit s^m pmutatione vel assentiã pdictaz Considera-
tionu: et ab hac Consideratione duo extrema genera. s. nonu et deci-
mu pcedut: q non pncipalia sunt genera: s; pncipalibus annexa et
adiucta. no. n. pncipalr attendunt s; alicui adiacent: vt equale et
et ineqle. ecce nonu. Ordinatu et inordinatu. ecce decimu. Si pul-
sus sit affidne fortis: dr equalis. Si aliqd admisceat debile cu for-
ti ineqlis dr. Sed de his plenius dicet i sequentib⁹. Nota q; hec
pulsu genera no sunt opposita. Circa vnu et eundẽ pulsu tria vt
quatuor habet esse genera qñq; et consistere. scilicet. n. pulsus magn⁹
pot eẽ molli velox fortis spissus eqlis ordinat⁹ plen⁹. Sed qdã
sunt opposita: vt magn⁹ pu⁹: nec sunt diuersa genera sed diuersæ
differetie vni⁹ generis: et io se no opatiut. Sũt aut diuersa gene-
ra no tria. Sed p trietate causaz se no sustinent: vt magn⁹ debi-
lis. abundãtia nanq; spũs facit magnũ. defect⁹ ei⁹ et caloris facit
debile. Sitr forte puu; velox debile spissu parũ tardũ velox ro-
rum. Et vt generalr dicã nulla pũt cõmisceri in quib⁹ trietas cã-
rum no intercitat. Decẽ genera pulsu s^m diuersas rones dicũt⁹
. s. s^m motu: s^m organũ: s^m plures motiões. Nota q; hoc nomẽ
generale pulsu pdicari pot de quolibet inferiori: q; de magno
forti veloci raro incidẽti equali ordinato molli pleno calido. non
tũ in eadẽ significatiõe. Dicũt nanq; hoc nomẽ pulsu quattuor
modis. Primo mō accipit p motione q; occurrit digito. Et in
hoc sensu tria genera distinguũt: magn⁹ velox validus. Secũdo
mō dr pulsu res pulsata sicut organũ; et s^m hanc significatiõe;
duo distinguũt genera pulsu. s. molle plenũ. hec aut ad organũ;
pertinent. Arteria enim mollis datur vacua plena ppriet: extra
nee vō dicunt de motione que est pulsu. motio siquidem mol-
lis dura plena vacua in collatione dicũt que et si dicant⁹ de pulsu
predicatio redudat in pprietatẽ organũ. Calidũ et frigidũ et qd eẽ
tertũ genus pulsu ad rem pulsata dr pertinere: et pot patere vt
illa tria genera pulsu distinguant⁹ put res pulsata dr arteria. et
eni ppe dici pot calidũ vel frigidũ. Sed quidã Considerãtes q; no

est calida vel frigida de se: sed potius ex frigiditate vel mortificati
 one spiritus vitalis impellētis eā debēt calidū vel frigidū pulsū dici
 p re pulsante. et hec est tertia significatio pulsus vt p re pulsante
 accipiat. hoc mō possēt fieri nisi eēt qđ dicit **P**hilaretus qđ nonū
 gen^o attendit s^m caliditate q̄ reddit p totū corp^o arterie i quo cō
 siderat quantitas supposite materie: p tactum: totū est de accidē
 te p qđ insinuat auctor: qđ pulsus calid^o ad rem pulsatā p̄tinet nō
 ad rem pulsantē. nā si dicat qđ pulsus dī calid^o pp̄ calidū spiritū
 nō pp̄ substantiā vel qualitātē arterie. Sicut pulsus mollis plen^o
 vacuus nō dīz dici vt redūdet p̄dicatio in subām organi sed in q̄
 litātē humoris arteriā infundētis. Sentit nāq; arteria mollis du
 ra plena pp̄ humorē suppositū: qđ pblegmatic^o et mult^o aquosus
 arteriā mollē vel plenā efficit. sed sic^o durā et vacuā reddit. Sed
Philaretus testat: qđ s^m assentiā organi attendit plenū molle
 durū vel vacuū vel s^m figurā. Si ergo plenū molle durū vacuum
 p̄tinet ad assentiā et figurā organi: sicut calidū et frigidū. Quis. n.
 neget arteriā calidā esse sua qualitate vel figura. Ipsa. n. calida
 vel frigida sua qualitate tanq; cā formali: et est calida vel frigida
 rōne spiritus: et q̄litate spiritus tanq; efficiēte vel māli. vñ **C**onstantin^o
 in pantegni. **C**olor arterie ē ex mā intra tēta. i. spū et sanguine
Quarto mō dī pulsus collectio pluriū pulsū s^m qđ q̄tuor gene
 ra distinguūt: rax: frequēs: incidēs: decidēs: egle: ineqle: ordina
 tum inordinatū. **C** Solertia .i. prudentia. **C** Artificis. .i.
 medici. **C** Probat. examinat et diiudicat. **P**ulsus. ge
 neraliter intellige: nō p motione: nō p re pulsante: nō p re pulsa
 ta: nō p pluriū collectiōe. et quo mō pbat oñdit **C** Quinq; mōs
 .i. qnq; cōsiderationib^o discretis. **C** Ex quib^o .i. cōsideratiōib^o
C Elicat .i. procedit. **C** Numer^o .i. decē genera pulsuum
 que in dupla p̄portione se habēt ad quinq; cōsiderationes. Nūc
 p̄ se qđ quo mō. **C** Ex forma .i. pp̄rietate motionis arterie cir
 ca quā vertit prima cōsideratio. **C** Nascunt tria .i. genera et
 oñdit que. s. **C** Magnū. Illud est primū qđ ostendit s^m

quantitatem trium dimensionū teste Cōstantino & P̄bilarreto.
C Magnū. Sub magno claudit parū & mediocre. ecce p̄
 mū genus. **C** Forte. sub quo debile mediū. ecce secundum.
C Forte. Ponit tertū P̄bilarretus & Cōstantin⁹ etiam
 p̄siderat sc̄dm tenorē virtutis: sub quo p̄siderat debile & medio
 cre. **C** Litāū .i. veloci: sub quo tard⁹ & mediocris. Tertiu⁹
 genus est citatū & attendit tpe & qualitate motionis. P̄bilar
 retus ponit quantitātē motionis. S̄ilr & Cōstantinus tps. **C** Sub
 stantia mēbrī .i. cōstantia vel p̄sistentia organi & figura sine q̄
 litas substātie: circa quā versat secūda p̄sideratio. **C** Parit.
 .i. ex se cōcludit vel p̄ducit. **C** Solle .i. sub quo duz me
 diocre cōtinet. Istud est quartum gen⁹ fm Cōstantinū. Sed
 P̄bilarretus ponit octauū. **C** Plenū. per qd̄ vacūū intelli
 ge qd̄ est quintū. Calidū frigidū mediocre. Ecce sextū. caliduz
 ad organū p̄tinet: qz ad quantitātē substātie organi teste P̄bila
 reto & Cōstantino in pantegni. Calidum asserit pulsū fieri ex
 qualitate arterie. P̄bilarret⁹ calidū ponit: nonū turbato: nois
 & hiaz: & Cōstantin⁹ sextū. **C** Ex quib⁹ .i. trib⁹ postremis
C Et primis. Elicitis a p̄ma p̄sideratione. **C** Surgit .i.
 p̄plef. **C** Series senaria .i. sex genera. **C** Spissum. Hic
 assignat originē septimi generis: qd̄ est frequēs & rax. **C** So
 ra .i. fm morā & spaciū quod est inf̄ duas dilationes attendit
 spissus vel frequēs. hoc est quod dicit Cōstantin⁹ fieri ex tpe g
 etis. P̄bilarret⁹ ex quantitate quietis. Istud a P̄bilarreto d̄r
 sextū: sed a Cōstantino septimū. vñ aut̄ frant hec genera pulsuz
 ex quib⁹ causis strabant̄ & quid hēant significare: in sequētibus
 cum ipso actore dicem⁹. **C** Qui pede dactilico. Ponit ori
 ginem octani qui est incidēs & decidens quod a P̄bilarreto no
 num dicit: a Cōstantino octauū assignat. Hoc genus atten
 ditur fm collationem & proportionem moriaz ad moras aperta
 rum ad occultas: fortium ad debiles. Aperta mora dicit̄ ipsius
 pulsus. Occulta more ipsius quietis inter duos pulsus existētis

Sit itaq; incidēs & decidēs fm pportionē t̄pis ad tēp^o: si mora
 precedentis pulsus sit minor q̄ subsequētis pulsus dicit decidēs
 Si mora sequentis sit maior q̄ mora precedentis d̄ incidēs: q̄
 fm rōnem assignatā intelligendū est. Pulsus decidens ab au-
 ctore cōparat̄ pedi dactilo: q̄ sicut dactilus a lōga & apta itegra
 syllaba incipiens declinat in breues, sic pulsus decidens ab aper-
 tis moris tendit in occultas. **P**assim .i. sursum & deorsum
 dep̄mis. **A**b alto .i. aptis d̄tis moris. **E**t pede dactili
 .i. more dactilico. **E**t qui deficiens. Assignatio est incidē-
 tis. **S**urgit. prius deficiens. **V**iresq; resumit .i. de
 occultis differētis in aptas quousq; in nullo deficiat. & est indi-
 cium nature resurgētis & vires resumentis. **N**otaf. .i. at-
 tendit̄ quantū ad originē. **E**x collatiua thesium .i. pportio-
 ne moraz que sunt more dilatationū & thesium. Ille enim more
 attendunt & ppendunt fm diastolē & sistolē. **T**anq̄ p̄cipuis
 Assignatis octo generib^o que sunt p̄ma & p̄cipalis assignat ori-
 gine; duoz extremoz, s. noni & decimi que sunt accidentalīa et
 principalibus adiuncta. **A**diuncta. Nonū est equale: & sine
 quale decimū ordinatum & inordinatū. **P**hilarē^o equale septi-
 mū t̄n ordinatū octauū ponit. **D**iscors vel cōsonus .i. egle
 vel inequale. **U**nus oido. quantū ad ordinatū. **V**el
 aduersus .i. inordinatus. **V**ez q̄ fm rōnem numeroz & cō-
 putationū ordinatio vel inordinatio p̄siderat̄. Nō enī vno debi-
 les pulsus vel tres vel quattuor nec vi^o inordinatus mō interse-
 runt̄ duobus magnis & fortib^o: & multis aliis differētib^o modis
 fm numeroz diuersitatē interponunt̄ diuersi pulsus plurib^o ali-
 orum generē: ideoq; fm numeri rōnem diximus ordinatū & ior-
 dinatū nūeri attendendū. Quid aut̄ sit eglis pulsus quid iequalis
 quid ordinatus quid inordinatus: vtz ordinat^o sit equalis vel nō
 vtz omnis iordinatus sit iequalis: & quot sunt spēs inequalis in
 ordinati inferius patebit: vbi ponent̄ diffinitiones & significatio-
 nes singulorum generum.

De descriptione pullus magni et parui.

Augmentata facit magnum dimensio trina:
 Paruum si parua: medium mediocriter aucta.
 In longum latum magnus consurgit et altum.
 Paruus in occultum strictum cadit atque recisum.
 Qui medium sequitur merito midiocris habetur.

¶ Assignatis generibus pulluum et originibus eorum ut de generibus
 pulluum euidentior constituat doctrina: uniuscuiusque generis suam
 ponit definitionem. Et primo diffinit magnum pullum. Est itaque ma-
 gnus pullus: qui secundum quantitatem trium dimensionum attendit: longitu-
 dine latitudine et profunditate. Ad id transcendens dicitur magnus.
 Ad hoc igitur ut sit magnus pullus oportet quod sit longus latus et profundus.
 Paruus per contrarium intelligitur qui non sit longus latus nec pro-
 fundus. Littera patet. ¶ Paruum si parua .i. trina dimen-
 sio diminuta facit paruum: et patitur detrimentum quantitatis in lon-
 gitudine secundum curtitudinem in latitudine secundum stricturam, in profunditate
 per residentiam, .i. secundum sui incertam revolutionem. ¶ Medium .i.
 mediocrem pullum facit trina dimensio. ¶ Aucta mediocriter
 .i. seruans mediocritatem: ut si non excedat in aliqua dimensione.

De longo pullo.

Longus ventriculos digitorum quattuor exiit:
 Subsistit mutilus mediusque sit omnibus equus:
 In latum digitos latus tenet eminet altus.
 Occurrit gracilis strictus residetque profundus.

¶ Ad magnum pullum diffinitur per excessum trine dimensionis
 .i. longitudine latitudine et profunditate: id est ut pateat euidenter quod
 sit magnus diffinit quid sit longus latus et profundus, quibus cognitis

cum ex eis componatur magnus perfecte innotescit. Quid sit
 magnus ex proprietatibus enim partium investigatis totius de-
 clarabitur natura. Longus pulsus est ille qui ¶ Exit .i. ex-
 cedit ¶ Ventriculos .i. apices et summitates ¶ Digitorum
 quattuor. supra longitudinem arterie porrector. Cum enim
 sentitur in ventriculis quattuor digitorum posset sentiri quique vel
 sex si essent positi. Posita diffinitione longi ponit diffinitionem
 curti eius contrarii. ¶ Subsistit .i. excedit a ventriculis quat-
 tuor digitorum. Cum enim sentitur in primo in secundo in tertio in
 quarto non sentitur. ¶ Curtus .i. curtus est: quoniam min-
 uilatur secundum longitudinem. ¶ Medius .i. mediocris inter ex-
 tremitates sit ¶ Omnibus .i. digitis ¶ Equus inquantum
 non excedit nec exceditur. ¶ In latum. Diffinit latum qui
 et cum longo cito currit ad faciendum magnum pulsus. ¶ La-
 tus tenet digitos. qui exit ventriculos digitorum secundum latitudinem
 ¶ Altus pulsus qui secundum altitudinem consideratur quando. scilicet
 multum eleuatur arteria et a centro recedit ex vehementi impulsu
 spiritus. ¶ Eminent .i. eleuatus est eminentis et apertus. ¶ De-
 currit .i. non moratur in latitudine qui non tantum occupat et per-
 tingit latitudinem digitorum sed exceditur quasi in modum grac-
 lis funiculi occurrit. ¶ Profundus .i. occultus qui contrarius
 est alto. ¶ Residet .i. vicinatur centro intellecta mediocrita-
 te inter extremitates: qui. scilicet. non excedit in latitudine nec exce-
 ditur. Et nota quod multis modis possunt narrari de differentiis
 ut longus cum stricto: longus cum mediocri. Item latus et stri-
 ctus componunt. Item latus cum aperto et cum occulto aut me-
 diocri inter duo. Sed nullus curtus strictus vel occultus magnus est.

De forti et debili pulsu.

Constituit validum sociata frequentia magno;
 Surgit ab oppositis species contraria causis.

C Egit de primo genere pulsum q̄ est magnus paruus mediocris fm̄ diuersitatem suarū compositionū. Consequens agit de secundo. i. de forti debili et mediocri q̄d habet pertinere ad quantitatem motionis arterie. Cum aut̄ sit tertium fm̄ Pbilaretam et Constantinū; tamē a nobis secundū ordinat̄: q̄ tales ordinem ei appropianit arctatio metricē rōnis. Fortis itaq̄ componitur ex duobus magno et frequenti. i. veloci. Dicit namq̄ Pbilaretus: q̄ frequentia accipiens magnitudinē validum facit: sed pro frequentia intelligitur velocitas. Si enim pro frequentia intelligat̄: cum fiat ex debilitate virtutis et fortitudine caloris expetentis magnitudinem refrigerationis virtus debilis que non sufficit aerem attrahere semel qui possit refrigerare oportet q̄ defectus quantitatis suppleat vicissitudo et repetitio numeroſe actionis: iō frequentiam non poterit tolerare fortis pulsus propter contrarietatem causarum. Est itaq̄ fortis pulsus compositus ex magno et veloci: magno quia multū elenat arteriam et a centro recedere cogit et in longitudinem diffundit fm̄ latum digitos attingit. ex veloci q̄ inchoata percussione cito suum motum complet: et cōsequitur. et hoc est quod in littera tangitur. **C** Species cōtrarię. i. pulsus debilis **C** Surgit .i. procedit **C** Ab oppositis causis .i. calori debili et imbecilli virtute et debilitate spirituum.

De veloci pulsu et tardo.

Arsis lenta parit tardum. festina citatum.

Si pulsent digitos: austero dura rigore

Organa: disponunt durum. si lasa remissum.

C Ponit noticiā secundi generis. i. velocis tardi mediocris: q̄d a nobis t̄i tertio loco assignat. Et p̄tinet hoc gen^o ad quantitatem motionis arterie: et attendit ex tpe vel quantitatem motiōis. Est itaq̄ velox pulsus fm̄ Constantinū: qui i modico tempore

spacium p̄transit: quando. s. inchoata p̄cessio cito completur. Et
 est tardus qui modicum spacium p̄transit in multo tpe: q̄n. s. mo-
 tio inchoata longo tpe perficit̄. **Mediocris** inter extrema me-
 dius siderat̄. **¶ Arsis** .i. dilatatio. **¶ Vents** que multū
 tēpus sumit in sua strictione. **¶ Si pulsent** tribus generib⁹
 pulsum que a prima sideratione nascuntur p̄p̄is diffinitioni-
 bus declaratis ponit noticiāz & diffinitionē alioz. **¶ Primo** agit
 de illis que a secunda sideratione nascunt̄ & sumunt̄ & pertinet̄
 ad consistētiā organi: que sunt dur⁹ molle mediocre. plenum va-
 cuum mediocre: calidū frigidū mediocre. Est itaq; dur⁹ pulsus
 qui dum digitis tangitur: occurrit arteria dura & rigida. & quasi
 funiculi tensi sentiuntur. **¶ Molle** q̄n mollis sentitur arteria. Et
 videtur durus esse fortis. sed non est ita. Fortis enim s̄m̄ Con-
 stantinū vascula dilatat: vt quasi inanita reddant̄. dur⁹ est & sper̄
 quia virtuti non obtemperat membri duricies: vt dilatari queat.
¶ Si organa .i. arterie **¶ Pulsent** .i. digitos & ventricu-
 los digitorū. **¶ Aussero dura** .i. cu; duricie & rigiditate distē-
 dendi. **¶ Si lapsa** .i. quodāmodo lassitate & suanitate sentitur
 Sic. n. glosat Constantinus. vt videant̄ digiti ab eis penetrari.

De pulsu pleno & vacuo.

Si cedat: vacuum. si constat turgida plenum.

Pulsus disponit calidum calor arterialis:

Frigidus occurrit subiecti frigore membri.

¶ Notificat per descriptionē quid sit quintū genus. s. plenum va-
cuū. Est ergo plenus. qui turgidus quodā humore redundante.
 videt̄. **¶ Vacuus** qui apparet quasi inflatus: sed statim cum tan-
 gitur tanq; vacuus a digitis sentit̄. Et pertinet hoc quintū gen⁹
 ad figuram & habitudinem organi. in vacuitate & plenitudine.

¶ Pulsus disponit. Assignat noticiāz sexti generis qd̄ est

calidum frigidum mediocre: quod euz additionib⁹ pcedentibus
ad pssistentiā arterie ptinet. Est, n. arteria b⁹ pssistentie q⁹ sentit^r
calida aut frigida: lz eni calor arterie pstrabat^r ex spū feruido et
sanguine intra pntentoz: tñ qualitas inde pueniens est ipsius arte-
rie dispō. ¶ Calor arterialis .i. pulsus calid⁹: cum digitorum
extremities arteriam calidam sentiunt. Frigid⁹ vō hūo mō.

De mediis pulsibus.

Cum relique species aliquo mediante ligentur.

Jungitur in valido fortis, discrimine nullo:

Equus inequali, causam compaginis huius

Soluant qui dirimunt latebrosa enigmata rerum.

¶ Quoniā assignatione predictoz genoz auctor aliqui assigna-
uit media extremoz quandoq; inter aliqua extrema nullū me-
diū posuit, iō in hoc caplo oñdit hoc esse declarandū innestigan-
dū et relinquendū examini et discussiōi pbylicoz quoz enigma-
ticas est soluere rōnes: et tales ambiguitates soluere et enodare.
Quod aut ab auctore pmissum est: nos q sum⁹ eius interpre-
tes et e⁹ vicariū supplemus defectū. Dico ergo q; omnia illa ex-
trema que adiuncta sunt distempatis sicut magnū parū curtū lon-
gū latum strictum apertū veloc tardū frequens rar⁹ cōuenientiā
habēt, de vna nāq; dñā ad aliā dñā per mediū temperamentū sit
transit⁹, magnus, n. mediocre excedens in trina dimēsiōe supra
modū diminat⁹ monstrat distempantiā: q; defectū caloris et im-
becillitatē spūs. Ecce isti pulsus notant distempantias cōtrarias
vn⁹ excessum alius defectū. Inter excessū et defectū mediū est
qđ p ambiguitatē vel abnegationē describit^r extremoz, qđ, s. nec
est in excessu nec in defectu: illud tempatū est, et ita medium int^r
magnū et parū, silt^r int^r curtū et longū, et int^r alia extrema q̄cunq;
applicant^r distempantis: secus est de forti et debili, nā si int^r forte

*Ho. de pulsib. inf.
puls. no. d. mediu.*

7 debile est mediocre. cum omne medium est temperatum: et omne
temperatum sanitati additum est: ergo illud mediocre sanum. Sed
interim forte sanum est. et quanto fortius tanto sanius. et fortitudi
ne non fit excessus: nec in virtute nec in bonitate mentis fit excel
sus mentis. Et habet hinc quod unum extremorum excedit suum me
dium in temperantia et sanitate. Sed omne mediocre temperatum
inter duo extrema. Si verum est medium uterque extremorum ma
gis temperatum et sanum est. Item si mediocre est inter forte et
debile illud genus nec forte est nec debile: sed extra temperamen
tum. Item pulsus nunquam est fortis: nisi ex tenore virtutis: et in de
bilem transit nullo medio a magis forti: vel per multos medios
minus fortes usque ad ultimam remissionem fortitudinis transit in
debilem. Et ille minus fortis quo mediante transit magis fortis
in debilem, fortis genere non est medium inter fortem et debilem:
quia sic non esset fortis nec debilis. fortis enim quoddam genus est
secundum suam latitudinem. Sicut ergo inter virtutem et vitium nullum
est medium. Sic inter forte et debile non est medium. Item equale et
inequale non habent medium. nam si sic illud non esset equale nec
inequale. sed quicquid equale est unum inaequale est alteri. Ab equa
li enim fit transitus ad inaequale nullo mediante: et e converso. Item
esse equale est sanum esse et temperatum secundum naturam: nisi sit in ma
lo: sicut equitas in physico pulsu. Omne autem inaequale est disor
peratum secundum naturam ex morbo contingens. Similiter ordinatum
et inordinatum non habent medium. Item pulsus similiter inci
dens et decidens non habent medium quoniam incidens fit ex
contemperantia et confortatione virtutis: decidens ex contrariis
Inter temperatum intemperatum: inter confortationem et defe
ctum nullum est medium. unde si sic non esset temperamentum
nec intemperamentum nec forte nec debile: quod est inconueniens.
¶ Relique species. Pulsus assignatorum generum sicut
magnum paruum velox tardum frequens rarum. **¶** Ligentur
vel leguntur. s. assignant secundum copulam alicuius medii. **¶** Fortis.

Ho.

pulsus quia fit ex temperamento et tenore virtutis. ¶ **Iungitur** .i. copulatur. ¶ **In valido** qui fit ex debilitate virtutis. ¶ **Nullo discrimine.** Sine interpolatione medi. Similiter ¶ **Equus** .i. equalis pulsus iungitur sine medio. ¶ **Causam compaginis** hic soluant. Cum debet causam assignare de privatione meridi mittit nos ad discussionem phorum quorum est talia rimari. ¶ **Compaginis.** id est colligationis extremorum. ¶ **Soluant** philosophi. ¶ **Qui dirimunt.** id est solvunt. ¶ **Enigmata.** id est questiones obscuras et tenebrosas.

De pulsu frequenti et raro.

Si raptu subito moue discrimine paruo. ¶ **Artem multiplicet series numerosa frequentem.** ¶ **Constituit pulsum.** species contraria rarum.

¶ **Hucusque posuit doctrinam de lex generibus pulsuum:** quorum tria pertinent ad proprietatem motionis. scilicet unum ad quantitatem: scilicet magnum paruum medium. Duo ad qualitatem scilicet velox tardus mediocris: forte debile mediocre. Alia tria pertinent ad consistentiam organi vel figuram: scilicet durum molle mediocre: plenum vacuum mediocre: calidum frigidum mediocre. Nunc diffinit septimum genus: **Ex tempore quietis.** et attenditur inter duas diastoles quod est frequens et rarum.

¶ **Si subito series numerosa.** id est crebra et numerosa repetitio dilatationum. ¶ **Multiplicet.** Continne replicando iteret. ¶ **Artem.** id est diastolem. ¶ **Paruo discrimine.** id est modica mora quietis interpolata inter vnam diastolem et aliam. ¶ **Subito raptu.** id est motione rapti iterata. ¶ **Contraria species.** id est contraria dispositio facit rarum pulsum.

De incidenti et decidenti pulsu.

Decidens modulis ex fortibus et manifestis
Sensum degenerans tacito pede tendit ad imas;
Uergit in occultum satagens enadere sensum,
Incidens surgit: respirans tendit in altum,
Desert occultum sibi conciliat manifestum.

Conit notitiam octavi generis: id est incidentis et deciden-
tis quod attenditur secundum collationem morarum ad moras; occultarum ad apertas; fortium ad debiles. Aperta mora est quando pulsus sensui occurrit: id est quando arteria dilatatur ita quod eius motio aperte sentitur. Occulta quando dilatatio est ita occulta et vicina centro quod vel sensum effugit: vel parum immutat. Secundum ergo collationem morarum ad moras incidentia vel decidentia notatur: quod expresse docuimus superius in distinctione generum decima: quod iterare non oportet. Si obiciat de cauda foricina finitina quod est pulsus decedens, nam pulsus decedens patet largius, potest enim decedens pulsus inueniri ubi non est cauda foricina finitina: ut si post decem fortes fiat una debilis, et facta computatione de illa post octo fortes sequitur una debilis: postea desinet circa septimam; postea in quarta; postea in secunda; postea in toto deficiat. Reuera foricinus quidem continet eandem finitiam. Sed ille decedens de quo hic agitur habet plures moras et interpollat plures debiles paulatim quousque nulle aperte concurrant. Sed cauda finitina tanquam ab occultis resurgit in fortes apertas. Sed ab occultis continue tendit in altiores.

Codulis, id est motibus apertis. **C**Sensu degenerans, id est paulatim declinans. **C**Incidens, id est incidens per maiorationem sui in noticiam sensus cadens. **C**Surgit respirans id est in naturam insurgere, vel resurgere: et respirans et vires significat resumere.

De equali et inequali pulsu.

Firmus et oppositi fugiens cōmertia motus.
Permanet equalis seruato iure tenoris.

Postq̄ executus est de octo generibus principalibus agit de nono et decimo: que sunt annexa et adiuncta principalibus: scilicet de equali et inequali: ordinato et inordinato. **E**qualis est cuius percussio est equalis et vniformis tenoris in digitorum extremitatibus: vt si magnus velox fortis frequens mollis plenus et eis mediocris: nullam in qualitate vel quantitate vel tempore motionis vel numero motionis diuersitatem recipiens. **E**qualis diuiditur. Nam quidam est absolute equalis qui equalitatem seruat in omnibus dictis differentiis: de quo dictū est iam. **A**liū est equalis sibi quid vt sit equalis magnitudinis: sed modo velox: modo tardus sentitur. **I**tem qui equalis est in paruitate vel debilitate huiusmodi pulsus est equalis in hoc. sed non est equalis absolute. **I**nequalis est quicumq; recipit oppositam differentiam. **I**nequalis autem alius absolute vt qui est inequalis in omnibus generibus: alius in vno genere et non in alio: et secundum illud que equalis dicitur. **F**ugiens. id est nullam societatem recipiens cum opposita differentia. **E**t talis est absolute equalis si in bonis perseveret differentiis. Sed potest esse equalis in malis percussionibus vt in paruitate et debilitate. **E**t talis non est equalis simpliciter: vel absolute: sed equalis in hoc: vel s^m qd: vel equalis in malo: et p^p tales q̄litates excludendas apponit. **F**irmus. Qui. n. manet in paruitate vniformis nō ex firmitate nāe ē: s; ex debilitate poti⁹ q̄cūq; g^o firm⁹ ē ex nāe firmitate et v̄tutis p̄ueniens: et seruās vniformē tenorē in oib⁹ generib⁹ ē equalis simpliciter.

De inequali pulsu.

Degener instabilis nec eodem tramite currens.
Aduat inequalis dubiis moderatus habens.

Connotat inaequale. **D**egener .i. ab equalitate degenerans per administrationem, .i. per assumptionem contrarie differentie. **I**nstabilis: quia non seruat statum vnus tenoris. **N**ec eodem tramite currens. quia transit per vias diuersas oppositorum generum. **Q**uod .i. modo retardas mo festinans. pcedit tunc de magno in paru de forti in debile. **M**oderat .i. agitatus. **D**ubis habens. **D**ebet phora e supra ab aliquo q no bene nonit regere z frenare equu.

De ordinato z inordinato pulsu. **D**istinctis gradibus mutatur in ordine recto. **T**ransit in oppositum qui nomen ab ordine sumit.

Ponit noticiam decimi generis. quod est ordinatum z inordinatum. **E**t nota q omnis equalis est ordinatus. vbi enim est equalitas ibi est ordo: sed non conuertitur. Nam ordinatus aliud equale aliud inaequale. non omnis inaequalis inordinatus est. Nam mequalium alius ordinatus alius inordinatus. omnis inordinatus est inaequalis. mequalis ordinatus est: qui recipit differentiam oppositam diuersi generis oppositi. **O**rdinatus tamen qui quasi gradatim z h^m. pportionez vniformis gradus est: quado scilicet habitudo sequentium percussionum in sua inaequalitate conformatur habitudini precedentium: vt si sint octo pulsus continue fortes z nonus debilis: iterum octo fortes z nonus debilis z si longo tempore procedat habitudo pulsuum: licet multis aliis modis varianda: tamen habitudines mutationu respondeat sibi. pot etia dici inaequalis ordinatus pulsus: tñ est cauda fornicina finitiua prima percussio magna est z fortis secunda minor prima: z sic graduali tramite z pportionabiliter tendit paulatim in defectioe quousqz no sentiat. **S**imiliter cauda retomatina a defectioe regradienti pportionabiliter in magnitudine ordinatio psidere

ri potest. **I**stas tamen species ponimus sub equaliter ordinato.
Et licet fiant quandoque secundum considerationem ordinis et habitudinem
raro tamen nec in ea permanent sed frequentius fiunt per confu-
sionem et extra ordinatum; tumultum inordinationis inequalis. **I**n
ordinatus in omnibus generibus predictis inuenitur: ut si duo ma-
gni unus prius alter medius: aut duo parui unus medius alii par-
uus: unus medius alter magnus cui succedit prius. **D**istinctis
secundum ordines et proportionales gradus. **Q**ui nomen. scilicet ordinatus.

De inequali et inordinato et priuato pulsu.

Qui priuatiue censetur ab ordine leges.
Ordine preceps est et sine lege.
Spargitur extremum genus in numero specierum:
Que sibi mendicant peregrina vocabula rerum.
Quas collatiua ratio sibi federis unit.

Determinatur de ordine secundum priuationem. **I**nequale inordina-
tum diuidit in species suas. et eas mox enumerat de quibus in sequen-
tibus dicitur: quando ipsarum instabit tractatus: has designans species
a nominibus animalium vel instrumentorum vel aliarum rerum: cum
quibus habent similitudinem. **D**icit autem capizans a capra: et formi-
cans a formica: et sic de aliis. **R**ationes appellationum dicentur infra.

Extrimum genus .i. inordinatum inaequale. **S**pargitur
.i. sparsim et varie distribuitur. **I**n numero specierum .i. in
multas species: que sub certo numero clauduntur. **Q**ue .i.
species. **M**endicant. .i. propter mendicitatem et penurias
vocalorum sibi mendicant. **N**am lingua latina est in verbis egena
Peregrina. animalium vel instrumentorum et aliarum
rerum non omnium sed similitum sibi et huiusmodi. **Q**uas
.i. res. **U**nit .i. assimilat sibi et conformat. **R**atio. .i. p-
portio. **C**ollatiua federis .i. collatiua similitudinibus.

De speciebus pulsus inordinati inequalis.

Spasmosus ptycticus formicans vermiculosus

Ramosus fluctans martellinus atq; caprinus

Serrinus rectus fornicinus siue retortus

Quae sunt cause variationis pulsus.

Forma crasis sexus etas grauidatio somnus.

Et locus et tempus labor: elca repletio potus.

Causa genus morbi coctus turbatio mentis

Loporeiq; situs variant idiomata pulsus.

Hic enumerant species inordinati inequalis quoz rones in ferius patebunt. **Forma.** Distinctis generibus pulsuz: et distinctis eoz pprietatibus. Consequens breuiter hic agit de causis mutationu pulsus eas enumerado. immitant itaq; pulsus tripliciter. scilicet a rebus naturalibus: non naturalibus et non nam. Sub naturalibus comprehendit tam res assistentes et regentes sicut complexionones et virtutes q; coadistentes inseparabiliter coherentes velut figura

corpis distatia maris et femine etas et silia. **Forma** .i. habitudo corporis q; diuidit in tenuitatem crassitie et mediocritatem.

Variant pulsus. In macilentis maiores sunt pulsus et fortiores q; in crassis et multum repletis. Crassi enim ex nimia oppressione carnis pulsum habent minorem et magis debile: quia calor et spūs in eis lentescunt et pigrificant ex nimia carnolitate. Sed inaequalis est pulsus spissior ppter debilitate virtutis. In macilentis sunt pulsus aperti: quia arteria exposita est vel expulsa et hi nuda

In crassis occulta: quia profunda est arteria et carni inuiscata. unde **Obilaretus:** In gracilibus multum subiacet tactui pulsus. .i. apte sentit iudicio tactus: quod est ppter exponē organi. Quidam tamen male exponunt hic subiacentia pulsus ut dicant pulsum tactui subiacere quoniam est debilis: quae expositio contraria est Constantino. Est autem

Forma]

perquirendū vtz macies sit naturalis aut non ⁊ ita de crassitie.

Crasis .i. complexio tracta a generatione variat pulsus
Nam calida cōplexio facit pulsū fortem ⁊ velocē cā attrahēdi
multum aerem ad refrigerationē. sed frigida paruum facit ⁊ tar
dum cā necessitatis parte refrigerationis. Humida pulsū facit
mollem: sicca durū. Et q̄ ex ea cōplexione fiat pulsus velox p
bat **P**hilaretus. inquit enim q̄ omne calidū velociter mobile:
⁊ omne frigidū tarde mobile: quod de solis animalib⁹ potest in
telligi. Est aut̄ quoddā de natura calidū vt piper auripigmentū
quod nō est mobile. In calido siquidem corde calidus sanguis
ex calore ebulliens cito resoluit̄ in fumū. vnde cito motus cōple
tur cordis ⁊ arteriarū vnde fiunt velociores. **S**exu .i. dif
ferentia inter masculinū ⁊ feminā mutat pulsū. vt enī ait **C**on
stantinus in pantegni. Pulsus maior est in masculo ⁊ fortior q̄s
in femina: ⁊ ponit cām. **M**asculus enim calidioris est nature et
fortioris ⁊ maioris exercitiū. Et femine pulsus minor ⁊ debilior
⁊ frequentior. **P**aruitas ⁊ debilitas fiūt quia mulieres sunt de
biliores masculis i virtute ⁊ minoris caliditatis ⁊ exercitiū ad cō
parationem masculi frequentior est pulsus in femina ex debilita
te virtutis: vt natura sepe impellat iterando in femina quod per
magnum pulsū operatur in masculo: vt tñ. s. aeris pro vicibus
repetitis attrahat̄ ad refrigerandū in quāū vn⁹ magn⁹ vice vn⁹
attraheret in manibus. Nam quanto est maior calor si virtus est
fortis tanto maior velocitas necessaria est nature: vt multa aeris
quantitas in paruo tempore attrahatur ad refrigerationem. Cū
autem deficit virtus oportet vt attrahatur spissus: vnde fit vt se
minis sit spissior q̄s masculis licet ex superficie littere in pantegni
possit probari q̄ pulsus femine sit velocior: non tamē est verum
Nā velocitas sit ex fortitudine vtutis ⁊ vehemētia calorū: s; ibi
p̄ velocitatē: frequentia intelligim⁹: vt cū dicit **P**hilaret⁹ q̄ frequē
tia magnitudinē accipiēs facit validū. Nota q̄ si cetera particularia
sexu concordant vt frigida cōplexio crassities ges senectus: pulsus

1
2
3
Luzpig

1
2
3
Sexu

debilioꝝ est. Si particularia cōcurrant contraria erit maior: et fortior. Sic etiam de masculo intellige. vnde oportet medicū quando ad egrotū accedit facere collationem de partibus et omnia accidentia discernere vt non fallatur in pulsibus iudicandis.

Etas mutat pulsum: quia pueri velociorem habent pulsum propter calidum refrigerandum: quia multus est in eis. temperate tamen magnitudinis et fortitudinis habent frequentia: quia virtus nondum completa: in complexione roboris confirmata ad extrahendum semel multum aerem non sufficit ad calorem naturalem refrigerandum. Iuuenes enim habent pulsum forte et magnum in velocitate tempatum: quod fit ex caliditate: ipsorumque virtute. Senes paruum et debilem et rarum propter frigidam eorum naturam quantum ad etatem. vnde non est necesse multum aerem trahi propter refrigerationem. Alie etates his affines habent pulsum vicinantes iuxta qualitates vel caliditates illarum etatum quibus affiniores videbuntur: quia cum in pueris velox sit pulsus et spissus tempatus in magnitudine et paruitate. Pulsus in decrepitis minimus et tardissimus rarissimus et defectissimus. In iuuenibus perfecte iuuetutis maximus et fortissimus in velocitate et tarditate tempatus. Videndum est quod puerorum pulsus maxime augmentantur in velocitate et tarditate minuitur. Et maioratur quousque ad perfectam magnitudinem deveniatur: vbi pulsus maximus et fortissimus in velocitate et tarditate tempatus quo ad media etas pertingatur. Cum ergo senectus subeat paulatim succedunt predictis contraria: donec etas pertingatur decrepita: in qua pulsus parvus sit rarus et tardus.

Grauidatio id est impregnatio mulierum mutat pulsum. Sed distinguendum est. Nam impregnatio aut in medio est: aut in principio: aut in complemento. In principio pregnans habet fortem et magnum pulsum et velocem: quia calor fetus auget calorem naturalem. Arterie enim secundum arterie fetus sunt coniuncte: et utroque arterie mulieris sunt complicate. Pro

Conf.

Gravidatio

batur hoc ex nouitate retentionis menſtruoꝝ augmentato calo
re ſiunt pulſus magni ⁊ veloces. Fortes autem ſiunt: quia vir
tus propter eius modicam quantitatem nondum patit aliquam
oppreſſionem, ſed in potentia perſeuerat, vnde ſiunt pulſus ma
gni ⁊ fortes vſq; ad quattuor meſes vel principium quarti, ſed
a quarto vltorius ſ^m magis ⁊ minus pulſus ſiunt parui debiles
ſpiffi. Parui ⁊ debiles eo qꝫ virtus grauatur ex maiorata fe
tus quantitate: ⁊ virtus operatiua circa finem deficit duabus de
cauſis: quia propter defectum ſanguinis ⁊ ſpirituum: qꝫ ſanguis
ad nutrimentum fetus eſt neceſſarius: quia quanto plus expen
ditur in nutrimento fetus tanto plus membra pregnantis ex de
fectu nutrimenti ⁊ ſubtractione magis debilitant. Et deficit ex
dilatatione matricis maiorem locum occupantis: vnde compri
mitur cor: ⁊ ita virtus operatiua grauatur que pulſum operatur
Spiffi autem ſunt vt ait **H**ilaretus propter inductam neceſſi
tatem attrahendi aeris propter ſe ⁊ propter fetum. Vnde inſtat
triplex neceſſitas refrigerationis tum ex fetu: tum ex matrice: tum
ex retento ſanguine: ⁊ cum virtus ſit defecta oportet vt multoti
ens attrahatur cum ſemel attrahi non poſſit ſufficienter: vt expo
ſcit neceſſitas refrigerationis: ideo ſiunt ſpiffi. **I** Somn^o pul
ſum mutat ſed differenter, nam in principio ſomni calore natura
li incipiente intus renocari nondum exercente digeſtionem par
uus pulſus eſt debilis ⁊ tardus ex precedente deſiccatione vigi
liar. Sed calido iam intus confortato ⁊ cibo iam digeſto ⁊ vini
ſo per membra multiplicato ſanguine: augmentatis medullis: re
paratis ſpiritibus ſiunt in fine ſomni ⁊ circa medium pulſus ma
gni fortes in velocitate ⁊ tarditate mediocres poſt digeſtionem
cibi. Si ſomn^o plongeſ vt ſupfluitatis cibi expulſio, plongeſ vel
differat pulſus erit paruus debilis rarus tardus, vnde oportet qꝫ
poſtqꝫ erit cibus digeſtus dormiens a ſomno exciteſ ad expelle
das eius ſupfluitates, ſ. egeſtiones vrinam ſputa p. ppria emū
ctoria. Si quis autem exciteſ a ſomno ſubito vt per vocem

250

Somnus

sine quālibet p̄SSIONEM: sine ventū ab eo exēntē: q̄ disturbat
 natura fit pulsus q̄nq; magnus ⁊ fortis: q̄nq; veloc ⁊ spissus: nō
 tremebundus inordinatus. Cum vō excitatus quiescit pulsus in
 priorem statum regredit̄. Quidam seducti sunt a superficie ver-
 box Philareti dicentis: q̄ in somno non fiunt pulsus nisi pui
 ⁊ debiles ⁊ tardi nō distinguentes tempora somni. Dicit enim
 Philaretus: q̄ in somno fiunt pulsus minores ⁊ lentiores. i. de-
 biliores naturali calore penetrante ad pfundū. Et ipsi intelligūt
 q̄ in somno naturalis calor penetrans in pfundo in stomacho ⁊
 in epate fit diuersus. ⁊ ideo relinquens spūalia que nō sunt pfun-
 da: quia supra diafragma posita: pulsus parui sunt in somno. fm
 i tos nutritiua calefiūt: ⁊ spiritualia in frigidant̄. Dispō vō spūa-
 lium disponit pulsus nō nutritiuoz. Sed certum est q̄ in somno
 spūalia calefiunt. Videmus. n. quosdā dormientes qui non sunt
 cōtenti aerem respirare tñ naribus nisi os etiā apertū teneāt: et
 vehementiores etiā faciunt exsufflationes: qd nō fit nisi in magni-
 tudine caloris maiore quantitatē aeris attrahentis p̄ maiora ne-
 cessitate refrigeratiōis. Est itaq; potius intelligendū fm priorez
 doctrinā: vt ipsius somni distinctio fiat. ¶ **Locus** .i. regio
 mutat pulsū. vnde habitātes in calida regione vt in Etbiofia
 pulsū habent magnū velocem sicut estiuū. habitantes in frigi-
 da regione sicut in Anglia pulsū habēt assimulantē hiemi. s. ra-
 rum ⁊ tardū. habitātes temperata loca: vt morantes in recta linea
 pulsū habent temperatū mediocrē vernali equiparantie similem
 Regiones inf̄ has posite fm eas quib⁹ sunt pp̄inquoies i pul-
 su sunt habende. Et qd de regione dī: de aere sūr intelligatur.
 ¶ **Tempus** .n. nō h̄z imitari nisi gratia aeris: ⁊ de t̄pibus similiter.
 ¶ **Et tēpus**. Ver. n. ⁊ autumn⁹ que sunt respectu temporū
 temperata: pulsus faciunt t̄patos ⁊ medicoces. Alia duo. s. hiems
 ⁊ estas faciunt pulsus excedentes vel fm paruitatē vel fm ma-
 gnitudinē veloces ⁊ paruos. In vere pp̄ temperatū caloris
 sanguis multiplicat̄ ⁊ spūs abundant⁹ generant̄: ⁊ multiplicat̄.

Locus

Tempus

Vnde pulsus magni & fortes: in velocitate & tarditate mediocres
 sunt ex retentione spirituum: propter frigiditatem precedentis hiemis:
 qui virtute roborata sunt fortes. In autumno h[ab]et dicitur temp[or]e: m[od]o
 hoc non videtur posse contingere: cum in autumno corpora tanquam res
 refecta per totam estatem & calore dissoluta defatigatas habeant vir-
 tutes. Vnde cum apertura pororum iam calor & spiritus exalauerunt
 pulsus magni & fortes non possunt esse. Dicitur tamen quod in au-
 tumno adhuc calor viget: & spiritus circa cor: & ex frigiditate autumnali
 retinentur poros clausis vnde ex caliditate vigente & spiritus retentis
 circa cor: pulsus sunt magni & fortes. In estate veloces & festi-
 nantes propter festinam resolutionem sanguinis in sumum & spiritum: sunt
 veloces propter multam necessitatem attrahendi aeris: propter refrige-
 rationem sunt frequentes. In hieme sunt rari & tardi propter cau-
 sas predictas contrarias. scilicet propter restrictionem cordis & propter refrigera-
 tionem aeris. Ex restrictione sunt pulsus parui & tardi & rari. Nota
 est quod licet nutritiva sint calidiora in hieme: Quia ventres hieme et
 vere etc. Spualia tamen frigidiora sunt: quoniam aer & spiritus frigidus lu-
 bere ad cor & pulmonem inspiratus non penetrans ad nutritiva propter
 interpositum diafragma solum spualia disponit: & secundum habitudinem
 spualium pulsus habent disponi. Circa nutritiva retinetur calor pro-
 pter restrictionem pororum vnde poros restrictis fumose & vaporose
 superfluitates cum non possint exalare retinentur in corpore: & ideo cali-
 diora sunt. In estate propter causas contrarias sunt dispenses hinc spiritus
 alium & nutritiuorum & pulmonis. ¶ Labor .i. exercitium corpo-
 ris mutat pulsus ex tempore exercitio: quoniam nociva corporis su-
 perfluitas dissolvit & membra confortat & naturalis calor augmentat:
 sunt pulsus magni veloces fortes in virtute & frequentia medio-
 cres. In exercitio autem existente tempore cum iam dolor & fatiga-
 tio membra inuadunt sunt pulsus parui debiles vel parui rari: quia
 virtus iam deficit: & calor naturalis iam minuitur. ex multo exerci-
 tio desiccant humores vnde pulsus duri redduntur. Nota quod dis-
 tempata exercitia in sui principio faciunt pulsus magnos & fortes

H[ab]et.

Labor

sed in processu et sine faciunt paruos et debiles tardos et raros et
duros. ¶ Locus et tempus. et exercitium et alia que in hoc

Flu.

versu continentur ad res non naturales sunt referenda. ¶ Esca
i. i. cibus mutat pulsum qualitate et quantitate. quātitate: q̄ si mul
tus sit: facit pulsum in principio inordinatum. ppter aggruatio
nem virtutis compresse a digestionē: et excitato calore fit pulsum
magnus et fortis cibo per membra digeri incipientē: et membris
ex nutrimento confortatis quando cibus digeritur bene: virtus co
fortatur: calor excitatur: pulsum magnificatur: et velocis efficit: cibus
paruus cito digerendus et ad membra dispergendus facit pulsum
minus fortem minorem: inter molliem et duricem mediocrem
Qualitate cibus variat pulsum si fuerit calidus facit pulsum velo
cem spissum: et frigidus contrarium: humidus mollem: siccus durum
et potes combinare qualitate et pulsum differentias. ¶ Reple
tio

Repletio

i. i. dulcis aque balneum calidū: quod alio nomine repletio
censet: q̄ dupliciter replet ex aere temperato: q̄ intus replet: et ex
aqua calida balneum dulcis aque moderate calidū: temperato
modo vsitātū facit pulsum magnū velocē fortem mollē spissum.
Nam virtutem augmentat ppter dissolutionē humidaz: supsuū
tātū et calefaciens corpa pulsum facit velocem mollē spissū: ppter
humectationem. balneum diuturnū facit pulsum minorem et de
biliorē magis q̄ prius: permanentib⁹ velocitate et spissitudine
quia fit ex virtutis defectione: et dissolutioni humani corporis in
augmento sui caloris. sed in mollicie et duricie manet mediocris
Si autē in balneo tm̄ quis mores q̄ virtus dissoluatur: et calor mi
nuatur fit pulsum paruum debile tardus: sicut in nimium exercitan
tibus. Balneū autē aque frigide moderatū s̄m vsū in crasso cor
pore iuuenili facit pulsum magnum forte velocem: quia calor na
turalis coadunat intus et virtutē confortat. sed si tantū mores quo
usq; naturalis calor deficiat vel fugiat facit pulsum parvū tardū
rarū: quia virtus suffocatur. Sed in macro et tenui facit pulsum de
fectum et tardū. nam in tali corpore frigiditas nō h̄ resistētiam

Unde cito ad interiora penetrās calidū cito intercipit ⁊ extinguit
 ⁊ virtutem minuit, vnde fit pulsus tardus ⁊ rarus, ⁊ debilis fit ⁊
 durus: q̄ organa frigiditate constipantur, Sed ex diuturna mor-
 ra in tali corpe facit pulsū defectissimū duz rarus frigiditate
 membra per principalia percuciente: calore in interiora fugiente.

Potus. Immutat pulsū qualitatis ⁊ quātitatis prout
 sunt differentes spēs potuum: sicut de cibo dictum est nisi q̄ cib⁹
 magis nutrit ⁊ fortat. **Causa morbi.** Immutat pulsū q̄
 licet ab auctoribus varie ⁊ multipliciter distinguunt. In duo sū
 membra possumus partiri, Causa enim morbi alia est contra na-
 turam que est dissolvens ⁊ dissipans naturam alia aggrauans ⁊
 constringens, Causa dissolvens ⁊ dissipans virtutem est ablatio
 nutrimenti pessimitas quoq; morbi, anime etiā accidentia maxi-
 mi dolores: excessus inanitionis, Causa aggrauans ⁊ constringens
 est nimia humorū multitudo, apostema calidū ⁊ frigidū:
 ⁊ similia. Prius de dissoluentibus videamus: Cause dissoluen-
 tes faciunt pulsū parū debile velocem spissū: ⁊ quanto plus
 intendunt cause dissoluentes ⁊ prolongantur tanto plus in debi-
 litate ⁊ defectione amplius intendunt, ⁊ formicans ⁊ vermiculo-
 sus efficitur: qui inter alios defectissimus est ⁊ minimus ⁊ pessi-
 m⁹: cū subito etiā dissoluit virt⁹ sicut in nimio fluxu sanguinis de
 vena vel pblebothomia vel de arteria aut de fluxu sanguinis ex
 vulnere vel dissolutione ventris: quod fit cum cadit subito vitalis
 spūs: sicut in syncope videmus. Hic est pulsus qui ex defectiōe
 fit virtutis. Et nota q̄ vermiculosus necessariō precedit formi-
 culosum, Pessimitas morbi vltimi ⁊ consumptiui facit vermicu-
 losum, De accidentibus anime h̄c sint de causis dissoluentibus ⁊
 dissipantibus virtutē: in fine huius capituli dicemus, Dolor si in
 aliquo membro fuerit: pulsū facit pessimum: vt in epate vel sto-
 macho: qui si sit maximus in non principali sicut in manu vel in
 pede facit pulsū pessimum: sicut mediocris in principali, dolor
 quicūq; siue in principali siue in non principali: facit pulsū velocē

Potus.

Causa morbi.

fortem spissum: q̄ dolore natura remittit̄; vt dolor expellatur in
qua virtus vitalis ⁊ calor naturalis mouetur. Sed si dolor per
manserit ⁊ virtus euauerit pullus fit debilis paruus velox spissus
⁊ inordinatus. Inordinatio fit quia dolor interdū crescit: inter
dū minuitur. Cause grauātes ⁊ cōstringentes sunt ex humoribus
abundantibus nimium: qui si in vno membro abundauerint faciunt
morbum 6^m naturam humorū ⁊ effectum membro
ram: vnde morbi nascentes ex plenitudine plures sunt q̄ qui na
scuntur ex inanitione. **P**ulsus vniuersaliter ex virtute aggrauā
tibus morbis est pullus paruus debilis. Ex defectu virtutis pre
grauatione humoris plenus propter abundantiam: spissus pro
pter necessitatem refrigerii: inordinatus quia virtus victa ab hu
moribus sicut ignis ex lignis appositis oppressus aliquando se
pelitur: aliquando emergens remittitur. Quādo vō virtus gra
uida vel granata est multum diuersitatem necesse est vt faciat:
aut in magnitudine vel velocitate vel in duabus vel in pluribus
vel in paucioribus. Cum autem virtus equiparatur humoribus
fit pulsus equalis diuersitatis: quia magnos equat minorib⁹. Si
virtus euacuatur ab humoribus parui ⁊ defecti fiunt ⁊ plures ta
les continuantur q̄ fortes. Si e contra: contrarium. Aliquando
virtus ex quibusdam mouetur nocuentis subito: ⁊ repente fer
rit digitos cum pulsus quiescit que percussio superflua videtur.
Causa est quia cum natura quiescat superuenit aliquod nocuē
tum: vnde mouetur inuita vt ab illo nocumento se defendat.
Aliquando deficit virtus in tempore motus. vnde vt vitus qui
escat est necesse. Et propter hoc inter duas siue tres vna percul
sio minus apparet. **P**ulsus vebemens: ex plenitudine pulsus ē
sicut ex sanguine per totum corpus se effundēte: quia est magn⁹
velox plenus inter durum ⁊ molle medius. Causa patet per se
que si sit ex cholera rubea fit velox spissus calidissimus durus in
ordinatus ex impetu cholere. similiter de pblegmatico potest p
sequi 6^m qualitates suas. Et variantur pulsus ⁊ intenduntur 6^m.

humores qui putrescunt intenduntur et remittuntur. Et 6^m abundantiam humorum maiorem pulsus faciunt inordinationem. Pro ut ergo morbus fuerit ex diuersis humoribus et in diuersis membris fundatur et pulsus diuersificatur. Deinde de variatione pulsuum propter causas morborum in sequentibus suo loco dicemus: et de mutatione pulsus propter genera morborum. ¶ **Coitus.** Moderatus si conuenienter et ex interuallis 6^m cursum suarum particularum fiat pulsus facit velocem magnam fortem. Immoderatus et si primo magnum fortem: post tamen debilem paruam facit. ¶ **Turbatio mentis** .i. passio anime sicut leticia ira etc. Ira pulsus facit velocem et spissum propter calorem subito exterius erumpentem ex nimio desiderio vindicandi. Et fit temperatus in mollicie et duricie. Leticia facit pulsus magnum et mediocre inter fortem et debilem inter tardum et velocem: quia propter calorem temperatum non est necessaria multa refrigeratio. Tristitia facit pulsus paruam debilem rarum: quia calor paulatim interius reducitur: que si multum moretur facit pulsus vermiculosum deinde formiculosum. ¶ **Corporeus situs.** Positiones corporis et modi iacendi ut si aliquis iaceat supra latus sinistrum et comprimatur brachium sinistrum ex compressione brachii ad locum constrictum contrahitur sanguis unde pulsus occultus et quasi defectus apparet. unde si aliquis imprudens talis compressio nis tangat huiusmodi pulsus falli potest: mori patientem diuidens. Oportet ergo medicum pulsus in alio brachio discernere. Sed si sentiat ipsum fortem sciat alium pulsus esse immutatum ex compressione. Sinantem potest desperare. Hec omnia immutant siue ¶ **Variant pulsus:** id est vario modo sicut dictum est commutant. ¶ **Idiomata:** id est differentias pulsus ab ipsis quod est forma. Omnis namque differentia ex forma con-

Coitus

Tristitia. a)

Corporei. situs

H. F.

Secunda particula de decem significationibus generis.

Ardua propositi pars est exhausta laboris.
Altera nunc superest: cuius distinctio certis
Prescriptas species studet informare figuris.

Executa prima parte operis sui in qua egit principaliter de decem generibus pulsuum secundum diversas definitiones et proprias: et eorum definitivas assignationes: aggreditur secundam partem: in qua intendit tractare de significationibus generum. Sed antequam incipiat distinguere significationes generum quedam premitit capitula necessaria ad intelligentiam precedentium et subsequentium sicut fecit in prima parte. In primis utitur transitu in quo dicta dicendis continuat. **A**rdua. id est difficilis. **P**ars propositi. id est laboriosi operis quod proposuimus de doctrina pulsuum. **E**xhausta. id est completa et mandata executioni. **A**ltera nunc. id est partitio. **S**uperest. Tractanda restat. **Q**uius. scilicet partitionis. **D**istinctio. id est distinctionis facte executio. **S**tudet. id est studiose intendit et aperit intentionem huius partitionis et quid studet ostendit. **I**nformare prescriptas species. id est predicta decem genera pulsuum et eorum species. **C**ertis. id est manifestis et secretis. **F**iguris .i. significationibus.

In quibus arteriis est pulsus considerandus.

Pulsus in arteriis discerni debet honestis:
Expositis: longis: rectis cordisq; propinquis.
Unde sinistra manus: cum sit contermina cordi
Judicio pulsus cognitio: esse probatur.
Est ibi certa fides veri constantia motus:

Pulsus veridicus: nature veruula fidus.

Hic docet auctor in quibus arteriis pulsus debet considera-
ri. Cum enim sit considerandus in arteriis non tamen in omni-
bus sed tñ in arteriis sinistri brachii que ad inuestigandum pul-
sum & explorandas habitudines corporis specialiter sunt desti-
nate. Arteriarum alie sunt inferiores vt in longitudine dorsi: alie
profundate in carne sicut in coxis: alie ossibus operte sicut in pe-
ctore: alie a corde nimis remote vt in plantis pedum & calcaneis
alie sunt nimis breues vt in summo nasi: & alie tortuose vt in tem-
poribus & auribus: alie indecentes vt circa pudibunda: & maxi-
me in mulieribus. Alie que quauis participant aliquam diffe-
rentiarum precedentium tamen equiuoce sunt & ambigue: sicut
arterie dextri brachii. **P**rimo reprobantur propter posteriorita-
tem: quia motus caloris viget plus in anteriori parte cordis q̄
in posteriori. Secunde propter oppressionem carnis: quia non
sunt exposite sed supposite & carni inuiscate. Alie propter ossium
suppositionem vnde motus arteriarum ad ossium superficiem re-
dundare non potest. ideoq; insensibilis & occultus latet. Alie p-
pter nimiam remotionem a corde: quia motus cordis citius lan-
guet & deficit in remotis q̄ in propinquis. & in processu tante pe-
grinationis lentescit. vis enim mortificationis citius inuadit in
extremas partes q̄ propinquas. Sicut enim calor ignis citius
ab actione destruitur in extremis angulis dom⁹ q̄ circa partes
camino propinquas vel vicinas: ita in calore naturali arbitran-
dum. Alie propter nimiam breuitatem: quia non possunt recipe-
re appositionem quattuor digitorum. Et sic impeditur in tali-
bus arteriis cognitio magnitudinis & fortitudinis: que sunt pre-
cipue de pulsu differentie: & non cognoscetur in talibus
vtrum sit pulsus longus vel parvus vel curtus. Credit ta-
men vulgus: q; propter talem pulsum qui est in summo na-
si certificetur mortis vel vite iudicium. Et si non sentiatur ibi

pulsus morti adiudicant si e conuerso non desperatur. *Alie* ⁊ si
 quando tangantur tam propter tortuositatem uitantur: quia quat
 tuor digitos ex directo non possunt recipere. *Alie* propter turpi
 tudinem pudendum: ⁊ quia esset indecens discooperire pudē
 banda ⁊ maxime mulierum sunt vitande. *Alie* ⁊ si conuenienter
 inuestigari possunt: quia tamen non sunt adeo fideles ⁊ veridice
 propter caloris epatis suppositionem non adeo frequentantur p
 propter fallaciam equiuocationis sibi implicitam sicut patet in litte
 ra. Sed sinistri brachii preelignantur arterie: quia longe recte ex
 posite decurrentes: cordi vicine sunt fideles. ¶ *Honestis.*
 Ad differentiam earum que indecentes sunt. ¶ *Expositis.*
 id est nudis ⁊ apertis ad differentiam earum que sunt carne et
 ossibus aperte. ¶ *Longis.* Ad differentiam breuium. ¶ *Re
 ctis.* Ad differentiam tortuosarum. ¶ *Lordiqz* ppinquis.
 Ad differentiam infidelium ⁊ a corde distantium ⁊ decipientium
 ex falsa opinione: ⁊ hoc totū habent arterie sinistri brachii. vnde
 dico qꝫ in talibus confidendum est sicut sunt predictæ. ¶ *Unde.*
 id est propter hanc causam considerare debes in arteriis
 sinistri brachii. ¶ *Sinistre.* id est arterie sinistri brachii ⁊ ostē
 dit causaz. ¶ *Cum ibi.* id est in illis arteriis. ¶ *Certa fides*
 id est certum ⁊ fidele iudicium ⁊ habitudinem cordis propter
 propinquitatem: ⁊ quia ex calore epatis nullum auferitur eis pre
 iudicium.

In quo brachio debet pulsus considerari.

Dextra pars quia feruidior: quia plenius illam
Vinisticus vapor irradiat. cordisqꝫ lucernam
Liberius recipit: vbi puri sanguinis actor
Regnat epar: teneri blandus persuasor amoris:
Incentiva mali qua feruet fellea bilis
Equiuocat pulsus: tanto confusa calore:

Implicat errores: examen adulterat artis.

In hoc capitulo assignat causam quare in brachio dextro pulsus non sit considerandus: et assignat causam, scilicet multiplex dominium caloris. Est enim in dextra parte corporis calor dominator: tum propter epar in dextra parte locatum: quod est membrum calidum et virtutis nutritive fundamentum: tum propter cistis fellis in ea parte mansionem: unde omnis ire estuatio procedit: tum propter cordis in eam partem exsufflationem: quia licet suum habeat domicilium in sinistra parte insuffiat tamen spiritum et fumum et calorem vitalem in dextra parte. **S**eruidior. id est in caloris predominatione dominantior: quod habet perpendi ex fortitudine et mobilitate et strenuitate defensionis: id est defendendo enim corpus sinistra tanquam seruilis pretendit scutum. dextra tanquam fortis et militans exigit gladium ad ferendum euagatum. et quia dixit quod pars dextra sit seruidior per explanationem partium probat cum subdit. **Q**uia plenius. Sit dominatio caloris in dextra parte premitit causam que elicitur ex vi tali spiritu exsufflatione in dextram partem. **U**nificus. id est calor vitalis a corde procedens. **I**rradiat Accendit et illuminat tanquam radius a sole proumpens et procedens. **P**lenius. id est perfectior. **L**iberius recipit. Propter exsufflationem eius in dextram partem. **U**bi sanguinis actor. Pone aliam causam que trahitur ex positione epatis quare sit calidior. **A**ctor. id est fabricator et generator. In epate enim sanguis vniuersus generatur. **B**landus pulsus. Quia ex calore iecoris propter temperantiam sanguinis unde membra reficiuntur lasciuant et iocundantur: et amoris illecebra suggeruntur. **I**ncentina. Assignat tertiam causam quare ps dextra preferat in calore: quod sumit a cistis fellis que currit domicilium cholere et habitatio ire in dextra parte est constituta. **S**ellea. id est cistis fellis que ire amaritudinem et rancorem

cōtinet. ¶ Equiuocat .i. ambiguus; et suspectus efficit pulsum
tangenti in dextro brachio vitum sit talis pulsus ex cordis calo-
re vel epatis ideo equiuocat. ¶ Implicat error: .i. fallaciam
et illusionem. ¶ Adulterat .i. propter deceptionem adulteri-
nam infame reddit iudicium huius artis.

Quomodo tangens pulsum debet tenere manum.

Leua manus medici leuam lenet: et regat egri.
Subsentantis open pars imbecilla requirit.
Que si se regerit modico concussa tremore
Falleret artificem: fieretq; examinis error.

¶ Hic instruit medicum qualiter debeat tenere manum egri.
Est equidem manus leua egri sinistra manus medici subsentā-
da et assignat rationem: quare ¶ Fieretq; examinis error.
quia cum talis tremor in toto corpore sano quandoq; fiet ex ca-
rentia regimenti et defectu subsentationis propter debilitatem
nervorum crederet medicus non attendens causam: tremorem
illum accidere ex defectu spirituum et instantia mortificationis et
ita seductus: patientem ad iudicaret morti. Sed si subsentato bra-
chio tremor sentiatur certum est qd vel corpus est paralyticum:
et nervi multum sunt debilitati: et opilati: vel aggrauati: et spiritus
intercepti vel defecti: quod est in febribus acutis ipsa perseveran-
te et natura debili existente mortale. vt ergo medicus non incur-
rat fallaciā in tangendo pulsum egri semper brachiū subsentet.

De instructione medici.

Sed caute ne digitos in pugnam comprimat eger.
Aut nimis extendat, lateris ne mole lacertus
Compressus fuerit, moderati scomatis ordo

Adsit: vt ambiguum tollat moderatio motum.

Hic instruit medicum fm aliam cautelam: quia debet considerare medicus quando pulsum tangit ne eger teneat digitos contractos & complicatos in pugno: vel extensos in palma. Sed videre ne vlla nervis vel arteriis inferatur violentia vel extensio vel compressio. Quando enim lasso & simplici modo tenetur: nervi & arterie & spiritus liberius suam celebrant discursionem per concavitatem eorum. **Lateris.** Hic ponit aliam cautelam que vertitur circa positionem iacendi. Lanendum est ne patiens supra latus iacuerit: & brachium compressum tenuerit. Nam si medicus est prouidus & brachio compresso pulsum tetigerit & ipsum sentire non possit adiudicabit eum: q̄ forte non sanus sit: vel modicum egrotet: ideo medicus si pulsum non sentiat debet interrogare vtrum eger supra latus sinistrum iacuerit: q̄d si est: ita debet tangere dextrum brachium: quia in membro compresso non sentitur pulsus: ratio est: quia est per attractionem sanguinis ad locum compressum: sicut cum manus alicuius laqueo vel fune constringitur illico sanguis ex dolore vebementior & irritatio: attrahitur in multa quantitate: vnde motus spirituum ex tanta sanguinis proportionem suffocatur: & pulsus non sentitur. id etiam sunt dormitationes in pedibus insensibiles ex vebementia compressionis. & ideo ne propter compressionem impediatur iudicium. **Ad sit ordo.** Ponit considerationes de modo & ordinato. **Scomatis.** id est positione membrorum. Est autem ordinata positio membrorum. Si eger faceat supra dextrum latus frequentius q̄ supra sinistrum ad recreationem dextri. nullam faciendo compressionem brachii. **Et quare** **Ut moderatio.** id est moderata positio. **Tollat ambiguum motum.** id est allusiones & ambiguitates remoueat que se ingerit ex debili & occulta motione in membro compresso.

Qua manu debet tangi pulsus.

Dextra manus quoniam sensus indagine pollet:
Et sibi vindicta: datur experientia tactus:
Applicet arterie digitos. manifesta notent
Appositis digitis: leuiter abscondita pressis.
Nec prius abstat donec centesima fiat
Ortio: qui numerus nature seruit: et huius
Judicio numeri claret sententia veri.

Hic ostendit auctor: qua manu medicus debet tangere pulsus. et dicit quod dextra manu: quia ea propter multiplici caloris dominus: sicut est prius dictum vniuersa sensibilitatis experientia dominat. **A**pplicet arterie digitos .i. ventriculos quattuor: digitorum propter longitudinem arterie: ut ex tali appositione possit pulsus inuestigare secundum longitudinem latitudinem et altitudinem. **M**anifesta. **H**ic ponit quandam cautelam quia in corpore macrisfacto vel macilento ubi est manifesta et exposita arteria nec carni inuiscata debet pulsus leuiter tangi et superficialiter: quia tumida est arteria nec eget compressione. **I**n crasso corpore et in multo carnoso quia molle: carne compressa est arteria: et profunda partibus intricata debet pulsus tangi cum compressione digitorum: aliter enim non sentiret. Ita in forti et debili faciendum est. **D**e bilis. n. pulsus non est premedus. **N**ec prius abstat. **H**ic ponit auctor aliud documentum: quia medicus in discretionem pulsus et positionem digitorum super arteriis debet continuare usque ad centesimam percussione. **I**ntra enim hunc numerum omnes pulsus differentias et diuersitates poterit perpendere: utrum inciduus vel decedens vel ordinatus vel inordinatus et qualis inordinatus: et sic de aliis. **C**ontinarius enim precipuus est limes numeri vel numerorum et multe perfectionis ministerio secundus et grauidus. **E**t in naturalibus et theologicis: ideoque aliis preeligitur.

De significationibus magni pulsus fm naturam.

Magnus qui numeris nature se moderatur
 Quem nec causa mali: nec vis symptomatis urget
Prodigius instabilis aure cupidus popularis
Ardua molitur: animi secreta reuelat:
Huic comes admixta est virtus intensa caloris
Lopia spirituum species accomoda membris
Ad dilatandum procliuis et apta moueri.

In hac secunda portione premissis quibusdā vtilibus intelli-
 gentie pulsuum doctrine multum necessariis. **H**ic aggreditur p̄n-
 cipale, p̄positum incipiendo tractatū de significationibus pulsuum
Incipit a primo qđ b̄m̄ trinam dimensionē attendit. s. de signifi-
 cationibus magni pulsus. **P**rimo ostendit significationes ma-
 gni b̄m̄ naturā. **P**ost magni preter naturā. **M**agn⁹ b̄m̄ naturaz
 significat fortitudinem et abundantia spūs impellentis arteriaz et
 multiplex dominū caloris naturalis et mollicie etiā organi et etiā
 eius obedientiaz et capacitatē dilatationis. **U**nde omnis pulsus
 magnus natura mollis est vel tempatus in mollicie et duricie: si-
 gnificat prodigalitatē: q̄ motus caloris a centro ad circūferenti-
 as est: et omnia dispergit. vnde mobilitates animi p̄stant motu
 caloris in rez dispōne significat etiā instabilitatē et lenitatē mē-
 tis. nam omne calidū velociter mobile. **E**t aure popularis.
 .i. inanis glorie captationē. nam calor in altum tendit et in calido
 corpore naturalit̄ sanguis ebullit: et spūs effuat. vnde b̄m̄ motū ca-
 loriz et habitudinē cordis et motionē spirituum: et qualitatē comple-
 xionis: natura confortat et suas trahit affectiones. vnde de aliis
 et gloriois et magnificis reb⁹ fauorabiliter amplectit̄. **E**t ex ea-
 dem etiā significat multam spem et maniacā p̄sidentia difficultiz et
 inrequilibiū opey aggressionē: et secretoy p̄pationē. **E**t hoc
 maxime in corde breuis stature in quo propter propinquitatis

cordia ⁊ cerebri rōnem festinus est recursus spirituum.

De significationibus magni pulsus præter naturam.

Qui naturales peregrinus ab ordine leges
Transulat: ⁊ magis sibi pulsus nomen adoptat.
Concitat hunc: præneq; mouet conceptio cause
Spirituum feruor: vis: ⁊ synthomatica: febris:
Aut labor: aut coitus uehemens: aut impetus ire:
At rata pars eius magno concordat apertus.

¶ Subiungit de significationib⁹ pulsus præ nãm: que significa-
tiones sic sunt ppendende. Si pcedente pulsu paruo vel in ma-
gnitudine ⁊ puritate mediocri in sano corpe fieri incipiat magn⁹
pulsus: significat feruiditatē distempantiã febrilē caloris: quã po-
tes specificare p alia accidentia vel quãcunq; mottonē corporis
vt ex nimio labore: vel coitus cōcussione: vel ire impetiositate.

¶ Ab ordine .i. lege nature rē. **¶** At rata. Significatio-
nem eandem apto attribuit quam magno appropriauit: cū apt⁹
pulsus in magno pulsu tanq; eius pars contineat. Sed he signi-
ficationes fidelius cōmittant magnum ⁊ integrus. potest enim
apertus esse ⁊ si nō magnus.

De significationibus longi pulsus s^m naturam.

Et quem continui producit linea motus:
Conciliat proprium cui vis geminata calorem.
Fertile spirituum regimē: validumq; calorem
Indicat: ⁊ valido que sunt adiuncta calori.
Quem nota causa trahit: quantum aliena lacestat
Lapsus di' crasie notat: excessumq; caloris
Sunt adiuncta satis expressa superficialis

Cui natura suam dat consistentia motum.
 Segnities: mens flexibilis: crasis humida cordis
 Falsa superficies et synthomatica chimos.
 Discipat arterias: humectat membra: resoluit.

Hic agit auctor de significationibus longi pulsus. Et primo longi sibi nãmi que satis cõcordat significationibus magni, sed magnus pulsus p̄dicta accidentia sola natura significare h̄z. **L**õḡ significat dominũ caliditatis et multitudinẽ spiritũ sibi longitudinẽ arterie ponector: significat p̄digalitatẽ et ppagationẽ et alia et maxime si iungat aliis differentibus pulsũ. Nã si sit longus et striclus et occultus vel mediocris in apertũ et occultũ nõ significat ita plenarie p̄dicta. unde auctor nõ ponit nisi significationes tũ que sunt a longo pulsũ inseparabiles. **N**otha cã .i. aliena et acuta. **T**rabit. Disponit sibi longitudinẽ curto pulsũ p̄cedente vel mediocri in longitudinẽ et curritatẽ ad p̄cedentẽ pulsũ. pulsus eni semp respiciendus est ad p̄ticularia corpis adiuncta. Et hoc sit tibi generale in oibus sequẽtib: vt amplius nõ repetat. **L**acessat .i. comoueat et comutet. **D**iscrasie. .i. febrili distempantie vel alteri attracte ex coitu labore ira forti vino et similibus. **S**up̄ficialis .i. alti pulsus lateralis: qd pot p̄pendi si sano existenti et equato nec mutato ex aliquo accidente p̄seuerauerit talis, et talis appareat. talis. n. latitudo ita pbata naturalis ẽ. et ita de aliis differentibus pulsualibus sibi suũ modũ itelligẽdũ est. **S**egnities. Ex abundantia hũore unde spũs grauãt qui qũ viuũdi sunt et agiles nulla humiditate oppressi faciũt membrorum mobilitatẽ et agilitatẽ et strennitatẽ opandi. sed humiditas excedens nãliter cũ frigiditate vel cũ remisso calore pigriciã operat. Sed si fortis esset calor cũ humiditate nõ faceret latũ m̄ sed longum et apertũ. et tunc talis latitudo nõ designaret pigriciã: sed hic cõcipimus latitudinẽ cũ pulsus excedit in latitudine et non in aliis: q̄ latitudo sit ex abundantia humiditatis seruata mediocritate

in aliis qualitatib⁹. ¶ **A**dens flexibilis. Quia cū humiditas sit debilior inf⁹ passivas: et ad mutanduz ablioz opat⁹ incōstantiā et infidelitatē mētis. vnde mulieres cū sint humide maxime sūt infideles. ¶ **C**rasis .i. cōplexio. ¶ **F**alsa superficies .i. lat⁹ pulsus p⁹ naturā qui fit ex supercrescēte hūiditate sanguinis. ¶ **E**t synthomatica .i. q̄ ex grauamine et oppressione virtutis et ex synthomate et repletionē fit lac⁹. ¶ **C**rimos .i. significat dissolutionē cbimoz et humectationē et remollicie neruoz et mēbroz: et talis dz esse pu⁹ debilis iordinat⁹ ineq̄lis ex aggratione virtutis.

De significationibus occulti pulsus s^m naturam.

Qui latet occultus: nimis in centro reuolutus
De generi natura regit quem denia motu
Claudat conceptus animi: secreta sigillat.
Pauperat innati regimē vitale caloris
Organa spirituum designat: inepta moueri.
Qui latet enormis genitq; charactere fracto.
Spiritus atq; vigor breuis est: animusq; pusillus:
Auergitur in centrum nec preparat inde regressum.
Tendit in eclypsim querens subuertere p^hysim.

¶ **P**ostq̄, egit de significationib⁹ magni pulsus et p^his eius. s. apti long⁹lati. Consequent⁹ agit de significationib⁹ p^hi s^m suas ptes t^m. Et primo de occulto qui h⁹ius est ap⁹to. Talis s^m naturā significat imbecillitatē virtutis et paupertē spiritū naturalis caloris debilitatē: et duriciē organi: et inobediētiā ad dilatandū et significat pusillanimitatē et relationē secretoz. s^m hoc ois occultus naturalē durus est p⁹ maiori pte. ¶ **Q**ui latet enormis. P⁹et normā nature talis significat exiccationē caloris natural⁹ circa cor: defectiōnē spiritū imbecillitatē mēbroz et bec q̄ ad sui

naturā p̄tētia ex his sequūt̄ .i. pusillanimitatē ⁊ a difficiliōib⁹
 ⁊ magnis reb⁹ retractationē: aī inuidiā: timiditatē: auariciā: detra-
 ctationē. ¶ Hec. n. fuit a frigiditate cordis: ⁊ debilitate spirituum.

¶ P̄bylim .i. nāz.

De significationib⁹ curti pulsus nālis.

Qui mutilo motu ferit organa sed gemali
 Contrahit a magnis animi molimina rebus.
 Inuidus ⁊ cupidus magnus detractor auarus
 Frigida quem cordis complexio spirituumq;
 Pauperies vis membrorum imbecilla sequuntur.

¶ Hic agit de significationib⁹ curti pulsus. significat talis pulsus
 si fiat: debilitatē caloris nālis. circa cor ⁊ defectionē spūz ⁊ ibec-
 litatē mēbroz: ⁊ hec q̄ ad sui nām p̄tētia ex his sequunt̄ .i. pu-
 sillanimitatē ⁊ a difficiliōib⁹ ⁊ magnis reb⁹ retractationē aī inuidiā
 detractationē timiditatē auariciā. hec. n. ex frigiditate cordis et
 defectiōe spūz nascūt̄. ¶ S; gemali .i. nāli nō ē curt⁹ p̄f nāz
 de quo subdit.

De significationib⁹ curti pulsus p̄f nām.

Qui rectum mutilat enormis ⁊ apocopa cursum
 Stans ita continue: subito nec longior adsit:
 Aure vitalis studet annulare calorem.

¶ Hic agit de curto p̄f nām: dicit nāq; q̄ curt⁹ p̄f nām q̄
 stinat curtatē nec regredit̄ in lōgitudine: significat defectū na-
 ture: ⁊ defectū spūz ⁊ mortificationē: iō dixi qui stinat. nam fit
 aliqñ curt⁹ q̄ subito in lōgitudine regredit̄: ⁊ talis fit ex nā affir-
 cta se obente vt vires suas assumat. ⁊ h̄ morbū p̄ forti⁹ op̄et: qd
 pōt sciri: q̄ subito i lōgitudine cadit: sicut videm⁹ i ariete: q̄ vt for-
 ti⁹ p̄uat se contrahit ⁊ vires suas colligit. ¶ Enormis .i.

decurtatio facta pref nāz. ¶ **Utilitas.** Amputat rectitudinē
et cursū pōris lōgitudinis ita q̄ i lōgitudinē d̄ curitate nō regredit̄
¶ **Aure** .i. spūs vitalis. ¶ **Annulare** .i. extinguere.

De pulsu gracili tam s^m naturam q̄z preter naturam.

In gracili qm̄ nature priuatus obedit
Cordis sicca crasis legitur constantia mentis:
Propositiqz tenor atqz inconcussa voluntas.
Ex gracili preter naturam significatur
Corporis ariditas: compactio materiei.

¶ **Equif** de significatōe gracilis s^m nām q̄ significat siccitates
cordis et arterie; constantiā mētis et stabilitatē ppositi rōne siccitatis
q̄ est hīs motui. S; gracilis p̄f nām q̄ sic in morbis h; fieri: mē
broz ariditatē significat: et p̄pactionē materie morbi et longitadi
nē morbi: q̄ in acuta est pessimū.

De significationib⁹ pulsus s^m obnationē et obnationē.

Linea si fuerit sociata superficiei
Regnat et aereus in valis militat humor.

¶ **Hucusqz** egit auctor de significatiōib⁹ pulsū plurū q̄ dispo
nunt s^m simplicē et singularē quātitatē. nūc agit de illis significati
onib⁹ pulsū q̄ disponūt s^m obnationē plurū quātitatū: sicut lon
gi lat: lōgi stricti: curti et lati: curti et stricti. Dīc̄ itaqz q̄ p̄ bas cō
binatiōes significāt d̄nantie diuersoz h̄ioz. ¶ **Linea** .i. lō
gitudō. ¶ **Supficie** .i. latitudini. i. pulsus lōg⁹ et lat⁹ significat
q̄ ¶ **Aere** .i. sanguis q̄ p̄p̄ q̄litates suas q̄litatib⁹ aeris cō
similes d̄r fili⁹ aeris. ¶ **Regnat et militat** .i. d̄nat et excedit in
venis: q̄ sūt vasa sanguis. ex d̄no itaqz sanguis p̄f nāz d; eē pul

sus long⁹ ex caliditate ⁊ hūiditate ⁊ spūz q̄sitate arteriā replen-
tū. Et lat⁹ ex hūiditate ⁊ velox tpat⁹ inter durz ⁊ molle.

De longo ⁊ stricto pulsu.

Linea stricture nexu vincata fideli
Nuncia sit cholere: cuius vis ignea venas
Incolit: ⁊ sedes sibi vendicat interiores.
Pblegma probat breuitas regnare superficata
Imperium quarti breuitas angusta fatetur.

Hic agit de pulsu significāte cholera. i. lōgo ⁊ stricto. **L**i-
nea .i. lōgitudine. **V**incata .i. copulata. **S**tructure .i.
pulsui lōgo ⁊ stricto. dūante itaqz caliditate ⁊ supraexcedēte: dū
esse pulsus long⁹ ex calore ⁊ multa resolutiōe sanguinis choleri-
ci in sumū ⁊ spūz. Et strict⁹ ex siccitate velox q̄nqz ⁊ spissus ex
necessitate refrigeratiōis. Durus ex ariditate cholere ⁊ inordi-
natus ex mutatiōe vel ex turbatiōe nature p̄ ipetuositate ardoris
dū quoqz esse multū calid⁹ ex intēso calore i egritudinib⁹ ex cho-
lera: ⁊ in apostematib⁹ cholericis debēt hec accidētia multuz eē
fortificata. **B**reuitas .i. pulsus lat⁹ ⁊ strict⁹ curt⁹ ex frigidi-
tate lat⁹ ex hūiditate. **P**robat pblegma regnare .i. signifi-
cat dñiūm pblegmatis qd̄ est frigidū ⁊ hūidū. dicit ergo pulsū
esse tardū parū ⁊ mollē. **I**mperū .i. dominiū. **Q**uar-
ti .i. melancholie. **B**reuitas angusta .i. curtitas copula-
ta cum strictura significat dominiū melancholie. **C**urtus ex frigi-
ditate: strictus ex siccitate: est quoqz tardus ⁊ durus.

De forti ⁊ debili pulsu.

Si fortis valida membrum virtute repellit
Lix regitina suum tenet inconcussa vigorem.

Spiritus exultat cuius proclmter ictum
Suscipit: et facile membra substantia cedit.
Pergit in oppositum species contraria signum.

¶ Execr^o ē de significatiōib⁹ pulsus s^omi generis q^o s^om quātī
tatē attēdit: nūc expedit significatiōes s^odi generis et tertiū: q^o s^om
quātītatē motionis arterte s^olīderat: et p^omittit de significatiōe tūi
q^o ex rōne metricē rōnis p^oposteravit in enumeratiōe: vñ s^om or
dinē enūeratiōis p^osequit. Dicit itaq³ q^o fortis pulsus significat
p^osistentiā et fortitudinē virtutis: et abundantīā spiritū et obediētīā
organi ad dilatandū et ei⁹ molliciē. **¶** Spēs s^oria .i. pulsus de
bilis: q^o significat s^oriū. s. ibecillitatē v^otutis debilitatē spūs et inobe
dientīā organi et duriciē.

De veloci pulsu et eius contrario.

Cor: feruens: animusq³ p^oceps: titubansq³ loquela:
Et verbum mente percurrens verbere vocis:
Actio festina, nullo librata tenore:
Quam non depingit ratio: nec dirimit ordo:
Ponderat euent⁹: nec certis claudit et arctat
Limitibus: dubii mutabilis alea finis.
Vnida spirituum natura calorū acumen,
Ad nutum causē artificis resolubilis humos
Naturę pulsum velocem rite sequuntur.

¶ Exequit significatiōes s^odi. i. velocis pulsus et ei⁹ s^oriū. hie tū
ordinal tertiū gen⁹ ex p^oassignata rōne: dic itaq³ q^o velox pulsus
significat fortitudinē et vehementīā calorū d^onantis: et abūdātiām
spūs et resolubilitatē hūoris obediētis. si sit tū i nālī distēpantiā
et q^o p^oinet ad passiōes aie significat mobilitatē mētē: et loq^olā p^o
cipitē et linguam titubātē et celerē festinationē in actionibus sine
p^ouentu deliberatiōis. **¶** Cor: feruens .i. feruor cordis.

Animus p̄ceps. Talis est qui nō curat quicqd̄ dicat sine bonū siue malū. **T**itubansq; loquela. **U**t sunt illi qui anteq; sint ad principiū sermonis vel iam principiū sermōis tenuerūt iam sunt ad finē. **E**t verbū mente p̄currrens. **U**t sūt illi qui anteq; cogitauerint qd̄ p̄ferāt; p̄ferūt sua v̄ba. **A**ctio festina. **I**bi tales festini sūt in oib; opationib; suis. **Q**ua; non depingit ratio. **I**lli tales nō curant de rethoricis nō curant verba sua ornare.

De pulsu veloci preter naturam.

Et quem precipiti pulsat vis discolora raptu
Indicat accendi peregrinum in corde calorem:
Velocem tardus difformi lege refellit.
Distat ab extremis parili quoq; lance recedit
Encrasie medius fidus comesq; pampbus.

Nunc exequit̄ de significationib; velocis pulsus preter nām dicens q; significat incensionē extranei ⁊ innaturalis caloris.

Alis discolora. .i. materialis distempantia que facit scilicet ⁊ discordantia; incipiente corpis humani. **R**aptus .i. p̄pera ⁊ rapida motione. **D**iformi. **T**ardus pulsus enacuat fm̄ trias cās ⁊ trias significationes ⁊ accidit ei p̄ triū. **D**iformi .i. difficili. **D**istat ab extremis .i. mediocris int̄ velocem ⁊ tardū.

De duro ⁊ molli pulsu.

Alis duricies cordis rigor aridus humor
Adens anstera nimis pulsus mysteria duri.

Postq; expedit̄ tractatū de significationib; triū generū q̄ attendant̄ s̄m̄ pprietatē motionis arterie. **C**onsequēt̄ cōtinuat

de significationib⁹ alioꝝ trium que p^tinent ad p^sistentiã organi.
¶ P^rius aut^{em} de puro pulsu & molli & mediocri. Aut ergo est durus naturalit^r aut p^ref^r nã. Dur⁹ naturalit^r significat siccitatem vasculoz & duriciã & tensionẽ arterie ex siccitate naturali: siccitate cordis: austeritatẽ mētis & p^tinaciã. Dur⁹ p^ref^r nã fit ex humorib⁹ sanguinolentis vel cholericis in quedã mēbra p^sluentib⁹ & facientib⁹ in eis ex nimia repletionẽ tensionẽ venaz & arteriarum & p^tium nervosaz: vnde in sufflationib⁹ p^tium nervosarum & arteriosaz p^pter sumi cõclusionẽ p^p opilationẽ poroz p^p tensionẽ nimia & impressionẽ occurrunt duricies p^ritas debilitas spissitudo velocitas: & q^uq^{ue} ferrina inordinatio. Durus est ext^rsiõ: parv⁹ ex duriciã organi: ex defectu virtutis arterie propter duriciã nimia dilatari nequeunt. Ideoq^{ue} ois dur⁹ p^rius velox Et spissus ex multa necessitate refrigerii. Qu^{ia} n. virtus debilis semel s^u q^u o^{mn}z trãbere nõ possit necesse est frequẽt^r repeterẽ: q^uo vno ictu nequit implere. Inordinatio & diversitas ex angustia virtutis: q^u valde afflicta & occupata nõ p^ot ordinẽ servare. s^{ed} m^o magis: m^o minus dilatat s^u motionẽ & estuacionẽ cause. In b^o modis aut^{em} apãtib⁹ p^{er} diversis t^{em}p^{or}ibus eoz pulsus variant. In p^rincipio. n. minor est duricies maior fortitudo & maior pulsus est in quantitate: nec t^u est inordinatio. In initio parv⁹ est apã & modica facit tensionẽ partiu⁹: & virtus adhuc fortis est & p^ot vascula melius dilatare. Valo^r magn⁹ est vnde velox pulsus est & spissus Inordinatio est p^rua: q^u arterie duricles est modica & virtus nõ est adeo oppressa. Hec accidentia sunt s^u p^rcessum aliquozum tempoz. i. augenti & status & maiorant^r: & maxime intenditur ille q^u plenitudine cõcomitat^r: q^u cã duricie. i. tensio arteriaz maior est ex maioratione apãtis & maiori p^ressione p^tiu⁹: & vaporu⁹ p^rstipatiõẽ. In declinatiõẽ. n. d^escendit apã & cõdissoluit h^uior: & apã finit^r: pulsus ad sani q^uantitatẽ reducitur. Ex dissipatiõẽ aut^{em} subtiliu⁹ h^uoz & iduratiõẽ grossoz apãt^r duroz & dissipatoz pulsus durior & subtilior efficit^r: q^u organa in latitudine & p^rfunditate ex

sua duricie nõ dilatant. minus velox est ⁊ spissus: q̃ calor minor
est qui tanta refrigeratione nõ indiget sicut prius. vnde si pseuer
raret tale durz p^o dissolutione materie piculũ significat: q̃. s. indu
ratione apãtis ad dissoluendũ difficile: ⁊ sic plongationez morbi
⁊ nature defectũ significat. Si apã est in miringis cerebri sicut est
frenetis: fit pulsus dur^o puus: velox: fortis: spissus durus: quia in
neruosis locis fit apã. quare puus vel spissus p^o ex predictis: sed
aliquantulũ fortior est q̃ in aliis apãtibus: q̃ in his est fortior vfr
tus. vnde quidã morbidi in his morbis cito erigunt ⁊ p̃cussiores
⁊ garruli fiunt: ⁊ vix ab hominib^o possunt teneri: q̃ ex collisione
vel corruptione mentis sequit^r. Inordinatio fit ex incõuenienti
dilatatione organi cũ duricie effusionis ⁊ fortitudine virtutis. vñ
fit vt pars dilatec pars ṽo nõ. minor e duricies pulsus ex apãte
epatis q̃ ei^o q̃d est in locis neruosis: q̃ hec mēbra nõ sunt tante
duricie: nec tantas faciunt tensiones: vt mēbra neruosa ⁊ arterio
sa. In locis cordi. p̃ximis apãta faciunt pulsus similes eis q̃ sũt
ex apãte facti in locis arteriosis. nã vene epati ⁊ arterie assimi
lant^r cordi. Ex apãte cholericõ maxime fundato in mēbro nobi
li vt cerebri pãniculis vel diafragmate vel circa cor: quia i corde
apã fieri nõ p̃t. vnde si fit in epate vel stomacho fit pulsus valde
durus. Si fiat in aliis mēbris sicut in pede vel in manu nisi in lo
cis arteriosis nõ tanta est duricies. Ex apãte melãcholico in eis
dem mēbris est in pulsu duricies ⁊ subtilitas. Squinantia q̃ fit i
lacertis guttaris qui p̃tim neruosi ⁊ cordosi sunt facit pulsũ durz
⁊ thetanosum: ⁊ serratum parũ debile spissum: ⁊ quare ex p̃di
ctis p^o. Si talis pulsus ex tali egritudine augmentet in duricie ⁊
thetanositate ⁊ in serrature diuersitate spasmus futurz denunciat:
q̃ ex apãte crescente patitur neruus: ⁊ ex neruis cerebry p̃pter
colligantiam neruorum ad ipsum: vnde necesse est vt spasmus cõ
creetur. Qd si eadem permanente duricie vt thetanositate in ra
ritatem decidat patiens suffocari vel debilitari significatur.
Fit enim talis raritas propter congelationem caloris naturalis

Pleuresis ex cholera rubea facit pulsum durum & valde spissum
Et talis pulsus in pleuresi significat cholera esse in ca. **Hu-**
morem, n. causticum significat valde mobile: & valde furiosum, vñ
aut piplemonia aut significat syncopim futuram ppter instabilita-
te & subtilitate materie piplemonie. Si in piplemonia mutat in
syncopim. Si ad cor: mania vel defectionem: qd fit ex vicinitate
cordis vel pulmonis ad locum morbi. **Q** si in pulmone sit parua
spissitudo & remissa duricies significat pleuresis fieri de ma pble-
gmatica: & nunciat futuram alienationem mentis: vel apoplefia nunciat
futuram. **S**umus, n. frigidus & humidus ad cerebry ascendens hos
morbos facit. **E**mpima ante dissolutionem materie pulsum facit
durum & valde ferrinum velocem spissum. Si materia in putredine mu-
tat digerat & emittat natura in patiente sit mollis latus debilis
rarus & mollis & latus ppter materie humiditatem in membris.
debilis ex subita inuisione. rarus ex magno desiderio trabendi
aerem. **I**n ptyfi siue fiat ex calido apate pectoris: vnde humi-
ditas ex vicinitate cordis exiccat: & arterie & fundamenta pecto-
ris simpliciter desiccant: siue ex mala pplone calida & sicca in toto
corpe: in qua pmanente siccitate ppter vsum calidoz & frigidoz
in frigiditate mutat: & humiditas substantialis corpis desiccatur.
Sitq; quasi decrepitu corpus: sit pulsus durus debilis parvus: de-
bilis q; deficit ex tpe longo virtus. parvus ex defectione virtu-
tis in organis dilatandis. durus ex defectione & desiccatione to-
tius corpis. velox spissus ppter necessitate refrigerii. **A**postema
calidum in ore stomachi facit pulsum durum tbetanosum spissum ve-
locem ferrinum: qui ferrinus declarat posterius tbetanosum ex
neruositate: debile ex defectione virtutis: que defectio si plogat
facit pulsum tardum rari. **A**postema stomachi frigidum pulsus facit
durum & debile & paruum. **T**impanites pulsus facit durum tbetanosum
spissum: durum ex siccitate: spissum ex defectione virtutis.

De pulsu duro in pleuresi.

Pulsus durities in pleuresi perniciosa.
Arida materies: terrestris: cruda probatur:
Solui difficilis: ex quo discussio morbi
Protrahitur: vis opprimitur: natura fatiscit.
Altaq; succumbit longo lassata onello.

¶ Quia cū possit fieri de sanguine raro de pblegmate ⁊ sepe de cholera: ppf duricie pulsus ⁊ spissitudinē significat qd sit pleuresis de cholera q̄ de hac materia facta psculosior: est ppter mobilitatē materie ⁊ furiositatē ⁊ facillē uersionē in pipleumoniā ppf loci proximitatē. Significat etiā dur⁹ pulsus nimiam tensionē organoz ex ariditate ⁊ multitudine materie: vnde morbi plixitas de defectiōe nature ostendit. ita dico si pseueret in duricie.

De significationib⁹ pulsus mollis fm naturam.

In pulsu cui molliciem natura ministrat.
Cordis ⁊ arterie pariter substantia mollis
Corporis innuitur crassius: humida: mens muliebris:
Cerea: flexibilis: pia: blanda: parumq; fidelis.
Aduena mollicies quam sytomatica viget
Impetis humores dissoluit vasa remollit.

¶ Sequit̄ de molli pulsu. **¶** Mollis itaq; fm naturam significat humiditatē corporis mollicie organoz naturalē: que ex hūida crassa cordis remolliunt. quantū ad mores significat muliebritatem animi: mentem ceream ⁊ flexibilē: piam ⁊ infidelē: quod totū ex humiditate contingit: que maxime inf̄ qualitates peior ⁊ pessima ⁊ mutationi habilior est. **¶** Aduena mollicies. **¶** Quia significat molliciem preter naturā. **¶** Pulsus mollis preter naturā significat humide nature abundantia: ⁊ eius dissolutionē preter naturā vnde organa humectant: humectata remolliunt. **¶** Ex apātibus

ergo pblegmaticis maxime si fiant in locis carnosis & naturalis
humiditas pulsus sit mollis. vnde in apoplexia & lytargia pulsus
est mollis: & etiã tardus rar⁹ in diuersitate estuosis: qz pblegma-
ticus humor in cerebro abundat & nascitur vnde de mēbris aliis
ad ipsum transmittitur. Ipsum quoqz cerebz humidū est de nā
quia humores facti sunt ex multa humiditate pulsus debilis dz
esse tardus rarus ex debilitate virtutis: cu; multa humiditate. vi-
ueritas est estuosa.

De pleno pulsu & vacuo.

Copla spirituum per plenum plena notatur:
Sanguinis elluues vberima vasa replentis.

Exequitur de significationis quinti generis quod consisten-
tie organi pertinet. i. pleni & vacui. **P**lenus igit multitudinem
sanguinis in cōcavitate cordis recepti significat: quo sanguine in
suum & vaporem resolato mouetur cor: & arterie mouent. **E**t
talis apparet in patientibus synochum & synocham inflatam
& laborantibus de repletioe humorū aquosoz. **E**t nota qz ois
plenus est latus cum ex eadem cā contingat plenitudo & latitu-
do. s. ex abundantia humiditatis. Sed sciendum qz si pblegmati-
cus humor nimis abundet in corpore & maxime extra vasa par-
ticipat sanguis. **E**x sanguinis indigentia in vasse ppf pblegma-
tis multitudinem non occurrit pulsus plenus.

De vacuo pulsu.

In vacuo vne sitiunt. vegetabilis ante
Vitis absorpta perit: vini fons sanguinis aret:
Quem bibit ariditas peregrini lima calor.

Et calidus cuius mordax punctura perurit
Continue digitos: index est febris acute.
Si calidus digitos internallariter viens
Internallarisis atq; induciosa vocatur.
Est ethyce testis calidus vacuo sociatus.

Quequitur de significatione sexti generis quod est calidum
et frigidum et hoc similiter ad consistentiam organi pertinet cum
duobus precedentibus. Calidus itaq; significat caliditatem or-
gani et distemperantiam spirituum et humoris fluentis in ipsis ar-
teriis. Sed pulsus calidus: aut est calidus a sanguine: aut a cho-
lera: vel ex calore infixio membrs consumente et bibente sangui-
nem in venis. Si enim calidus est ex sanguine: debet concomita-
ri plenitudo mollicies magnitudo inter velocem et frequentem
mediocritas. plenitudo ex vasorum repletionem. mollicies ex san-
guinis humiditate: magnitudo ex magna sanguinis resolutione in
fumum et spiritum. Inter velocem et frequentem mediocritas ex
mediocri necessitate habende refrigerationis. Humiditas nam-
q; sanguinis est contemperamentum ardoris et indigentiam re-
frigerationis opescit. sed si calidus ex cholera sit discernitur per
gracilitatem et duriciem: per frequentiam et aliorum accidentia:
que apparent in corpore concomitantia. Si est ex calore in sito
membris debet esse vacuitas: et ethycam et ptysim significat.
Item alia fit divisio calidi pulsus. Nam calidus alius continue
calidus viens et mordens in appositione digitorum: et significat
continuum. Alius internallariter et interpolatine: et sine punctu-
one et mordicatione digitorum: et significat interpolatam.

De pulsu frigido.

Spirituum p̄obatur occasum viteq; lucernam
 Relat: et extinguit gelidus spiramina cordis.

¶ Exequitur de significationibus frigidi pulsus. Frigidus significat extinctionem calidi naturalis: annihilationem spirituum mortificationis eminentiam. Non consulo q̄ medicus stet circa egrotum quando apparet talis pulsus. tunc enim crux et lumina r̄ia et cinis et cilitium et aqua benedicta suum debent habere locum. **¶** Occasum. Id est defectum. **¶** Lucernam. Id est vitalem spiritum qui est lucerna microcosmi.

Incipit tertia particula.

Respirare licet modicum tiruncula elio:
 Adulcebis instaurat fessas recreatio vires
 Jam satis est: nunc tolle moras: neccege regressum
 Accipe: sed caneas pedibus ne scandala fiant.
 Denus est calor. et milia multa supersunt.
 Excubat interius forsan clādestinus hostis:
 Inuidie celebrata lues: furmicula fame
 Vessima pro puris spargens zizania granis.
 Ut sit processus securior: et tibi parcat

Inuidus: et fatui veteris ludibria vulgi
Verba musandino maneant condita sapore.
Omnibus equiuoci titulum pretende salerni
Presulis alsani claro signata sigillo.

Aggregitur auctori noster tertiam distinctionem sui operis: in qua exequitur de significationibus aliorum generum. et ponit distinctiones eorum quorundam: quas in secunda partitione non posuerat. **P**remittit autem prologum in quo musam suam alloquitur eamque ex presenti opere fatigatam inuitat ad recreationem quietis. **C**iruncula. Id est rudis et nonella. **C**um satis est. Sed quia requies diuturna parit desiderium et enervat vigorem: statim iubet eam interrompere quietem antequam opus inceptum aggrediatur. **C**Ne scandala. Id est cum pedes intendas et vebaris pedibus metricae orationis caveas ne aliquod offendiculum pedibus tuis occurrat. **C**Milia multa supersunt. Id est miliaris multa restant ad pergendum. id est diversa capitula et diuersae regule que restant tandem de generibus pulsium: per quas regulas quasi per certam viam et semitam peragere debet intellectus tractantis. **C**Excubat. Hic auctor noster monet musam suam quod sibi caueat ab adulatoribus et detractoribus: qui bene dicta aliorum dente canino et satyrico corrodunt: et que scire non possunt vel facere quadam malignitate animi defraudant: et laudes aliorum in se infundata tituli mutatione conuertunt. spergunt seminant nigellam inuidiae: et zizaniam detractionis: ubi deberent seminare precium laudis et honoris. **C**Musandino sapore. Id est sapidis et sententiosis auctoritatibus Petri musandini qui fuit patronus et supremus opifex huius facultatis: qui alium non habuit parem nec habiturus est sequentem. **C**Equiuoci salerni. Salernum equiuocum

est ad civitatem ⁊ ad magistrum huius artis preceptorez. **C**Al
fam. Id est illius summi magistri ⁊ vnici in pbyssicali scētia.
Presulis. Id est archiepiscopi salernitani tantis confissa
patronis potest malignis hostibus obuiare.

De significationibus frequentis ⁊ rari pulsus.

Qui recolit replicatq; suum sepius ictum

Ex vi contrahitur fragili; fortiq; calore.

Cordis ad optinus: vapor vt possit recreari

Sufficiens possit spiramine mulcebris aure.

Ne simul huic detur quantum sibi competit aer.

Vis oppressa negat. igitur perplexa rependit

Multiplici numero: quod iam formauit in vno:

Lrebraq; defectum quanti repetitio pensat.

Exequitur anctor noster de significationibus aliorum gene-
rum que restant sex predictis. Et primo expedit significationes
frequentis ⁊ rari pulsus: quod est sextum genus ⁊ perpenditur
ex tempore quietis: quod est inter duas diastoles: sicut in prima
partitione dictum est. Frequens itaq; pulsus significat fortitudi-
nem ⁊ vehementiam extranei caloris ⁊ immaturalis ⁊ debilitatez
⁊ afflictionem virtutis: quia fortis est calor: ⁊ multa indiget aeris
attractione ⁊ refrigeratione: vnde multa instat necessitas huius
de refrigeratiōis: ⁊ euentatiōis ad temperamentū seruois. Si vir-
tus debilis ⁊ afflicta non pōt sufficiens aeris quantitatē vno ictu
attrahere quātū expedit necessitas ardoris: g^o necesse ē q^d nume-
rosa ⁊ frequēti actiōe restauret ⁊ suppleat qd deficit in quātita-
te vnius attractionis. ⁊ ideo causis predictis concurrentibus: id

est forti calore et debili virtute frequens accidit pulsus. Si vero fortis virtus cum forti calore concurrant iuxta necessitatem aëris fortis virtus trahet sufficientem aëris quantitatem. et tunc non fit frequens pulsus. Sed inter raritatem et frequentiam: mediocritas. ¶ Sepissimus. Id est sepiissime iterans motionem ¶ Adoptivus vapor. Id est calor extraneus et innaturalis quem cor adoptat illata sibi violentia ex febre vel exercitio vel apostemate vel quacumque compressione vel immutatione. ¶ Dulcebris aure. Id est aëris cuius attractione interiora demulcentur. ¶ Quod iam formavit in vno. Id est in quantitate attractione.

De significationibus rari pulsus.

Debilis in raro calor est: infirmaque virtus.

¶ Ostendit causas et significationes rari pulsus. et dicit: quod rarus pulsus significat debilitatem caloris et infirmitatem virtutis: quia debilis est calor: non restat multa necessitas aëris attrahendi in multa refrigeratione. Virtus etiam quamvis infirma sit iuxta debilitatem caloris aërem potest sufficienter administrare ad temperandum una attractione. Sed contrarium invenitur in pantedigni. Dicit enim Constantinus rarum pulsus fieri ex virtute debili et forti calore. Et Philarems dicit quod rarus pulsus fit ex debili calore et infirmiori virtute. Solutio dubii est: Quod dicit Constantinus rarum pulsus fieri ex debili virtute et calore forti: hoc dicit respectu quorundam sanorum corporum quae sunt frigida disponunt propter et quod debilitate caloris: modica egent refrigeratione. Et virtus eorum cum sit fortis: quia sana sunt corpora: et nulla egritudine oppressa

vito ictu possunt sufficienter attrahere q̄ calores debile possit re-
frigerare. vnde in eis sit rarus pulsus. **Q̄** autem dicit **P**hilare-
tus raram pulsam fieri ex debili calore ⁊ infirma virtute hoc di-
cit fieri gratia egrorum corporum. In febriciente enim rarus pul-
sus significat maximum virtutis operatine impedimentum: quia
extinctionem caloris naturalis ex consumptione humiditatis et
annullatione spirituum. Vnde si in laborante acuta febre p̄ce-
dente, pulsus multum veloci frequenti ⁊ magno nulla facta deter-
minatione subito appareat pulsus rarus sine alienatione mentis
patientis significat mortem.

De incidenti ⁊ decidenti pulsu.

Octibus incidui pulsus virtus reparatur.
Captiuata salus fit libera. languida fortis.
Debilis instaurat vires. opprēssa resurgit.
Vita reformatur: victo synbomate morbus
Exultat. capto biano natura triumphat.
At per deciduum vite iam vespere facto
Vergit in occasum splendor vegetabilis aure.
Eneruata perit virtus. pareeque trabenti
Atrops insultat: vt vite syncopet vsum.

Hic auctor agit de octavo genere pulsus quod incidens et
decidens dicitur: ⁊ eius significationes ostendit. Incidens itaqz
pulsus attenditur fm collationem ⁊ comparationē mo:arum ad
moras: occultarum ad apertas. fortium ad debiles: debiliū ad
fortes. Aperta mora dicitur que facit pulsam in dilatatione. Oc-
cultā que facit in constrictione. In comparatione ergo more di-
latationis ad moram constrictionis inciduus vel deciduus dicit

Nam si breuior sit mora constrictiois ⁊ maior: it̄ mora dilatati-
onis dicitur pulsus inciduus. Si v̄o breuior sit mora dilatationis
⁊ maior: sit mora constrictiois que est inter duas diastoles: tunc
dicitur deciduus. Si autem equaliter sit inter duas moras erit
pulsus medius inter decidentem ⁊ incidentē. Potest etiam hic
pulsus attendi s̄m collationem ⁊ comparationem pluriū morarū
ad moras s̄m multos pulsus consequentes ⁊ succedentes. Nam
incidentia quandoq; habēt locum in vno pulsu: quandoq; in plu-
ribus. In vno vt si fiat comparatio plurium morarū ⁊ restricti-
onum ⁊ dilatationū sibi per multos pulsus succedentiū. Si ergo
contingat q; pulsus continuēt quinq; percussiones fortes ⁊ sexta
decurrat debilis vel aliquantulū deficiens: ⁊ postea succedant de-
cem fortes ⁊ sequatur vndecima debilis. ⁊ postea occurrāt vigin-
ti fortes. ⁊ sequatur vigintiuna debilis vel deficiens. ⁊ sic proce-
dat pulsus multiplicādo percussiones fortes quousq; debiles p̄-
sus non appareant talis pulsus dicit̄ incidens. ⁊ significat s̄for-
tationem virtutis ⁊ conualescentiam ⁊ plenariā c̄ysim futuram.
Similiter decidēs duob; modis p̄t̄ intelligi vt dictū est de inci-
denti: aut in vno pulsu: aut in pluribus quomodo in vno dictum
quomodo in pluribus fieri debeat: sic constat: quoniā si p̄cedant
decem fortes percussiones ⁊ sequant̄ vndecim debiles: ⁊ post se-
quantur sex fortes ⁊ septem debiles post quattuor fortes ⁊ quin-
q; debiles: ⁊ post tres fortes ⁊ quattuor debiles. ⁊ ita paulatim
quousq; multiplicatis debilibus fortes euanescent percussiones
tunc talis pulsus dicitur esse decidens. i. p̄pter minorationem sui
⁊ noticiā nostri sensus cadens. Et nota q; pulsus incidens cō-
prehendit eandem s̄orcinam retomatūā. Decidens v̄o contine-
re potest eandā s̄orcinam finitiuā. Attende q; p̄ decidētē vel
deficientē pulsum accidentē in die c̄retico mortis hora potest di-
stingui. Et per incidentem hora conualescentie potest signari.
Ponatur ergo q; aliquis infirmus pulsum habeat decidē-
tem. vtrum debeat euadere ab illa egritudine: sic cognosces ⁊

Computandū est ergo a prima defectione pulsus vsqz ad scēam
et in qua hora diei fiat et cōtingit sunt ictus in prima deficientia et
quot i secūda, verbū gratia: in primā et secundā: fortes tibi occur
rant triginta percussiones in hora diei tertia. Sed cū sit molestū te
semp̄ ibi esse et cōputare numez alia die eadē hora venias et nu
mera percussioes eiusdē pulsus in vñū deficientē et aliū. Et si mō
deficientem inueneris in vñdecima percussione. Et si quindecim
percussiones fortes amisisti cū prius haberes triginta signū est qd
transactis aliis horis alias quindecim percussiones amittet. Et in
eadē hora moriet. Eodē mō de icidenti facere poteris et crysis
ad bonū futurū designat: Siquis habeat pulsum deciduū cōputa
a primo icidenti et aliquantulū fortiori vsqz ad secundū icidētē
in q̄ hora hoc fiat: et quot percussiones sint inter primū pulsum inci
dentem et fm̄ aliquantulū fortiorē, verbū gratia si inter primū et se
cundū icidētē triginta tibi occurrant percussiones vt in hora diei
huius tertia fiat post in scda die eadē hora veniens cōputa sicut
in prima die si inter primū icidētē et secundū inuenis quindecim
moues: inuenisti icidētē: ita pcedendo poteris pronosticari
crisim futuram fm̄ magnā et parua horam et horaz et ictuum
cōputationē. ¶ Incidui .i. icidentis. ¶ Accepto brauiō.
Asssecuto premio corone ppter debilitatē egritudinis. ¶ Per
deciduum .i. decidentem. Littera plana est.

De equali et inequali pulsu: ordinato et inordinato.

Iuncta bona paritas bona fit, mala iuncta sinistro.
Contrahit adiuncte compaginis emula formam.
Imparitas reprobanda boni: laudanda sinistra.
Nam tibi propositis que sunt optanda duobus
Elige quod fixum stabili bonitate moratur.
Ex tibi propositis que sunt fugienda duobus:
Elige mobilis: fuge quod constantius extat.

Qualibet in specie pulsus paritas reperiri:
Imparitalius potest: sed non equaliter equum.
Unica solius facit obseruantia pulsam.
Si magnus se continuet: propriumq; tenorem.
Seruet: inoffensum cadit a plena parietate.
Cum species aliena subit: non dicitur equus
Simpliciter: sed in hoc: cum non sit in omnibus equus.

¶ Octo generib⁹ assignatis et eor⁹ accidētib⁹ executis et expeditis agit de duob⁹ extremis generibus q̄ accidētia sunt: et p̄ncipalibus p̄dictis adiūcta sunt. s. de equali et ineq̄li: ordinato inordinato. nec t̄m de ordinato et inordinato agit nisi s̄m distinctionez suaz speciez et partiū. Est itaq; pulsus equalis cui⁹ p̄cussiones uniformē et r̄similē habēt rōnem: et uniformē occurrūt in digitorum extremitatib⁹: vt si p̄cussiones sint magne et in magnitudine equales nō parue nō rare nō spisse nō debiles nec i aliquo diuerse. Et iste pulsus equalis d̄r absolute. Inequalis autē est cui⁹ p̄cussiones diuersant sine sit in motu vt mō sit spissus modo velox mō tard⁹: siue in quātitate dilatatois vt mō sit magnus mō parus siue in virtute vt mō sit fortis mō debilis. Sicut autē quidā est equalis pulsus absolute seruās equalitatē in oibus. ita quidā est inequalis absolutā seruās inequalitatē in oibus p̄cussionibus. Et est quidā inequalis in quātitate qualitate: in aliis tamē diuersat: et ille inequalis d̄r. S; in aliquo equalis nūcupat. Et note q̄ ois equalitas in bono est bona: in malo mala. Et inequalitas in malo bona est: et hanc diuersitatē s̄m diuisione auctor insinuat in caplo p̄nti. bec diuisio nō t̄m h; locū in r̄sideratione pulsuum s; circa medullā venaz. **¶** Paritas .i. equalitas. **¶** Sinistro **¶** Cū sinistris et malis differētis. **¶** Impitas .i. ineq̄lis.

Sequit^r de pulsu qui d̄r cauda retomatina et de eo qui d̄r cauda finitina.

Cauda retomatina primo mollescit in lectum
 In reliquo languet fit tertia motio leuis
 Iudicio sensus se quarta magis manifestat
 Quinta viget valido firmatur sexta vigore
 De tenebris sensus: et de languoris ab ipso
 Repit in excessum gradualem tramite pergens.
 Hoc pulsu solitos natura reciprocatur ictus.
 Sinitina suos motus orditur ab alto:
 Sensim depimitur: declinat: mollificatur:
 Et de propatulo sensus se mergat in imos:
 Hic vicinantis affert preludia mortis.

C Hic agit de speciebus inequalis pulsus et inordinati cuius multi sunt species, scilicet cauda foricina sinitina et cauda retomatina: capizaf martellinus: ramofus: fluctuans: spasinosus: pty sic: formicans: vermiculosus forin. Quis exequit de cauda foricina sinitina et retomatina: que huius possunt esse species ordinati et equalis: sub inequali tamen et inordinato continentur: quia quibus cauda foricina sinitina et retomatina procedunt in percussionebus suis secundum ordinata inequalitate, et quibus secundum ordinata, ubi namque est perturbatio nature tanta vix ad plenum consequentis inequalitatis ordinatio potest seruari. Constantinus tamen in pantegni has species ordinat sub ordinato et equali, est ergo pulsus cauda retomatina quasi ab occultis et quasi ab insensibilibus percussionebus incipiens paulatim gradualem tramite secundum ordinatum modum maiorando procedit de minimis ad medias: de parvis ad aliquantulum aptas: de aliquantulum apertis ad magis manifestas: et ita continuatim et ordinatim procedit: quousque se recipiat in fortiores motiones. De autem hic pulsus cauda retomatina cauda foricina: quia sicut cauda foricis in finali extremitate que ab aiali corpore remotior est incipit a nimia gracillitate et continuatim procedit secundum grossitudinem et maiore parte corpulente: quousque attingat corpus animalis. Sic et iste pulsus ratione similitudinis maiorando procedit

paulatim de debilib⁹ ad min⁹ debiles: 7 de minus debilib⁹ ali-
 quātulū fortes de fortib⁹ ad fortiores p^{er}cuſſiones. *Lauda* forci-
 na finitina per contrariū pōt intelligi: q^{ia} a fortioribus incipiens per
 minus fortes trāſit: tertio per debiles: quarto per debiliores: tā-
 dem ab eo descendit p^{er} gradus debilitatis: q^{ia} nō sentit 7 hoc af-
 ſimilat^r caude foricine finitiue. Nam cauda foricina finitina aper-
 te aialis inserta groſſior est: 7 paulatim gracliendo p^{re}cedit vsq^{ue}
 ad finem. *Lauda* retomatina significat p^{ro}fortationē nature salu-
 tis reuerſionem. *Finitina* prenuncia est mortis.

De consolatione medici cum eger moritur.

Collectis fuge sarcinulis opifex medicine:
Nil impensa valent tua: nil suffragia profant:
Damna relasciri nequeunt iam morte propinqua:
Atropos excludit lachrimas: vitalia rumpit
Stamina dissoluit gumphos vitamq^{ue} relegat
Salua tibi maneat frontis verecundia, vultum
Extere: ne pariat tibi mors vicina pudorem.
Portiferos tua preueniat sententia casus.
Officium vatis retinens nomenq^{ue} prophete.
Non semper sanat medicus: retorue perorat
Sed tamen officium concludit sine supremo:
Singula que debet si contingentia seruet.
Vitam victuro vel si mortem morituro
Judicio dicet stabilis: que culpa medentis
Officium cōmune dūm: curatio morbi
Actio communis vix consumatur ab vno.

¶ Quia forte medicus p^{ro}pter mortē egri p^{re}minentē desperat
 ret 7 de vita sua timeret credens sibi ab amicis suis imputari: sō
 auctor ipsum solat: 7 amicos eius: coroborat 7 firmat: offēdē

q̄ nō sit timendū. ⁊ cum p̄nūcianerit mortē egri potius sibi co-
 pulabit gloriā ⁊ honorem: q̄ pudoris ambitionē: ⁊ loco p̄p̄ete
 in homines reputabit: q̄ morituri solis p̄nōsticis.

De pulsu caprizante.

Descensu saltum geminat caprinus ab vno.
 Ore caput saliens: que bis prius aera pulsat:
 Q̄ semel in terram querat defigere cursum.
 Ledit in hac specie progressio prima secunde
 Si species talis genesi dicante resultat
 Hoc signo valis substantia dura rebellis
 Aure vitalis vis imbecilla notatur
 Sensus hebes ferrino p̄ceps turbatio mentis
 Q̄ multis resoluta modis vt verba moneret,
 Mentis conceptum mutilata voce resoluit
 Si caprinus erit sine lege vel ordine pulsus
 In causa est mixtura mali: diuersa dicta:
 Dissona materies: resolutio multa vaporis.

In hoc capitulo diffinit auctor quid sit pulsus caprizans ⁊ eius
 significationē exponit. Est enim caprizans qui incipiens a velo-
 citate ante digitorū percussionē videt cadere ⁊ post monēt inco-
 pleta dilatatione ad similitudinē caprioli caprizans dicitur. Lū. n. cap-
 olus, incipiat esse velox in saltu quasi saltum videt facere in aerē
 ⁊ post in plendo cursu: ⁊ plendo saltu est velocissimus. Talis
 vō pulsus anteq̄ regrediat in centū duas h̄z dilatationes p̄ mā-
 minorem secundā maiorē sicut etiā facit capra saliens in aere que
 prius extollit vna vice pedes: deinde alia vice itē se extollit an-
 teq̄ in terra ponat vestigium. Caprizans itaq; pulsus: alius est
 fm naturā: alius p̄t nām: que aut sunt significationes naturales:
 ⁊ que non naturales: auctor in hoc capitulo exprimit.

De martellino pulsu.

Cum ferit in eadem bis mallens: et resilire
Logitur obiecti massa suadente metalli
Et sit dinidans: in se tamen vnicus ictus
Sic resilit duro membri concussa rigore
Et digitos species sic martellina retendit:
Nec redit in centrum donec geminauerit ictum.
Ex quo nativo signatur spiritus igneus:
Lo: siccum: discors mentis presumptio: fastus.
In febre continua martellino dominante
Laurate febili cordis depascitur humor.

¶ Sequitur de martellino: quod a martello dicitur. Sicut enim percussio martelli supra incidit insequentes cadit percussiones plures propter percussione[m] martelli ex duricie[m] incidit, sic etiam martellinus pulsus in dilatatione sua antequam ad centrum regrediat[ur] ex percussione spiritus: et organi duricie bis digitos penetrare videtur: et sunt quasi dilatationes due, sed preecedens est maior: secunda minor. Sed in capitate sequens ascensio maior est preecedente. Martellinus pulsus ex duricie substantie organi contingit, et hoc propter supabundantiam spiritus quo spiritus mouet arteria, et pro duricie ipsius spiritus repercussus rursum mouet: et facit secundam ascensionem. vnde dicit Philaretus quod martellinus sine bis pulsans cuius rite violentus spiritus in secundam venit percussione[m]: vt in incude venit mallens. Et est differentia inter capizantem et martellinum: quod in capizante non repercutitur spiritus: vt in martellino: sed ante digitorum percussione[m] quasi cadere videtur: et post incompleta dilatatione vehementer citatur. Martellinus itaque pulsus si sit firmus natura significat obstinaciam cordis: et pertinaciam mentis ex siccitate et superbia ex abundantia spiritus. Si autem fiat preternaturalis significat successione[m] cordis et humoris defectionem: sicut in acutis contingit.

Inditur in ramos ramoſus ⁊ organa motu
Quadrifido ſeruens digitos percurrit: in imo.
Dicolor in pulſu: ſicut confuſa reſiſtit
Vox cbitare ſidibus vno ſimul ordine tactis.
Hec ſpecies craſis imperio ſuadente figurat
Mobile propoſitum: cordis mutabile votum.
Si talis cogente mali ſynbomate fiat:
Morbi materies ſit diſſona: cauſa repugnans
Militat: ex equo virtus ſynboma retundit.
Vite reformatur: nutrix natura reſurgit.
Expirante mali nebula redit aura ſalutis.

Ut hic ponit ramoſi pulſus diſſinitionez: ⁊ ſignificationes eius
 oſtendit. Eſt itaq; ramoſus pulſus qui primis digitis tangentis
 apparet alio mō ⁊ reliquis digitis apparet inequalis: vt ſi appa-
 reat vni digitor; veloc; alii tardus vni ſpiſſus: alii ramoſus: vni
 fortis: alteri debilis: vni inciduus ⁊ aptus: alteri deciduus ⁊ oc-
 cultus. Et attenditur ſm quantitatem motus: aut motionis vir-
 tatis: ⁊ ſm motionis numerum. Non enī poteſt variari iſte pul-
 ſus ſm magnitudinem. Impoſſibile enim eſt q; ſub vno digito
 in eadem parte organi ſit magnus: ⁊ in alio digito: vel in alio in
 paruum mutetur in eadem percuffione: aut in eadem percuffio-
 ne ſit paruus ⁊ etiam magnus. Magnus enim ex neceſſitate
 quattuor digitos tranſit. Similiter ramoſus nō poteſt attendi ſm
 varietate; latitudinis aut ſtricture: caliditatis aut frigiditatis: cu-
 riciei aut mollicie: vacuitatis aut plenitudinis. Nunq; enī in ea-
 dem percuffione pōt attendi pulſus in diuerſis digitis: ramoſus:
 latus: ⁊ ſtrictus: calidus ⁊ frigidus: mollis in quibuſdā: durus in
 aliis: vacuus in vno plenus in alio. ⁊ ſimiliter paruus ⁊ magnus
 ſm velocitatem tarditatem: debilitatem ⁊ fortitudinem: raritatē

et frequentiam potest considerari. ¶ Ramosus alius secundum naturam
alius preter naturam. Secundum naturam factus cordis mutabilitate
significat. Preter naturam factus in acutis febribus humorum significat
varietate: nature conalescentiam ex parte significat: et ex parte
vite laboris: et sine morbi declarat. Pulsus ramosus secundum
laretum habet fieri ex aliqua superfluitate in concavitate arterie
contenta quam advenienti spiritui resistit. unde tota arteria propter resiste-
ntiam superfluitatis advenientis spiritus: non potest totaliter dilatari
Sed motus cordis et motus spiritus transfertur deorsum et sinis-
trosum: ac si essent diversificati. His determinatis littera clares-
cit per se secundum diversitates easdem teste Constantino in pantegni
Laudam soncinam et pulsum inclinatum licet invenire. Lauda
soncina in diversis digitis invenitur: cum pulsus ab uno digito
attingenti brachium est grossus: sub digito secundo est minor: sub
tertio est parvus: sub quarto est minimus. Similiter hec cauda si
fortis et debilis velox et tardus potest intelligi. Sed hec cauda son-
cina differt ab alia de qua superius cum ipso auctore pertractavi-
mus. Inclinatus autem pulsus attenditur secundum diversitatem percus-
sione: sub quatuor digitis: ut si sub duobus digitis mediis gros-
sus: et sub duobus extremis subtilis: aut in mediis apertus: in ex-
tremis occultus. apparet autem sursum extremitas: deorsum in-
clinari ex defectu virtutis substantiam organi ex parte brachii le-
tare nequeuntis: causa arterie granitatis in extremitate intra ma-
num ex defectu sola est virtutis illic vix pervenientis. Inclina-
tus similiter de forti et veloxi et tardo est intelligendum. Et ille
inclinatus pulsus et cauda soncina predicta. Sub ramoso pulsu
comprehendi possunt. Nam ramosi pulsus possunt esse multe
species. Sub eadem etiam specie continetur ferrinus: de quo dic-
tetur in sequentibus. Qui autem sub uno digito movetur. sub
tribus est quietus: aut sub duobus primis movetur: sub aliis qui
escit: aut sub uno fortis: sub altero debilis: sub tertio debilior: sub
quarto debilissimus ita quod non sentit. Et hoc est quod pulsus dicitur

Fig.

canda sonitua possit intelligi: quando gradatim debilitando, p
cedit de primo digito ad secundum: de secundo ad tertium: de
tertio ad quartum. Sed hic non gradatim procedit in debilitate
per quartum digitum vt si ab vno moueatur: sub aliis quiescat:
aut sub duobus primis moueatur: sub aliis non: dicendus est ser
rinus. dicitur autem a ferra: quia ferre dentibus assimilatur.

De fluctuante pulsu.

Masa procellosus enormi concutit ictu:

Fluctuat: exundat: fremit: estuat: et digitales

Ventriculos sibi compressos lateraliter ambit.

Paras et sursum: pars et retro: et ante mouetur:

Unde probes subitum mentis cordisq; tumultum:

Sanguinis vndantis turbato in corpore motum.

In hoc capitulo agit de pcelloso pulsu sine estuoso. Et con
stantia quam Philaretus fluctuatione appellat psequit: et ostē
dit quid sit fluctuans pulsus: et quid habeat significare. Estuosus
pulsus est cuius organi pars auriculari digito supposito supet ante
mouet: sub altero digito inferi: et tardius: pars autē organi de
xtrosi et sinistrosum sentit moueri: quedam ps late: quedam
pars stricte: vt videmus in tempestate maris. Fluctuans igitur
pulsus habet fieri ex abundātia aquosi humoris infundentis cor
pus arterie magis q̄s debeat. vnde spiritus in arteriis generatus
aquosum humorem in arteriis existentem mouet magis in vno
loco arterie q̄s in alio. et ideo q̄si quedā inundationes sine pfiat
per pulsum sensui subiacent. et ideo pulsus fluctuans dicitur: talis
pulsus solet reperiri in quadam specie hydropisis que anasarca
dicitur: id est equalis resolutio carniū. Significat pulsus iste

quæque mentis perturbatione: aut iram subitã: aut tristitia: aut hu-
moris subitam perturbationem.

De spasmoso pulsu.

Spasmosus vacuus tensi quoque more rigescit

Funiculi: pty sicis famulatur: et extenuatis.

Corporis humorem depascit: sorbet inanis.

Plenior occurrit species spasmosa replentur

Diagona: reumaticus nervus infunditur humor.

Lenia motu viduantur membra vigore.

C Hic exequitur de spasmoso pulsu qui alii pty sicus appellatur:
et eius significationes exponit tam pty sici quã spasmosi. de reple-
tione puenientis. Spasmosus itaque et pty sicus hinc fieri carne com-
sumpta et desiccata per calorem febrile: unde non hinc arterias: nisi
collocaet ad modum corde tense et tenditur. unde digitis pressa
trãssert a dextra et sinistra. unde videt spasmosus et ramosus idẽ
esse. sed differunt propter causas diferentes: quia in ramoso corpus ar-
terie diffundit: sed in spasmoso nervus tendit: et multum duriciei
sentit. unde dicit spasmosus propter tensionem nervi vel arterie:
vel quia spasmodum futurum significat. In ramoso autem non fit talis ten-
sio quemadmodum in spasmoso. Spasmosus itaque significat desic-
cationem corporis: et consumptionem humorum: indurationem arteriarum
et nimiam desiccationem. Et significat spasmodum de inanitione. Est autem
quidã spasmosus de repletione humorum: vnde artus sentit multum turgida.

De formicante et vermiculoso pulsu.

Sunt gemini pulsus formicans vermiculosus

Estivus potius in febrilibus: et per acutis

Mortis preconses fidi: referantque sepulcra.

In febr̄ie formicans: pulsu verm̄iculante verendus:
Non redit ad melius, sed vitam morte soporat.
Sepius has species excepto caumate febris
Non vigente necis discrimine) Syncopis infert.

¶ Hic agit auctor cōmixtim de duabus sp̄ebus inordinati pul-
sus, s. verm̄iculoso ⁊ formicante, verm̄iculoso more estuātis mo-
uet: sed estuans maior est ⁊ fortior, verm̄iculoso minor ⁊ debili-
or: tamē velocior ⁊ spissior est: q̄ b̄ cā virtus est defecta: ⁊ dicit̄
verm̄iculoso: q̄ sentit̄ sub digitis vt verm̄iū motus. Et formicu-
losus mouet̄ sicut verm̄iculoso. Sed formiculoso minor est et
defectior: ⁊ spissior. Cum, n. eius virt̄ oīno est ablata ⁊ defecta
d̄r formiculoso: q̄ sicut formice sub digito sentiuntur: sicut itaq̄
formica minor: em habet motum q̄s verm̄is, sic ⁊ formicans pul-
sus minor est: ⁊ defectum significat: plusq̄ verm̄iculoso: cum
eius motus sit minimus: sicut motus formice minor est motib̄
alioꝝ animalū: sed pulsus aliquis deficit vsq̄ in fornicationem:
⁊ hoc fit ex synthomate acute febris ⁊ ex assumptione spirituum
oīno deprimendus est e vita patiens. Si v̄o deficiat vsq̄ in ver-
m̄iculoso ⁊ ibi maneat ⁊ non p̄grediat̄ ad formicantē nō mo-
ritur oīno. Et nota q̄ ante formiculoso necessario venit ver-
m̄iculoso. Si de formicante fiat regressus in verm̄iculoso: bonū
est, sed si de verm̄iculoso fiat descensus in formiculoso est. For-
micans ⁊ verm̄iculoso q̄nq̄ sunt ex subita dissolutione v̄tutis
sicut p̄pter multā inanitionē sanguinis: vt in fluxu p̄ emoidas:
vel a naribus vel a ventris imoderato fluxu: vel menstruoꝝ in
mulieribus, vnde patiens ex tanta virtutis assumptione vel disso-
lutione propter defectū spirituum: ⁊ nutrimenti subtractionē syn-
copare cogit: ⁊ pulsum habet formicantem vel verm̄iculoso.
De tali aut pulsu nō est desperandū: q̄ ex tali causa b̄ p̄tingere
Videmus q̄nq̄ multos syncopizantes: in quib̄ nec flatum nec
pulsam perpendimus: qui t̄n p̄ assumptionē aque frigide ⁊ p̄for

tatione ex aromaticis ad p̄loiem statum regredimr. De pulſu ergo ex tali cā mutato nō d̄z desperare medicis: nec morti patientē adiudicare. *Galienus* nanq; exemplū ponit de quadā muliere habente ſuffocationē matricis: in qua nullus ſentiebat pulſus cuius ori lane ſiocolum appoſuit ſubtiliter carpinare vel carminate: ⁊ lana aliquantulū cōmota ⁊ calefacta: ex anhelitu eius cognouit eam adhuc viuere: ⁊ poſt operā ſuam adhibendo: eaz ad ſanitatē cōuertit. *Q* ſi pulſus fornicans ⁊ vermiculoſus ſit in corporibus defectis: ⁊ deſiccatis ex febrib⁹ acutis nō p̄p̄ immutationē nature ſubitam: tunc deſperandū eſt: ⁊ p̄ talē pulſuz ſententiā mortis diſſinienda eſt.

Sequitur de pulſu ferrino.

*O*ccurrit digito ſpecies ferrina p̄lozi
*D*ebilis: in reliquo ſit languida: nulla ſequenti.
*H*ic trahit a ſerra cognata vocabula pulſus:
*L*uius cum primis incilio dentibus acta
*E*ſt grauis: in reliquis grauior: funeſta ſup̄ emis.
*C*orpus hoc pulſu fatalis ſerra vigorem
*A*mputat: ⁊ vitam nubes letalis obrumbiat.

*H*ic agit auctor de pulſu ferrino qui diuerſis modis intelligi poteſt. Nam quandoq; ſub vno digito mouet: ſub tribus eſt quietus: aut ſub duobus primis mouet: ſub aliis quieſcit: aut ſub vno fortis: ſub alio debilis: ſub tertio velocis: ſub quarto tardus. Ferrinus autem notat a ſerra: q; dentibus ſerre aſſimilat: qn̄ inaequalem facit incilionē. ⁊ ſm̄ hoc claudis ferrinus. Ferrinus pulſus ſub quibusdā ſp̄ibus predictoz pulſuum pōt cōtineri. Sit autem ferrinus quandoq; vt in primo digito ſentiat debilis in ſecundo quali deſiciens. In tertio oīno non ſentit. ſm̄ aut̄ hanc eſtimationem quedam cauda ſoricina finitina erit pulſus ferrinus.

Hic auctor musam suam alloquitur vt sigillet opus de
pulsibus.

Figge tuo metas operi. sat prata biberunt.
Semina luxuriant. prius arida terra colono.
Plenus arridet pingui letamine gaudens
Et fructus nobis exponens diuite vena
Jam sterilem cultum philareti fomeris bozet.

Hic Egidius finito suo opere et completo alloquitur musam
suam et monet eam vt metā attingat et opus suū concludat more
metrice scirbentium.

Hic finis imponit tractatulo pulsū Magistri
Egidii cū cōmento Ventili de Fulgineo qui im-
pressus fuit Padue per magistrū Matthēu cer-
donis de Windischgretz die Januarii Anno
domini 1484.

In 8th.
Dec. 3. VIII. 89

Emilie Amy ... 1789

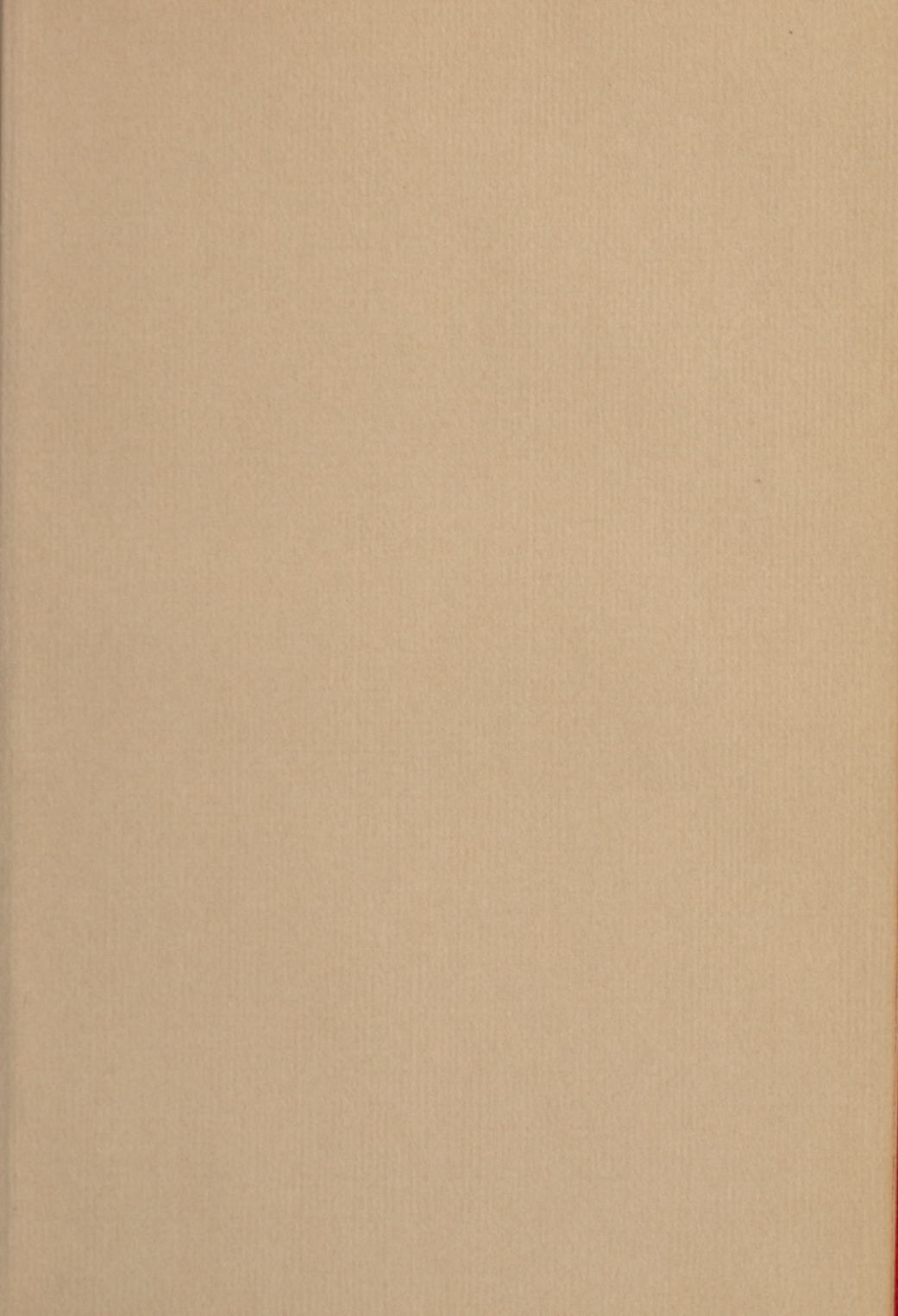
Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

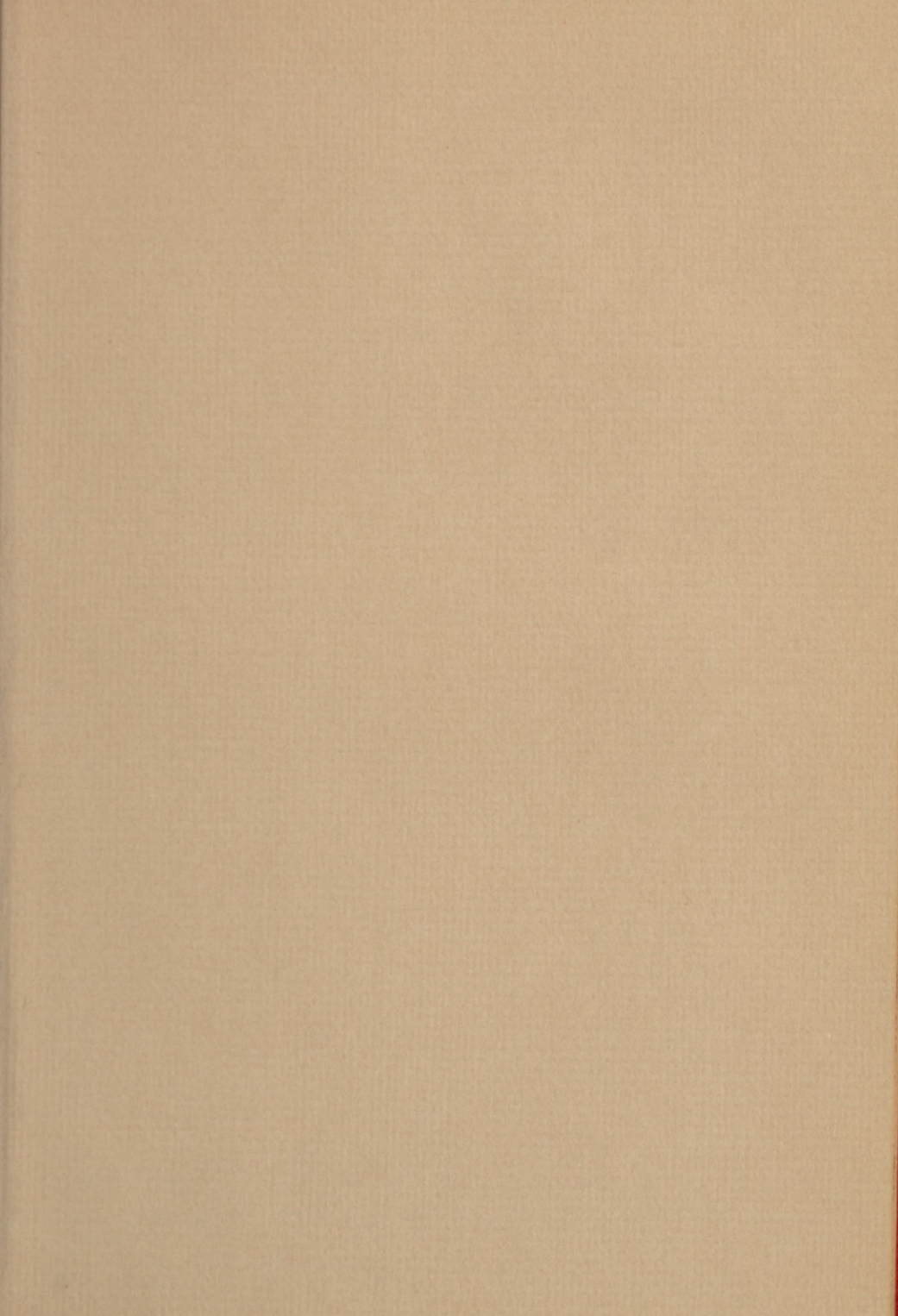
Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

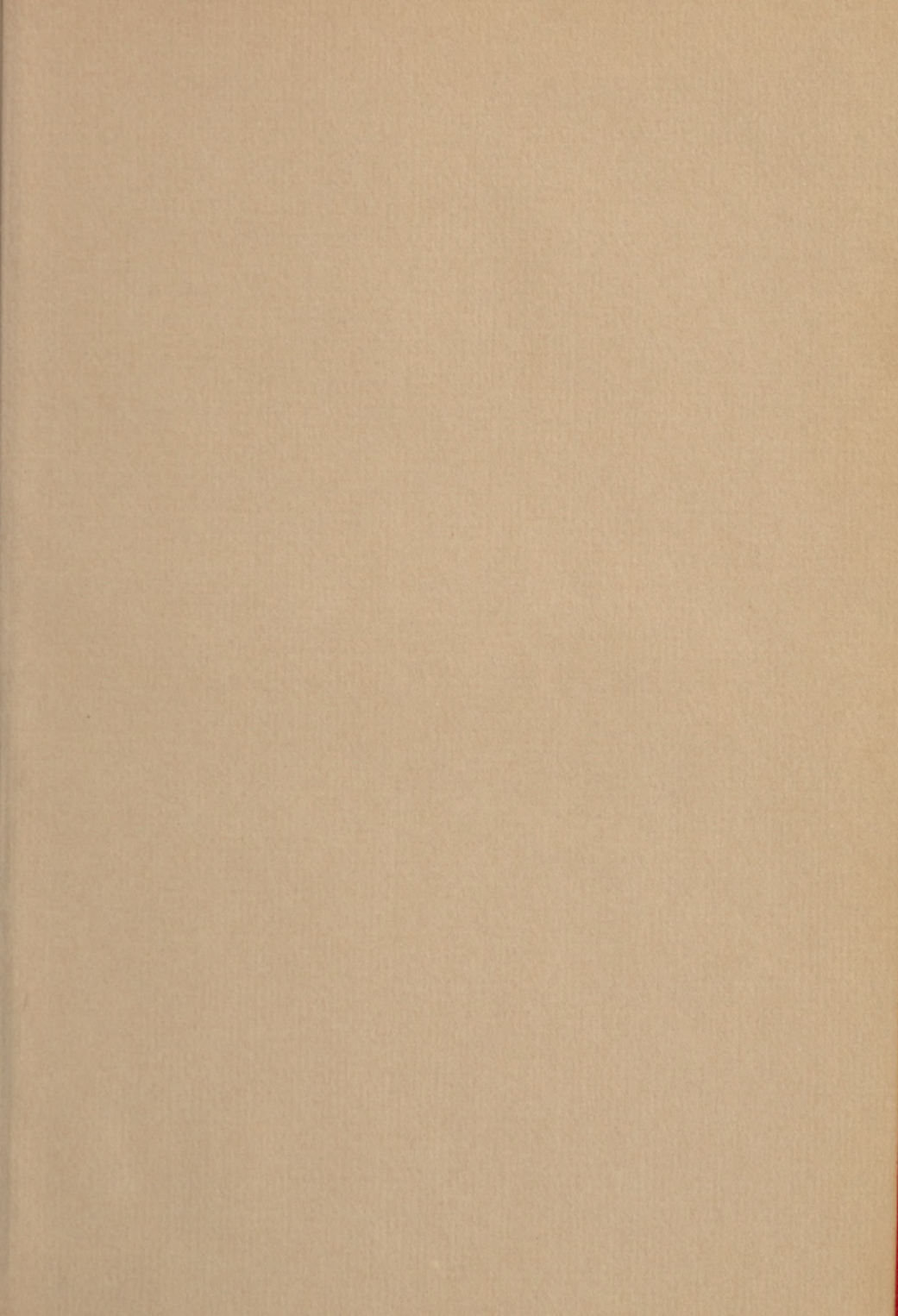

★ ★ ARMY ★ ★
MEDICAL LIBRARY
Cleveland Branch

